I

(Akty, których publikacja jest obowiązkowa)

ROZPORZĄDZENIE KOMISJI (WE) NR 2086/2004

z dnia 19 listopada 2004 r.

zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1725/2003 w sprawie przyjęcia niektórych międzynarodowych standardów rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do dodania MSR nr 39

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH,

uwzględniając Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską,

uwzględniając rozporządzenie (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 lipca 2002 r. w sprawie stosowania międzynarodowych standardów rachunkowości [1], w szczególności jego art. 3 ust. 1,

a także mając na uwadze, co następuje:

(1) W drodze rozporządzenia Komisji (WE) nr 1725/2003 [2] przyjęto niektóre międzynarodowe standardy i interpretacje obowiązujące w dniu 1 września 2002 r.

(2) W dniu 17 grudnia 2003 r. Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) opublikowała poprawiony Międzynarodowy Standard Rachunkowości (MSR) nr 39 pod tytułem „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena" w ramach inicjatywy RMSR mającej na celu dokonanie poprawy piętnastu standardów w terminie pozwalającym na ich zastosowanie przez spółki przyjmujące MSR po raz pierwszy w 2005 r. Przegląd został dokonany w celu uzyskania dalszej poprawy jakości i spójności istniejących MSR.

(3) W dniu 31 marca 2004 r. RMSR opublikowała zmianę do MSR nr 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena" dotyczącą rachunkowości zabezpieczeń według wartości godziwej w odniesieniu do zabezpieczenia portfelowego ryzyka stopy procentowej. Ogólnym celem zmiany jest uproszczenie procesu wdrażania MSR nr 39 poprzez umożliwienie stosowania rachunkowości zabezpieczeń opartej na wartości godziwej w odniesieniu do zabezpieczenia portfelowego ryzyka stopy procentowej.

(4) Zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002, celem Komisji jest wprowadzenie „stabilnej platformy" międzynarodowych standardów rachunkowości od 1 stycznia 2005 r. Jednakże niektóre ważne przepisy MSR nr 39 wciąż są przedmiotem trwających dyskusji pomiędzy RMSR, Europejskim Bankiem Centralnym, organami nadzoru ostrożnościowego i sektorem bankowym. Wymienione przepisy odnoszą się do opcji wyceny wszystkich aktywów i zobowiązań finansowych według wartości godziwej oraz do rachunkowości zabezpieczeń. Każdy z wymienionych przepisów dotyczy dziedzin, które są całkowicie autonomiczne, różne i niezależne od innych części standardu. Koniecznym jest wprowadzenie MSR nr 39, z wyłączeniem wymienionych przepisów, aby dotrzymać terminu wyznaczonego na dzień 1 stycznia 2005 r.

(5) MSR nr 39 wprowadza opcję wyceny wszystkich aktywów i zobowiązań finansowych według wartości godziwej bez żadnych ograniczeń. Jednakże RMSR opublikowała niedawno projekt standardu (dokument konsultacyjny), w którym proponuje wprowadzenie zmiany do MSR nr 39 mającej na celu ograniczenie opcji wyceny według wartości godziwej przewidzianej w przedmiotowym standardzie. Proponowana zmiana stanowi bezpośrednią odpowiedź na obawy wyrażane przez Europejski Bank Centralny, organy nadzoru ostrożnościowego reprezentowane w Komitecie Bazylejskim oraz organy nadzoru papierów wartościowych Państw Członkowskich, które twierdzą, iż opcja wyceny według wartości godziwej mogłaby być niewłaściwie wykorzystana, w szczególności w przypadku zobowiązań własnych spółek. Komisja uważa, iż wymienione kwestie są ważne i wymagają pogłębionej analizy. RMSR otrzymała wiele uwag dotyczących proponowanej zmiany i powinna podjąć ostateczną decyzję w tej kwestii do końca 2004 r. Wymienione rozporządzenie umożliwia stosowanie opcji wyceny według wartości godziwej do aktywów finansowych. Jednakże w przypadku aktywów, które nie są przedmiotem obrotu na rynkach płynnych i aktywnych, spółki powinny zadbać o stosowanie opcji wyceny według wartości godziwej do aktywów finansowych w sposób zapewniający wiarygodną wycenę.

(6) Pełna opcja wyceny według wartości godziwej nie powinna mieć zastosowania do czasu opracowania rozwiązania dla wymienionej kwestii przez RMSR oraz do momentu, w którym Komisja będzie w stanie uznać, iż odpowiednie rozwiązanie dla tej kwestii zostało znalezione. Ponieważ pełna opcja wyceny według wartości godziwej stanowi jedynie opcję, przepisy odnoszące się do niej są wyraźnie różne i niezależne od innych części standardu.

---

[1] Dz.U. L 243 z 11.9.2002, str. 1.

[2] Dz.U. L 261 z 13.10.2003, str. 1. Rozporządzenie zmienione rozporządzeniem (WE) nr 707/2004 (Dz.U. L 111 z 17.4.2004, str. 3).

(7) W odniesieniu do rachunkowości zabezpieczeń, dyskusji podlega kwestia wystarczającego uwzględnienia przez MSR nr 39 sposobu, w jaki wiele banków europejskich zarządza swoimi aktywami/zobowiązaniami, w szczególności w kontekście stałych stóp procentowych. Różnice zdań dotyczą ograniczenia rachunkowości zabezpieczeń wyłącznie do zabezpieczeń przepływu środków pieniężnych lub wartości godziwej, jak również rygorystycznych wymogów odnoszących się do skuteczności wymienionych zabezpieczeń.

(8) Wiele banków europejskich utrzymuje, iż MSR nr 39 nie umożliwia im stosowania rachunkowości zabezpieczeń do ich depozytów tworzących „osad" na bazie portfela i zmuszałoby je do przeprowadzenia nieproporcjonalnych i kosztownych zmian zarówno w zakresie zarządzania aktywami/zobowiązaniami, jak i systemów rachunkowych. Mając na uwadze, iż zabezpieczenie portfelowe jest różne, ze względu na wewnętrzne wzajemne oddziaływania oraz prawo wielkich liczb, od zabezpieczenia pojedynczych aktywów lub zobowiązań, utrzymuje się również, iż umożliwienie stosowania rachunkowości zabezpieczeń do portfela depozytów tworzących „osad" na bazie wyceny według wartości godziwej jest spójne z zasadą określoną w MSR nr 39, zgodnie z którą wartość godziwa zobowiązania finansowego z opcją żądania spłaty nie może być niższa niż kwota płatna na żądanie.

(9) RMSR uznała za znaczącą kwestię odnoszącą się do tego, czy i w jaki sposób ujęcie rachunkowe zabezpieczenia portfelowego może być zaprojektowane, aby lepiej odzwierciedlać szczególne cechy banków działających w kontekście stałych stóp procentowych. RMSR powołała, na zasadzie priorytetu, grupę roboczą badającą propozycje przedstawione przez banki europejskie dotyczące wprowadzenia w ramach MSR nr 39 nowej metody rachunkowości zabezpieczeń (zabezpieczenie marży procentowej), która ściślej odzwierciedlałaby sposób zarządzania przez banki ich aktywami/zobowiązaniami.

(10) Przepisy MSR nr 39, które odnoszą się bezpośrednio do ujęcia rachunkowego zabezpieczenia portfelowego nie powinny zostać przyjęte na obecnym etapie jako przepisy obowiązkowe, ponieważ nie mogą być uważane za końcowe i mogą zostać zmienione w najbliższej przyszłości. Odpowiednie przepisy, które są wyłączone z obowiązkowego stosowania, są wyraźnie różne i niezależne od innych części standardu. Chodzi o te przepisy, które nie odzwierciedlają podejścia portfelowego i w związku z tym uniemożliwiają stosowanie rachunkowości zabezpieczeń do portfela depozytów tworzących „osad", oraz o te przepisy, które utożsamiają ryzyko przedpłaty z ryzykiem stopy procentowej i z tego powodu stanowią przeszkodę w utrzymaniu technik zarządzania ryzykiem uznanych za dopuszczalne przez nadzorców bankowych. Jednakże spółki mają możliwość stosowania wymienionych przepisów i mogą zatem stosować wszystkie przepisy dotyczące rachunkowości zabezpieczeń zawarte w MSR nr 39.

(11) Istnienie w prawodawstwie wspólnotowym standardu rachunkowości dotyczącego przetwarzania instrumentów finansowych stanowi główny element podstawowego zestawu standardów, które mają być stosowane przez spółki w 2005 r. Dlatego też celem Komisji, który ma być zrealizowany jak najszybciej i jeżeli jest to możliwe nie później niż przed końcem 2005 r., jest pełne przyjęcie zmienionego MSR nr 39. W związku z tym Komisja dokona przeglądu, najpóźniej do 31 grudnia 2005 r., możliwości stosowania MSR nr 39 po wprowadzeniu zmian przez RMSR do przepisów odnoszących się do opcji wyceny według wartości godziwej oraz rachunkowości zabezpieczeń. RMSR, Europejski Bank Centralny oraz nadzorcy bankowi pracują nad rozwiązaniem kwestii pełnej możliwości stosowania wartości godziwej. Komisja będzie dokładnie śledzić trwające prace i będzie dokonywać regularnego przeglądu możliwości stosowania standardu. Podobnie, przyjęcie w najbliższej przyszłości właściwych przepisów w sprawie rachunkowości zobowiązań jest ściśle powiązane z postępami dokonanymi przez grupę roboczą powołaną przez RMSR.

(12) Spółki, które po raz pierwszy sporządzają sprawozdania finansowe zgodnie z międzynarodowymi standardami sprawozdawczości finansowej (MSSF) oraz stosują MSR nr 39 w wersji załączonej do niniejszego rozporządzenia, są uważane za „jednostki stosujące standardy po raz pierwszy" w rozumieniu MSSF nr 1 przyjętego na mocy rozporządzenia (WE) nr 707/2004 oraz niniejszego rozporządzenia. Celem MSSF nr 1 jest spowodowanie, aby koszt całkowitego przejścia na sporządzanie sprawozdań według zasad MSR/MSSF nie był wyższy od korzyści dla użytkowników sprawozdań finansowych. To samo rozumowanie stosuje się również w przypadku przejścia do pełnego stosowania zatwierdzonych MSR. W konsekwencji, odniesienia do MSR/MSSF zawarte w MSSF nr 1 przyjętym na mocy rozporządzenia (WE) nr 707/2004 powinny być interpretowane jako odniesienia do MSR/MSSF przyjętych na podstawie rozporządzenia (WE) nr 1606/2002.

(13) Przyjęcie MSR nr 39 powoduje w konsekwencji wprowadzenie zmian do MSR nr 12, 18, 19, 30, 36 i 37 oraz do interpretacji *SKI*-27, które zostały przyjęte na mocy rozporządzenia (WE) nr 1725/2003 w celu zapewnienia spójności pomiędzy poszczególnymi standardami rachunkowości.

(14) Komisja uznała, iż MSR nr 39, przedstawiony w Załączniku do niniejszego rozporządzenia, spełnia kryteria dotyczące przyjęcia ustalone w art. 3 rozporządzenia (WE) nr 1606/2002.

(15) W związku z powyższym rozporządzenie (WE) nr 1725/2003 powinno zostać odpowiednio zmienione.

(16) Środki przewidziane w niniejszym rozporządzeniu są zgodne z opinią Komitetu Regulacyjnego ds. Rachunkowości,

PRZYJMUJE NINIEJSZE ROZPORZĄDZENIE:

Artykuł 1

1. Międzynarodowy Standard Rachunkowości (MSR) nr 39 – *Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena*, z wyjątkiem niektórych przepisów dotyczących opcji wyceny według wartości godziwej oraz niektórych przepisów dotyczących rachunkowości zabezpieczeń, zostaje dodany do Załącznika do rozporządzenia (WE) nr 1725/2003.

Tekst do dodania, jak określono w akapicie pierwszym, przedstawiono w Załączniku do niniejszego rozporządzenia.

2. Spółki są uważane za „jednostki stosujące standardy po raz pierwszy" w rozumieniu ust. 1. Odniesienia do MSR/MSSF zawarte w MSSF nr 1 są interpretowane jako odniesienia do MSR/MSSF przyjętych przez Komisję na podstawie rozporządzenia (WE) nr 1606/2002.

3. MSR nr 12, 18, 19, 30, 36 i 37, interpretacja *SKI*-27 oraz Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej nr 1 są zmienione zgodnie z dodatkiem B do MSR nr 39, jak określono w Załączniku do niniejszego rozporządzenia.

Artykuł 2

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie dwudziestego dnia po jego opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Niniejsze rozporządzenie stosuje się najpóźniej od dnia 1 stycznia 2005 r.

Sporządzono w Brukseli, dnia 19 listopada 2004 r.

W imieniu Komisji
Frederik BOLKESTEIN
Członek Komisji

ZAŁĄCZNIK

MIĘDZYNARODOWE STANDARDY RACHUNKOWOŚCI

MSR nr	**Nazwa**
MSR nr 39	*Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena* **z wyjątkiem przepisów dotyczących opcji wyceny według wartości godziwej oraz niektórych przepisów dotyczących rachunkowości zabezpieczeń**

Powielanie dozwolone w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Wszystkie istniejące prawa są zastrzeżone poza EOG, z wyjątkiem prawa do powielania na użytek własny lub w innych uczciwych celach. Więcej informacji można uzyskać w RMSR na stronie www.iasb.org

MIĘDZYNARODOWY STANDARD RACHUNKOWOŚCI 39

Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena

SPIS TREŚCI

	Ustp
Cel	1
Zakres	2—7
Definicje	8—9
Wbudowane instrumenty pochodne	10—13
Ujmowanie i wyłączanie	14—42
Ujęcie początkowe	14
Wyłączenie składnika aktywów finansowych	15—23
Przeniesienie kwalifikujące się do wyłączenia	24—28
Przeniesienie niekwalifikujące się do wyłączenia	29
Utrzymanie zaangażowania w przeniesionych aktywach	30—35
Wszystkie przeniesienia	36—37
Standaryzowana transakcja kupna lub sprzedaży składnika aktywów finansowych	38
Wyłączenie zobowiązania finansowego	39—42
Wycena	43—70
Początkowa wycena aktywów finansowych i zobowiązań finansowych	43—44
Wycena aktywów finansowych w terminie późniejszym	45—46
Wycena zobowiązań finansowych w terminie późniejszym	47
Zagadnienia dotyczące wyceny według wartości godziwej	48—49
Przekwalifikowanie	50—54
Zyski i straty	55—57
Utrata wartości i nieściągalność aktywów finansowych	58—62
Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu	63—65
Aktywa finansowe wyceniane według kosztu	66
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	67—70
Zabezpieczenia	71—102
Instrumenty zabezpieczające	72—77
Kwalifikacja instrumentów	72—73
Wyznaczanie instrumentów zabezpieczających	74—77
Pozycje zabezpieczane	78—84
Kwalifikacja pozycji	78—80

	Ustp
Wyznaczanie pozycji finansowych na pozycje zabezpieczane	81
Wyznaczanie składników niefinansowych na pozycje zabezpieczane	82
Wyznaczanie grupy pozycji na pozycje zabezpieczane	83—84
Rachunkowość zabezpieczeń	85—101
Zabezpieczenie wartości godziwej	89—94
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	95—101
Zabezpieczenia udziałów w aktywach netto podmiotów zagranicznych	102
Data wejścia w życie i przepisy przejściowe	103—108
Odwołanie innych ogłoszeń	109—110

Niniejszy zaktualizowany standard zastępuje MSR 39 (zaktualizowany w 2000 r.) *Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena* i stosuje się w okresach obrotowych rozpoczynających się 1 stycznia 2005 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone.

CEL

1. Celem niniejszego standardu jest określenie zasad ujmowania i wyceny aktywów finansowych i zobowiązań finansowych, a także niektórych kontraktów kupna lub sprzedaży niefinansowych składników majątkowych. Wymagania dotyczące prezentacji i ujawniania informacji dotyczących instrumentów finansowych zostały określone w MSR 32 *Instrumenty finansowe: ujawnianie i prezentacja*.

ZAKRES

2. ***Niniejszy standard powinien być stosowany przez wszystkie jednostki w odniesieniu do wszystkich instrumentów finansowych, z wyjątkiem:***

   (a) udziałów w jednostkach zależnych, jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach, do których mają zastosowanie* MSR 27 Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe, *MSR 28* Udziały w jednostkach stowarzyszonych *lub MSR 31* Udziały we wspólnych przedsięwzięciach. *Jednakże, jednostki stosują niniejszy standard w odniesieniu do udziałów w jednostkach zależnych, stowarzyszonych lub we wspólnych przedsięwzięciach, które w myśl MSR 27, MSR 28 lub MSR 31 są ujmowane zgodnie z niniejszym standardem. Jednostki również stosują niniejszy standard do instrumentów pochodnych powiązanych z udziałami w jednostkach zależnych, stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach, o ile instrumenty pochodne nie spełniają warunków definicji instrumentu kapitałowego jednostki zgodnie z MSR 32;

   (b) praw i obowiązków wynikających z umów leasingowych, do których stosuje się MSR 17* Leasing. *Jednakże:

      (i) należności leasingowe wykazane przez finansującego podlegają zasadom wyłączania i aktualizacji z tytułu utraty wartości określonym w niniejszym standardzie (zob. paragrafy 15—37, 58, 59, 63—65 oraz Załącznik A paragrafy OS36—OS52 i OS84—OS93);

      (ii) zobowiązania z tytułu leasingu finansowego wykazane przez korzystającego podlegają wyłączaniu zgodnie z niniejszym standardem (zob. paragrafy 39—42 oraz Załącznik A paragrafy OS57—OS63);

      oraz

      (iii) instrumenty pochodne wbudowane w umowy leasingowe podlegają postanowieniom dotyczącym wbudowanych instrumentów pochodnych, określonym w niniejszym standardzie (zob. paragrafy 10—13 oraz Załącznik A paragrafy OS27—OS33);

   ***(c) praw i obowiązków pracodawców związanych z programami świadczeń pracowniczych, do których stosuje się MSR 19* Świadczenia pracownicze;**

(d) praw i obowiązków z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych. Tym niemniej jednostki powinny stosować niniejszy standard w przypadku instrumentów finansowych przybierających formę umowy ubezpieczenia (lub reasekuracji), tak jak opisano w paragrafie 6 MSR 32, wtedy gdy zasadniczo powodują przeniesienie ryzyka finansowego opisanego w paragrafie 52 niniejszego standardu. Dodatkowo, instrumenty pochodne wbudowane w umowy ubezpieczeniowe podlegają postanowieniom dotyczącym wbudowanych instrumentów pochodnych określonym w niniejszym standardzie (zob. paragrafy 10—13 oraz paragrafy 27—33 załącznika A);

(e) instrumentów finansowych wyemitowanych przez jednostkę, które spełniają definicję instrumentu kapitałowego zgodnie z MSR 32 (w tym opcji i warrantów). Jednakże posiadacz takich instrumentów kapitałowych stosuje niniejszy standard w odniesieniu do tych instrumentów, o ile nie podlegają one wyłączeniu na mocy punktu (a);

(f) kontraktów gwarancji finansowych (łącznie z akredytywami oraz umowami o poręczenie spłaty wierzytelności) zapewniających dokonanie wyspecyfikowanych wypłat pokrywających stratę poniesioną przez posiadacza z powodu niedokonania przez określonego dłużnika płatności w terminie zgodnym z pierwotnymi lub zmienionymi warunkami instrumentu dłużnego (zob. paragraf 3). Wystawca kontraktu gwarancji finansowych początkowo ujmuje je według wartości godziwej, a następnie wycenia według wartości wyższej z (i) wartości ustalonej na podstawie MSR 37 Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe *oraz (ii) wartości początkowej pomniejszonej, w odpowiednich przypadkach, o skumulowane odpisy amortyzacyjne ustalone zgodnie z MSR 18* Przychody. *Gwarancje finansowe podlegają wyłączaniu zgodnie z niniejszym standardem (zob. paragrafy 39—42 oraz Załącznik A paragrafy OS57—OS63);*

(g) umów dotyczących zapłaty warunkowej w przypadku połączenia jednostek (zob. MSR 22 **Połączenie jednostek, paragrafy 65—67). Powyższe zwolnienie stosuje się jedynie w odniesieniu do jednostki przejmującej;**

(h) umów wymagających dokonania płatności uzależnionych od zmiennych klimatycznych, geologicznych lub innych czynników naturalnych (zob. załącznik A paragraf OS1). Jednakże inne rodzaje instrumentów pochodnych wbudowanych w takie umowy podlegają postanowieniom dotyczącym wbudowanych instrumentów finansowych określonym w niniejszym standardzie (na przykład, gdy transakcja swap na stopę procentową jest uwarunkowana zmienną klimatyczną w postaci indeksu HDD (Heating Degree Days), to element w postaci swap na stopę procentową jest wbudowanym instrumentem pochodnym podlegającym postanowieniom niniejszego standardu (zob. paragrafy 10—13 oraz paragrafy OS27—OS33 załącznika A);

(i) sytuacji opisanej w paragrafie 4, zobowiązań do udzielenia pożyczki, które nie mogą być rozliczone netto w środkach pieniężnych lub innym instrumencie finansowym. Nie uznaje się zobowiązania do udzielenia pożyczki za rozliczane netto wyłącznie z powodu wypłaty pożyczki w transzach (np. kredyty hipoteczne na budowę wypłacane w transzach zgodnie z postępem prac budowlanych). Zobowiązujący się do udzielenia pożyczki poniżej rynkowej stopy procentowej początkowo ujmuje zobowiązanie według wartości godziwej, a następnie wycenia (je według wartości wyższej z (i) wartości ustalonej zgodnie z MSR 37 lub (ii) wartości początkowej pomniejszonej, w odpowiednich przypadkach, o skumulowane odpisy amortyzacyjne ustalone zgodnie z MSR 18. Zobowiązujący się do udzielenia pożyczki stosuje MSR 37 w przypadku innych zobowiązań do udzielenia pożyczki, niepodlegających postanowieniom niniejszego standardu. Zobowiązania do udzielenia pożyczki podlegają zasadom wyłączania ze sprawozdania finansowego określonym w niniejszym standardzie (zob. paragrafy 15—42 oraz Załącznik A paragrafy OS36—OS63).

3. *Kontrakty gwarancji finansowych podlegają wymogom niniejszego standardu, jeśli dotyczą dokonania płatności na skutek zmian określonych stóp procentowych, ceny instrumentu finansowego, ceny towaru, kursu walutowego, indeksu cen lub stóp procentowych, ratingów kredytowych, lub indeksów kredytowych, lub innych zmiennych, (czasami zwane instrumentem bazowym). Na przykład kontrakt gwarancji finansowych dotyczący płatności, które nastąpią w przypadku, gdy ocena wiarygodności kredytowej wierzyciela spadnie poniżej określonego poziomu sjest objęty zakresem niniejszego standardu.*

4. *Zobowiązania do udzielenia pożyczki, które jednostka kwalifikuje jako zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, podlegają postanowieniom niniejszego standardu. Jednostki, które w przeszłości dokonywały sprzedaży aktywów powstałych na skutek zobowiązań do udzielenia pożyczki w krótkim terminie po ich udzieleniu, stosują niniejszy standard do wszystkich swoich zobowiązań do udzielenia pożyczki tej samej klasy.*

5. *Niniejszy standard stosuje się do kontraktów kupna lub sprzedaży składników niefinansowych, które mogą być rozliczone netto (w środkach pieniężnych lub innych instrumencie finansowym, albo poprzez wymianę instrumentów finansowych, w taki sposób, jakby kontrakt był instrumentem finansowym, z wyjątkiem takich kontraktów, które zostały zawarte i są utrzymywane w celu otrzymania lub dostarczenia składników niefinansowych zgodnie z oczekiwanymi przez jednostkę potrzebami otrzymania dostawy, sprzedaży lub wykorzystania tych składników.*

6. Istnieje wiele sposobów, w jaki kontrakty kupna lub sprzedaży składników niefinansowych mogą być rozliczone netto w środkach pieniężnych lub innym instrumencie finansowym lub poprzez wymianę instrumentów finansowych. Należą do nich sytuacje, kiedy:

(a) warunki kontraktu pozwalają stronie umowy na rozliczenie netto w środkach pieniężnych lub innym instrumencie finansowym lub poprzez wymianę instrumentów finansowych;

IAS 39

(b) możliwość rozliczenia netto w środkach pieniężnych lub innym instrumencie finansowym lub poprzez wymianę instrumentów finansowych, nie wynika wprost z warunków kontraktu, jednakże jednostka w praktyce stosuje rozliczanie podobnych kontraktów netto w środkach pieniężnych lub innym instrumencie finansowym lub poprzez wymianę instrumentów finansowych (czy to z kontrahentem, albo przez przystąpienie do kontraktów typu offset, albo w drodze sprzedaży zawartego kontraktu przed jego wykonaniem lub przedawnieniem);

(c) w przypadku podobnych kontraktów jednostka stosuje praktykę przyjmowania dostawy i w krótkim czasie sprzedaży dostarczonych dóbr w celu osiągnięcia zysków z krótkoterminowej fluktuacji cen, albo dla zrealizowania marży pośrednika;

oraz

(d) będący przedmiotem kontraktu składnik niefinansowy jest łatwo wymienialny na środki pieniężne.

Kontrakt, którego dotyczy punkt (b) lub (c) nie został zawarty w celu otrzymania lub dostarczenia niefinansowych składników majątkowych, zgodnie z oczekiwanymi przez jednostkę potrzebami otrzymania dostawy, sprzedaży lub wykorzystania tych składników, a więc jest objęty niniejszym standardem. Inne kontrakty, do których ma zastosowanie paragraf 5 poddaje się ocenie, aby ustalić, czy były zawarte i są utrzymywane w celu otrzymania lub dostarczenia niefinansowych składników majątkowych, zgodnie z oczekiwanymi przez jednostkę potrzebami otrzymania dostawy, sprzedaży lub wykorzystania tych składników, a więc czy są one objęte niniejszym Standardem.

7. Wystawiona opcja kupna lub sprzedaży niefinansowego składnika majątkowego, która może być rozliczona netto w środkach pieniężnych lub innym instrumencie finansowym lub poprzez wymianę instrumentów finansowych, zgodnie z paragrafem 6(a) lub (d), podlega postanowieniom niniejszego standardu. Taki kontrakt nie może być zawarty w celu otrzymania lub dostarczenia niefinansowych składników majątkowych, zgodnie z oczekiwanymi przez jednostkę potrzebami otrzymania dostawy, sprzedaży lub wykorzystania tych składników.

DEFINICJE

8. Terminy zdefiniowane w MSR 32 mają zastosowanie w niniejszym standardzie w znaczeniu określonym w paragrafie 11 MSR 32. MSR 32 definiuje następujące terminy:

— instrument finansowy

— składnik aktywów finansowych

— zobowiązanie finansowe

— instrument kapitałowy

i dostarcza wskazówek, co do stosowania definicji.

9. ***Niniejszy standard posługuje się podanymi poniżej terminami, których znaczenie jest następujące:***

Definicja instrumentu pochodnego

Instrument pochodny jest to instrument finansowy lub inny kontrakt objęty niniejszym standardem (zob. paragrafy 2—7), spełniający wszystkie trzy poniższe warunki:

(a) jego wartość zmienia się wraz ze zmianą określonej stopy procentowej, ceny instrumentu finansowego, ceny towaru, kursu walutowego, indeksu ceny lub stóp, ratingu kredytowego lub indeksu kredytowego, czy też innej zmiennej, (czasami zwane instrumentem bazowym);

(b) nie wymaga żadnej początkowej inwestycji netto lub wymaga początkowej inwestycji netto mniejszej niż dla innych rodzajów kontraktów, dla których oczekuje się podobnych reakcji na zmiany czynników rynkowych;

oraz

(c) jego rozliczenie nastąpi w przyszłości.

Definicje czterech kategorii instrumentów finansowych

Składnikiem aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych wycenianym w wartości godziwej przez wynik finansowy jest składnik spełniający którykolwiek z poniższych warunków:

(a) Jest kwalifikowany jako przeznaczony do obrotu. Składniki aktywów finansowych lub zobowiązania finansowe kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu, jeśli są:

(i) nabyte lub zaciągnięte głównie w celu sprzedaży lub odkupienia w bliskim terminie;

(ii) częścią portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie, i dla których istnieje potwierdzenie aktualnego faktycznego wzoru generowania krótkoterminowych zysków;

lub

(iii) instrumentami pochodnymi (z wyjątkiem instrumentów pochodnych wyznaczonych i będących efektywnymi instrumentami zabezpieczającymi).

(b) […] Każdy składnik aktywów finansowych […] objęty niniejszym standardem, może być wyznaczony przy początkowym ujęciu jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy, z wyjątkiem inwestycji w instrumenty kapitałowe, dla których nie istnieje cena rynkowa kwotowana na aktywnym rynku, i których wartości godziwej nie można wycenić w wiarygodny sposób (par. 46(c) oraz Załącznik A paragrafy OS80 i OS81).

Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami oraz o ustalonym terminie wymagalności, względem których jednostka ma stanowczy zamiar i jest w stanie utrzymać w posiadaniu do upływu terminu wymagalności (zob. Załącznik A paragrafy OS16—OS25), inne niż:

(a) wyznaczone przez jednostkę przy początkowym ujęciu jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy;

(b) wyznaczone przez jednostkę jako dostępne do sprzedaży;

oraz

(c) spełniające definicję pożyczek i należności.

Jednostka nie kwalifikuje żadnych aktywów finansowych jako utrzymywanych do terminu wymagalności, jeśli w bieżącym roku obrotowym lub w dwóch ostatnich latach obrotowych sprzedała lub przekwalifikowała więcej niż nieznaczącą kwotę inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności (więcej niż nieznaczącą w stosunku do całkowitej kwoty inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności), z wyjątkiem sprzedaży lub przekwalifikowań dokonanych:

(i) na tyle blisko terminu wymagalności lub wykupu składnika aktywów finansowych (np. mniej niż 3 miesiące przed terminem wymagalności), że zmiany rynkowych stóp procentowych nie miałyby istotnego wpływu na wartość godziwą składnika aktywów finansowych;

(ii) po odzyskaniu przez jednostkę zasadniczej części kwoty nominału poprzez spłaty lub przedpłaty zgodnie z ustalonym harmonogramem;

lub

(iii) na skutek odosobnionego zdarzenia, które nie poddaje się kontroli jednostki, nie jest zdarzeniem powtarzającym się, i (którego nie można było przewidzieć na podstawie racjonalnych przesłanek.

Pożyczki i należności są aktywami finansowymi niebędącymi instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami, które nie są kwotowane na aktywnym rynku, inne niż:

(a) aktywa finansowe, które jednostka zamierza sprzedać natychmiast lub w bliskim terminie, które kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu i te, które przy początkowym ujęciu zostały wyznaczone przez jednostkę jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy;

IAS 39

(b) aktywa finansowe wyznaczone przez jednostkę przy początkowym ujęciu jako dostępne do sprzedaży;

lub

(c) aktywa finansowe, których posiadacz może nie odzyskać zasadniczo pełnej kwoty inwestycji początkowej z innego powodu niż pogorszenie obsługi kredytu, które kwalifikuje się jako dostępne do sprzedaży.

Nabyte udziały w portfelu aktywów niebędących pożyczkami i należnościami (np. udziały w funduszach powierniczych lub podobnych), nie są pożyczkami i należnościami.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, które zostały wyznaczone jako dostępne do sprzedaży lub niebędące (a) pożyczkami i należnościami, (b) inwestycjami utrzymywanymi do upływu terminu wymagalności, ani (c) aktywami finansowymi wycenianymi w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Definicje dotyczące ujmowania i wyceny

Zamortyzowany koszt składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego jest to kwota, w jakiej składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe wycenia się w momencie początkowego ujęcia, pomniejszona o spłaty kapitału oraz powiększona lub pomniejszona o ustaloną z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej skumulowaną amortyzację wszelkich różnic pomiędzy wartością początkową a wartością w terminie wymagalności oraz pomniejszona o wszelkie odpisy (bezpośrednio lub przez rachunek rezerw) z tytułu utraty wartości lub nieściągalności.

Metoda efektywnej stopy procentowej jest to metoda naliczania zamortyzowanego kosztu składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego (albo grupy aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych) oraz przypisania przychodów lub kosztów odsetkowych do odpowiednich okresów. Efektywna stopa procentowa jest stopą, która dokładnie dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy lub płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego, a w uzasadnionych przypadkach w okresie krótszym, do bilansowej wartości netto składnika aktywów lub zobowiązania finansowego. Przy wyliczaniu efektywnej stopy procentowej jednostka dokonuje oszacowania przepływów pieniężnych, uwzględniając wszelkie postanowienia umowy instrumentu finansowego (np. przedpłaty, opcje kupna lub podobne), jednakże nie uwzględnia potencjalnych przyszłych strat związanych z nieściągalnością kredytów. Wyliczenie obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje i punkty stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej (patrz MSR 18), koszty transakcji oraz wszelkie inne premie lub dyskonta. Przyjmuje się założenie, że przepływy pieniężne oraz oczekiwany czas trwania grupy podobnych instrumentów finansowych mogą być wiarygodnie oszacowane. Jednakże, w rzadkich przypadkach, kiedy nie jest możliwe wiarygodne oszacowanie przepływów pieniężnych lub oczekiwanego czasu trwania instrumentu finansowego (lub grupy instrumentów finansowych), jednostka dokonuje wyliczeń w oparciu o przepływy pieniężne wynikające z umowy za pełny umowny czas trwania instrumentu finansowego (lub grupy instrumentów finansowych).

Wyłączenie jest to usunięcie poprzednio ujętych aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych z bilansu jednostki.

Wartość godziwa jest to kwota, za jaką dany składnik aktywów mógłby zostać wymieniony a zobowiązanie wykonane, pomiędzy dobrze poinformowanymi i zainteresowanymi stronami w bezpośrednio zawartej transakcji (*).

Standaryzowana transakcja kupna lub sprzedaży jest to kupno lub sprzedaż składnika aktywów finansowych zgodnie z umową, której warunki wymagają dostarczenia składnika aktywów w okresie wynikającym zwykle z obowiązujących regulacji lub konwencji przyjętych na danym rynku.

Koszty transakcji są to koszty krańcowe, które można bezpośrednio przyporządkować czynności nabycia, emisji lub wyzbycia się składnika aktywów finansowego lub zobowiązania finansowego (Załącznik A paragraf OS13). Koszt krańcowy to taki, który nie zostałby poniesiony, gdyby jednostka nie dokonała nabycia, emisji lub nie (wyzbyła się instrumentu finansowego.

Definicje dotyczące rachunkowości zabezpieczeń

Uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie jest to wiążące porozumienie dotyczące wymiany ustalonej ilości zasobów, po ustalonej cenie, w ustalonym terminie lub terminach.

Planowana transakcja jest to niewiążąca, (lecz przewidywana przyszła transakcja.

(*) Paragrafy 48, 49 i Załącznik A paragrafy OS69—OS82 zawierają wymagania dotyczące wyceny według wartości godziwej aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych.

Instrument zabezpieczający jest to wyznaczony instrument pochodny lub (wyłącznie w celu zabezpieczenia ryzyka zmiany kursów walut) inny składnik aktywów finansowych niebędący instrumentem pochodnym, albo zobowiązanie finansowe niebędące instrumentem pochodnym, od których oczekuje się, że ich wartość godziwa lub wynikające z nich przepływy pieniężne skompensują zmiany wartości godziwej lub przepływów pieniężnych zabezpieczanej pozycji (paragrafy 72—77 i Załącznik A paragrafy OS94—OS97 rozwijają definicję instrumentu zabezpieczającego).

Pozycja zabezpieczana jest to składnik aktywów, zobowiązanie, uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie, wysoce prawdopodobna planowana przyszła transakcja lub inwestycja netto w udziały zagraniczne, która: a) naraża jednostkę na ryzyko zmian wartości godziwej lub zmian przyszłych przepływów pieniężnych oraz b) została wyznaczona jako pozycja zabezpieczana (paragrafy 78—84 i Załącznik A paragrafy OS98—OS101 rozwijają definicję pozycji zabezpieczanych).

Efektywność zabezpieczenia oznacza stopień, w jakim zmiany wartości godziwej lub przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczaną pozycją, możliwe do przypisania zabezpieczanemu ryzyku, są kompensowane zmianami wartości godziwej lub przepływów pieniężnych związanymi z instrumentem zabezpieczającym (Załącznik A paragrafy OS105—OS113).

WBUDOWANE INSTRUMENTY POCHODNE

10. Wbudowany instrument pochodny jest składnikiem hybrydowego (łącznego) instrumentu, który zawiera również umowę zasadniczą niebędąca instrumentem pochodnym, powodującym, że część przepływów pieniężnych wynikających z instrumentu łącznego zmienia się w sposób podobny do przepływów wynikających z samodzielnie występującego instrumentu pochodnego. Wbudowany instrument pochodny powoduje, że część lub całość przepływów pieniężnych wynikających z umowy zasadniczej jest modyfikowana w oparciu o określoną stopę procentową, cenę instrumentu finansowego, cenę towaru, kurs walutowy, indeks cen lub stóp, rating kredytowy lub indeks kredytowy, bądź inną zmienną. Instrument pochodny dołączony do instrumentu finansowego, który może być przenoszony niezależnie od tego instrumentu, albo dotyczy innego kontrahenta niż strona tego instrumentu, nie jest instrumentem wbudowanym, lecz oddzielnym instrumentem finansowym.

11. ***Wbudowany instrument pochodny oddziela się od umowy zasadniczej i ujmuje jako instrument pochodny zgodnie z zasadami niniejszego standardu wtedy i tylko wtedy, gdy:***

    (a) cechy ekonomiczne wbudowanego instrumentu pochodnego oraz ryzyko z nim związane nie są ściśle powiązane z cechami ekonomicznymi i ryzykiem właściwymi dla umowy zasadniczej (Załącznik A paragrafy OS30 i OS33);

    (b) samodzielny instrument o takich samych warunkach umownych jak wbudowany instrument pochodny, spełniałby definicję instrumentu pochodnego;

    oraz

    (c) hybrydowy (łączny) instrument nie jest wyceniany w wartości godziwej, a zmiany wartości godziwej nie są ujmowane w rachunku zysków i strat (tj. instrument pochodny, który jest wbudowany w składnik aktywów finansowy lub zobowiązanie finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy, nie jest wydzielany).

Jeśli wbudowany instrument pochodny zostanie wyodrębniony, to umowę zasadniczą ujmuje się zgodnie z zasadami niniejszego standardu wtedy, gdy umowa ta jest instrumentem finansowym lub zgodnie z zasadami innego właściwego standardu wtedy, gdy umowa ta nie jest instrumentem finansowym. Niniejszy standard nie odnosi się do kwestii, czy wbudowany instrument pochodny wykazuje się oddzielnie w sprawozdaniu finansowym.

12. ***Jeśli zgodnie z niniejszym standardem jednostka jest obowiązana do oddzielenia wbudowanego instrumentu pochodnego od umowy zasadniczej, ale nie jest w stanie oddzielnie wycenić takiego wbudowanego instrumentu pochodnego w momencie jego nabycia, albo w następnych terminach sporządzania sprawozdań finansowych, to traktuje całą łączną umowę jak składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe zaliczone do przeznaczonych do obrotu.***

13. Jeśli jednostka nie jest w stanie wiarygodnie wycenić wartości godziwej wbudowanego instrumentu pochodnego na podstawie postanowień i warunków umowy (np., dlatego, że wbudowany instrument pochodny jest powiązany z instrumentem kapitałowym nienotowanym na aktywnym rynku), to wartość godziwą wbudowanego instrumentu pochodnego stanowi różnica pomiędzy wartością godziwą instrumentu łącznego i wartością godziwą umowy zasadniczej, jeśli wartości te mogą być wiarygodnie ustalone zgodnie z niniejszym standardem. Jeśli jednostka nie jest w stanie ustalić wartości godziwej wbudowanego instrumentu pochodnego zgodnie z powyższą metodą, to stosuje się do paragrafu 12 i instrument łączny traktuje jako przeznaczony do obrotu.

Ujęcie początkowe

14. ***Jednostka ujmuje składnik aktywów lub zobowiązanie finansowe w swoim bilansie wtedy i tylko wtedy, gdy staje się stroną umowy tego instrumentu. (Zob. paragraf 38 w odniesieniu do przypadku standaryzowanej transakcji kupna aktywów finansowych.)***

Wyłączenie składnika aktywów finansowych

15. W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, na poziomie konsolidacji, mają zastosowanie paragrafy 16—23 oraz Załącznik A paragrafy OS34—OS52. W związku z powyższym, jednostka najpierw konsoliduje wszystkie jednostki zależne zgodnie z MSR 27 oraz SKI-12 *Konsolidacja – jednostki specjalnego przeznaczenia*, a następnie stosuje paragrafy 16—23 oraz Załącznik A paragrafy OS34—OS52 dla całej grupy.

16. ***Przed ustaleniem, czy i w jakim zakresie wyłączenie z bilansu jest zgodne z paragrafami 17—23, jednostka powinna ustalić czy te paragrafy mają zastosowanie do części składnika aktywów finansowych (lub do części grupy podobnych aktywów finansowych), czy do całego składnika aktywów finansowych (lub grupy podobnych aktywów finansowych), w podany poniżej sposób.***

(a) Paragrafy 17—23 stosuje się dla części składnika aktywów finansowych (lub do części grupy podobnych aktywów finansowych) wtedy i tylko wtedy, gdy część wyznaczona do wyłączenia z bilansu spełnia jeden z następujących trzech warunków:

(i) Część obejmuje wyłącznie specyficznie określone przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych (lub grupy podobnych aktywów finansowych). Dla przykładu, kiedy jednostka zawiera transakcję przeniesienia stóp procentowych zgodnie, z którą kontrahent otrzymuje prawo do przepływów odsetkowych bez prawa do przepływów kapitałowych z instrumentu dłużnego, paragrafy 17—23 mają zastosowanie do przepływów odsetkowych.

(ii) Część obejmuje wyłącznie w pełni proporcjonalny udział w przepływach środków pieniężnych z danego składnika aktywów finansowych (lub grupy podobnych aktywów finansowych). Dla przykładu, kiedy jednostka zawiera umowę na mocy, której kontrahent otrzymuje prawo do 90 procent przepływów pieniężnych z instrumentu dłużnego, paragrafy 17—23 mają zastosowanie do tych 90 procent przepływów. W przypadku występowania więcej niż jednego kontrahenta, nie ma wymogu, aby posiadali oni proporcjonalne udziały w przepływach środków pieniężnych, jeśli spełniony jest warunek, że przekazująca jednostka posiada taki proporcjonalny udział.

(iii) Część obejmuje wyłącznie w pełni proporcjonalny udział w specyficznie określonych przepływach środków pieniężnych ze składnika aktywów finansowych (lub grupy podobnych aktywów finansowych). Dla przykładu, kiedy jednostka zawiera umowę, na mocy, której kontrahent posiada prawo do udziału w 90 procentach przepływów odsetkowych ze składnika aktywów finansowych, paragrafy 17—23 mają zastosowanie do tych 90 procent przepływów odsetkowych. W przypadku występowania więcej niż jednego kontrahenta, nie ma wymogu, aby posiadali oni proporcjonalne udziały w przepływach środków pieniężnych, jeśli spełniony jest warunek, że przekazująca jednostka posiada taki proporcjonalny udział.

(b) We wszystkich innych przypadkach, paragrafy 17—23 mają zastosowanie do składnika aktywów finansowych w całości (lub do całej grupy podobnych składników aktywów finansowych). Dla przykładu, jeśli jednostka przenosi (i) prawo do pierwszych lub ostatnich 90 procent uzyskanych przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych (lub grupy aktywów finansowych), albo (ii) prawo do 90 procent przepływów pieniężnych z grupy należności, ale jednocześnie udziela gwarancji pokrycia strat kredytowych kupującego do wysokości 8 procent nominału należności, paragrafy 17—23 mają zastosowanie do składnika aktywów finansowych (lub grupy podobnych aktywów finansowych) w całości.

Pojęcie „składnika aktywów finansowych" w paragrafach 17—26 odnosi się do części składnika aktywów finansowych (lub części grupy podobnych aktywów finansowych) zgodnie z punktem (a) powyżej, a w innych przypadkach do składnika aktywów finansowych (lub grupy podobnych aktywów finansowych) w całości.

17. *Jednostka wyłącza składnik aktywów finansowych z bilansu wtedy i tylko wtedy, gdy:*

(a) wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych;

albo

(b) przenosi składnik aktywów finansowych zgodnie z paragrafami 18 i 19, a przeniesienie spełnia warunki wyłączenia z bilansu zgodnie z paragrafem 20.

(Zob. paragraf 38 w odniesieniu do standaryzowanej transakcji sprzedaży aktywów finansowych.)

18. *Jednostka przenosi składnik aktywów finansowych, wtedy i tylko wtedy, gdy:*

(a) przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych;

albo

(b) zatrzymuje umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych, ale zgodnie z porozumieniem spełniającym warunki par. 19 przyjmuje obowiązek przekazania przepływów pieniężnych do jednego lub więcej odbiorców.

19. *Jeśli jednostka zatrzymuje umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych („pierwotny składnik aktywów"), ale przyjmuje umowny obowiązek przekazania tych przepływów pieniężnych do jednej lub więcej jednostek („ostateczni odbiorcy"), jednostka traktuje transakcje jako przeniesienie składnika aktywów finansowych, wtedy i tylko wtedy, gdy spełnione są wszystkie trzy następujące warunki:*

(a) Jednostka nie ma obowiązku wypłaty kwot ostatecznym odbiorcom dopóki nie otrzyma odpowiadających im kwot, które wynikają z pierwotnego składnika aktywów finansowych. Krótkoterminowe zaliczki dokonywane przez jednostkę z prawem do odzyskania w pełnej kwocie powiększonej o naliczone odsetki ustalone na podstawie stóp rynkowych nie stanowią naruszenia tego warunku.

(b) Na mocy umowy przeniesienia, jednostka nie może sprzedać lub zastawić pierwotnego składnika aktywów finansowych w inny sposób, niż uczynić zastaw na rzecz ostatecznego odbiorcy jako zabezpieczenie zobowiązania do dokonywania płatności pieniężnych.

(c) Jednostka, działając w imieniu ostatecznych odbiorców, jest obowiązana do przekazania wszystkich otrzymanych przepływów pieniężnych bez istotnej zwłoki. Dodatkowo, jednostka nie jest upoważniona do reinwestowania tych przepływów pieniężnych, z wyjątkiem inwestycji w środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych (zgodnie z definicją MSR 7 Sprawozdania z przepływów pieniężnych) w krótkim okresie rozliczeniowym, pomiędzy datą otrzymania i wymaganym dniem przekazania do ostatecznych odbiorców, przy tym uzyskane odsetki z inwestycji są przekazywane ostatecznym odbiorcom.

20. *Przenosząc składnik aktywów finansowych (zob. paragraf 18), jednostka ocenia, w jakim stopniu zachowuje ryzyko i korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych. W tym przypadku:*

(a) Jeśli jednostka przenosi zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to wyłącza składnik aktywów finansowych z bilansu i ujmuje oddzielnie jako aktywa lub zobowiązania wszelkie prawa i obowiązki powstałe lub zachowane w wyniku przeniesienia.

(b) Jeśli jednostka zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to w dalszym ciągu ujmuje składnik aktywów finansowych.

(c) Jeśli jednostka nie przenosi ani nie zachowuje zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to ustala, czy zachowała kontrolę nad składnikiem aktywów finansowych. W tym przypadku:

(i) Jeśli jednostka nie zachowuje kontroli, wyłącza składnik aktywów finansowych z bilansu i oddzielnie ujmuje jako aktywa lub zobowiązania wszelkie prawa i obowiązki powstałe lub zachowane w wyniku przeniesienia.

IAS 39

(ii) Jeśli jednostka zachowuje kontrolę, w dalszym ciągu ujmuje składnik aktywów finansowych w stopniu w jakim utrzymuje zaangażowanie w składnik aktywów finansowych (zob. paragraf 30).

21. Przeniesienie ryzyka i korzyści (zob. paragraf 20) jest oceniane poprzez porównanie narażenia jednostki, przed i po dokonaniu przeniesienia, na zmienność kwot oraz harmonogramu przepływów pieniężnych netto związanych z przeniesionym składnikiem aktywów. Jednostka zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści wynikające z posiadania składnika aktywów finansowych, jeśli jej narażenie na zmiany wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych netto nie zmienia się istotnie w wyniku przeniesienia. (np., ponieważ jednostka sprzedała składnik aktywów pieniężnych podlegający umowie odkupu za ustaloną cenę lub cenę sprzedaży powiększoną o marżę pożyczkodawcy). Jednostka przenosi zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, jeśli jej narażenie na taką zmienność przestało być istotne w porównaniu do całkowitej zmienności wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych netto związanych ze składnikiem aktywów finansowych (np., dlatego, że jednostka sprzedała składnik aktywów finansowych tylko z opcją odkupu po wartości godziwej w momencie odkupu, albo dokonała przeniesienia w pełni proporcjonalnego udziału w przepływach środków pieniężnych wynikających z większego składnika aktywów finansowych na mocy umowy takiej, jak np. umowa współudziału w pożyczce spełniającej warunki określone w paragrafie 19).

22. W wielu przypadkach oczywiste będzie, że jednostka przeniosła zasadniczo całe ryzyko i wszystkich korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, a więc nie będzie konieczne dokonywanie dodatkowej oceny. W pozostałych przypadkach niezbędne będzie oszacowanie i porównanie narażenia jednostki na zmianę wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych netto, przed i po przeniesieniu. Oszacowanie i porównanie dokonywane jest przy zastosowaniu jako stopy dyskontowej odpowiedniej bieżącej rynkowej stopy procentowej. Uwzględnia się przy tym wszelkie prawdopodobne zmienności przepływów pieniężnych netto, z przypisaniem większej wagi dla wyników, dla których większe jest prawdopodobieństwo spełnienia się.

23. Zachowanie przez jednostkę kontroli (zob. paragraf 20(c) nad przeniesionym składnikiem aktywów zależy od tego, czy strona przyjmująca ma zdolność sprzedania go. Jeśli przyjmujący praktycznie ma możliwość sprzedaży składnika aktywów w całości na rzecz niepowiązanej strony trzeciej, i może skorzystać z tej możliwości jednostronnie, bez konieczności nakładania dodatkowych ograniczeń na przeniesienie, to jednostka nie zachowuje kontroli. W pozostałych przypadkach jednostka zachowuje kontrolę.

Przeniesienie kwalifikujące się do wyłączenia

(zob. paragraf 20(a) i (c)(i))

24. ***Jeśli jednostka dokonuje przeniesienia składnika aktywów finansowych, które kwalifikuje się do wyłączenia w całości i pozostawia sobie prawo do odpłatnej obsługi składnika aktywów finansowych, to ujmuje aktywa lub zobowiązania wynikające z umowy obsługi. Jeśli oczekuje się, że otrzymane wynagrodzenie nie będzie wystarczającą kompensatą świadczonej przez jednostkę obsługi, to uznaje się zobowiązanie wynikające z umownego obowiązku obsługi w wysokości jego wartości godziwej. Jeśli oczekuje się, że wynagrodzenie będzie większe niż wystarczająca kompensata świadczonej przez jednostkę obsługi, to uznaje się składnik aktywów wynikający z prawa do obsługi w kwocie określonej na podstawie zasad alokacji wartości bilansowej większego składnika aktywów finansowych, zgodnie z paragrafem 27.***

25. ***Jeśli w wyniku przeniesienia, składnik aktywów finansowych jest wyłączony w całości, lecz przeniesienie powoduje powstanie dla jednostki nowego składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, albo zobowiązana z tytułu obsługi, jednostka uznaje nowy składnik aktywów finansowych, zobowiązanie finansowe lub zobowiązanie z tytułu obsługi w wartości godziwej***

26. ***W momencie wyłączenia składnika aktywów finansowych w całości, różnicę pomiędzy:***

(a) wartością bilansową

a

(b) sumą (i) otrzymanej zapłaty (z uwzględnieniem wszelkich otrzymanych nowych aktywów pomniejszonych o powstałe nowe zobowiązania) oraz (ii) wszelkich skumulowanych zysków lub strat, które zostały ujęte w kapitale własnym (zob. paragraf 55(b))

ujmuje się w rachunku zysków i strat.

27. ***Jeśli przenoszony składnik aktywów jest częścią większego składnika aktywów finansowych (np., kiedy jednostka przenosi przepływy odsetkowe będące częścią instrumentu dłużnego, zob. paragraf 16 (a),) a część przenoszona kwalifikuje się do wyłączenia w całości, to poprzednią wartość bilansową większego składnika aktywów finansowych poddaje się podziałowi pomiędzy część, która będzie w dalszym ciągu ujmowana i część wyłączaną, w stosunku do odpowiadających tym częściom wartości godziwych na dzień przeniesienia. W tym celu, pozostające aktywa z tytułu obsługi traktuje się jak część, która będzie w dalszym ciągu ujmowana. Różnicę pomiędzy:***

(a) wartością bilansową przypisaną do części wyłączanej

a

(b) sumą (i) otrzymanej zapłaty za część podlegającą wyłączeniu (z uwzględnieniem wszelkich otrzymanych nowych aktywów pomniejszonych o powstałe nowe zobowiązania) oraz (ii) wszelkich skumulowanych zysków lub strat, które zostały ujęte w kapitale własnym (zob. par. 55(b))

ujmuje się w rachunku zysków i strat. Skumulowane zyski lub straty, które były uprzednio ujęte w kapitale własnym zostają przypisane do części, która w dalszym ciągu będzie ujmowana i części podlegającej wyłączeniu w stosunku do odpowiednich wartości godziwych tych części.

28. Dokonując podziału poprzedniej wartości bilansowej większego składnika aktywów finansowych pomiędzy część w dalszym ciągu ujmowaną i część wyłączaną, jednostka określa wartość godziwą części w dalszym ciągu ujmowanej. W przypadku, gdy jednostka dokonywała w przeszłości sprzedaży części podobnych do części, która w dalszym ciągu będzie ujmowana, albo zawierane są inne transakcje rynkowe dla takich części, to ostatnio uzyskane ceny w faktycznych transakcjach stanowią najlepsze oszacowanie wartości godziwej części, która będzie w dalszym ciągu ujmowana. Jeśli nie występują kwotowania cenowe lub ostatnio przeprowadzone transakcje rynkowe, na których można oprzeć wartość godziwą części w dalszym ciągu ujmowanej, to najlepszym oszacowaniem wartości godziwej jest różnica pomiędzy wartością godziwą całego większego składnika aktywów finansowych oraz zapłatą otrzymaną od jednostki, na rzecz której przeniesiono część podlegającą wyłączeniu.

Przeniesienie niekwalifikujące się do wyłączenia

(zob. paragraf 20(b))

29. ***Jeśli przeniesienie nie powoduje wyłączenia z bilansu, ponieważ zachowane zostało zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści wynikające z posiadania przeniesionego składnika aktywów, jednostka w dalszym ciągu ujmuje przeniesiony składnik aktywów w całości, a także ujmuje zobowiązanie finansowe z tytułu otrzymanej zapłaty. W następnych okresach, jednostka ujmuje wszelkie przychody związane z przeniesionym składnikiem aktywów oraz wszelkie poniesione koszty związane ze zobowiązaniem finansowym.***

Utrzymanie zaangażowania w przeniesionych aktywach

(zob. par. 20c(ii))

30. ***Jeśli jednostka ani nie przenosi, ani nie zatrzymuje zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem przeniesionego składnika aktywów i zachowuje kontrolę nad przeniesionym składnikiem aktywów, to w dalszym ciągu ujmuje przeniesiony składnik aktywów w zakresie, w jakim utrzymuje w nim zaangażowanie. Zakres, w jakim jednostka utrzymuje zaangażowanie w przeniesionym składniku aktywów jest zakresem, w jakim jest ona narażona na zmiany wartości przenoszonego składnika aktywów. Dla przykładu:***

(a) jeśli utrzymanie zaangażowania jednostki przybiera formę gwarancji udzielonej na przeniesiony składnik aktywów, to zakres, w jakim jednostka utrzymuje zaangażowanie jest wartością mniejszą z (i) kwoty składnika aktywów (ii) maksymalnej kwoty, jaką jednostka może być zobowiązana wypłacić (kwota gwarancyjna).

(b) jeśli utrzymanie zaangażowania jednostki przybiera formę wystawionej lub zakupionej opcji (lub obu opcji) na przeniesiony składnik aktywów, zakresem, w jakim jednostka utrzymuje zaangażowanie jest kwota przeniesionego składnika aktywów, jaką jednostka może odkupić. Jednakże, w przypadku wystawionej opcji sprzedaży składnika aktywów wycenianego według wartości godziwej, zakres, w jakim jednostka utrzymuje zaangażowanie jest ograniczony do mniejszej z wartości godziwej przeniesionego składnika aktywów i ceny wykonania opcji (zob. paragraf OS48).

(c) jeśli utrzymanie zaangażowania jednostki przybiera formę opcji rozliczanej w środkach pieniężnych lub podobnych warunków dotyczących przeniesionego składnika aktywów, zakres, w jakim jednostka utrzymuje zaangażowanie jest mierzony w taki sam sposób jak opcja, która nie jest rozliczana w środkach pieniężnych, zgodnie z ustaleniem w punkcie (b) powyżej.

IAS 39

31. *Jeśli jednostka w dalszym ciągu ujmuje składnik aktywów w zakresie, w jakim utrzymuje zaangażowanie, to ujmuje również związane z nim zobowiązanie. Niezależnie od innych wymagań dotyczących wyceny wynikających z niniejszego standardu, przeniesiony składnik aktywów i związane z nim zobowiązanie wyceniane jest w sposób, który odzwierciedla prawa i obowiązki, jakie jednostka zachowała. Powiązane zobowiązanie jest wyceniane w taki sposób, że wartość bilansowa netto przeniesionego składnika aktywów oraz związanego z nim zobowiązania jest:*

(a) zamortyzowanym kosztem praw i obowiązków zachowanych przez jednostkę, jeśli przeniesiony składnik aktywów jest wyceniany według zamortyzowanego kosztu;

lub

(b) równa wartości godziwej praw i obowiązków zachowanych przez jednostkę, jak gdyby były samodzielnie wyceniane, jeśli przeniesiony składnik aktywów jest wyceniany według wartości godziwej.

32. *Jednostka kontynuuje ujmowanie wszelkich przychodów związanych z przeniesionym składnikiem aktywów w zakresie, w jakim utrzymuje w nim zaangażowanie, jak też ujmuje wszelkie koszty poniesione w związku z powiązanym zobowiązaniem.*

33. *Dla celów wyceny w następnych okresach, zmiany wartości godziwej przeniesionego składnika aktywów oraz powiązanego zobowiązania ujmuje się w sposób spójny w związku z paragrafem 55, i nie poddaje kompensacie.*

34. *Jeśli jednostka utrzymuje zaangażowanie jedynie w części składnika aktywów finansowych (np. kiedy jednostka zatrzymuje opcję odkupu części przeniesionego składnika aktywów, albo zatrzymuje rezydualny udział niepowodujący zachowania zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści wynikających z posiadania, lecz zachowuje kontrolę,) poprzednią wartość bilansową składnika aktywów finansowych rozdziela się pomiędzy część, która będzie w dalszym ciągu ujmowana ze względu na utrzymanie zaangażowania oraz część, która nie będzie dalej ujmowana, w stosunku do odpowiednich wartości godziwych tych części na dzień przeniesienia. W tym celu mają zastosowanie wymagania określone w paragrafie 28. Różnicę pomiędzy:*

(a) wartością bilansową przypisaną do części, która nie będzie w dalszym ciągu ujmowana

oraz

(b) sumą (i) otrzymanej zapłaty za część, która nie będzie w dalszym ciągu ujmowana oraz (ii) wszelkich skumulowanych zysków lub strat przypadających na tę część, ujętych uprzednio bezpośrednio w kapitale własnym (zob. paragraf 55(b))

ujmuje się w rachunku zysków i strat. Skumulowane zyski lub straty, które uprzednio były ujęte w kapitale własnym rozdziela się pomiędzy część, która w dalszym ciągu będzie ujmowana i część, która nie będzie ujmowana w stosunku do odpowiednich wartości godziwych tych części.

35. […]

Wszystkie przeniesienia

36. *Jeśli przeniesiony składnik aktywów jest w dalszym ciągu ujmowany, to tego składnika i powiązanego z nim zobowiązania nie poddaje się kompensacie. Podobnie, jednostka nie kompensuje żadnych przychodów uzyskiwanych z przeniesionego składnika aktywów z żadnymi kosztami poniesionymi w związku z powiązanym zobowiązaniem (zob. MSR 32 paragraf 42).*

37. *Jeśli przenoszący ustanawia na rzecz otrzymującego zabezpieczenie niepieniężne (takie jak instrument dłużny lub kapitałowy), zasady rachunkowości dotyczące przedmiotu zastawu stosowane przez przenoszącego i otrzymującego zależą od tego, czy otrzymujący ma prawo sprzedać lub obciążyć przedmiot zastawu innym zastawem, a także od tego, czy przenoszący jest wypłacalny. Przenoszący oraz otrzymujący powinni ujmować zastaw w następujący sposób:*

(a) Jeśli otrzymujący ma prawo, wynikające z umowy lub zwyczaju, sprzedać lub obciążyć innym zastawem przedmiot zastawu, wtedy przenoszący przekwalifikowuje składnik aktywów w swoim bilansie (np. do użyczonych składników aktywów, zastawionych instrumentów kapitałowych lub należności do odkupienia) do pozycji oddzielnej od pozostałych aktywów.

(b) Jeśli otrzymujący sprzedaje przekazany mu przedmiot zastawu, to ujmuje przychody ze sprzedaży oraz wycenione w wartości godziwej zobowiązanie do zwrotu zabezpieczenia.

(c) Jeśli przenoszący okaże się niewypłacalny w świetle postanowień kontraktu i nie jest dłużej uprawniony do odzyskania zabezpieczenia, to wyłącza przedmiot zastawu z bilansu, a otrzymujący ujmuje zabezpieczenie jako swój składnik aktywów wyceniany przy początkowym ujęciu w wartości godziwej, albo jeśli sprzedał już przyjęte zabezpieczenie, to wyłącza z bilansu zobowiązanie do jego zwrotu.

(d) Z wyjątkiem sytuacji opisanej w punkcie (c), przenoszący w dalszym ciągu wykazuje przedmiot zabezpieczenia jako własny składnik aktywów, natomiast otrzymujący nie ujmuje zabezpieczenia jako składnika aktywów.

Standaryzowana transakcja kupna lub sprzedaży składnika aktywów finansowych

38. ***Standaryzowana transakcja kupna lub sprzedaży składnika aktywów finansowych ujmuje się lub wyłącza z bilansu na dzień zawarcia transakcji, albo na dzień rozliczenia, stosownie do przyjętej zasady rachunkowości (zob. Załącznik A paragrafy OS53—OS56).***

Wyłączenie zobowiązania finansowego

39. ***Jednostka wyłącza ze swojego bilansu zobowiązanie finansowe (lub część zobowiązania finansowego) wtedy i tylko wtedy, gdy zobowiązanie wygasło - to znaczy, kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł.***

40. ***Wymianę instrumentów dłużnych o zasadniczo różnych warunkach dokonywaną pomiędzy kredytobiorcą i kredytodawcą, ujmuje się jako wygaśnięcie pierwotnego zobowiązania finansowego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Podobnie znaczące modyfikacje warunków umowy dotyczącej istniejącego zobowiązania finansowego lub jego części (niezależnie od tego, czy wynikają one z trudności finansowych dłużnika, czy też nie) ujmuje się jako wygaśnięcie pierwotnego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego.***

41. ***Różnicę pomiędzy wartością bilansową zobowiązania finansowego (lub części zobowiązania finansowego), które wygasło lub zostało przeniesione na inną stronę a wartością zapłaty, z uwzględnieniem wszystkich przeniesionych aktywów niepieniężnych lub przyjętych zobowiązań, ujmuje się w rachunku zysków i strat.***

42. Jeśli jednostka odkupuje część zobowiązania finansowego, to rozdziela poprzednią wartość bilansową zobowiązania finansowego pomiędzy część, która będzie w dalszym ciągu ujmowana i część wyłączaną, w stosunku do odpowiadających im wartości godziwych na dzień odkupu. Różnicę pomiędzy (a) wartością bilansową przypisaną części wyłączanej i (b) zapłatą otrzymaną w zamian za część wyłączaną, z uwzględnieniem przeniesionych aktywów niepieniężnych lub przejętych zobowiązań, ujmuje się w rachunku zysków i strat.

WYCENA

Początkowa wycena aktywów finansowych i zobowiązań finansowych

43. ***W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe wycenia się w wartości godziwej, powiększonej, w przypadku składnika aktywów lub zobowiązania finansowego niekwalifikowanych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego.***

44. Jeśli jednostka przyjęła zasadę ujmowania na dzień rozliczenia transakcji składnika aktywów wycenianego w następnych okresach według kosztu lub zamortyzowanego kosztu, to składnik ten jest początkowo ujmowany w wartości godziwej ustalonej na dzień zawarcia transakcji (zob. Załącznik A paragrafy OS53—OS56).

Wycena aktywów finansowych w terminie późniejszym

45. Dla potrzeb wyceny składnika aktywów finansowych po początkowym ujęciu, niniejszy standard kwalifikuje aktywa finansowe do czterech następujących kategorii zdefiniowanych w paragrafie 9:

(a) aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy;

(b) inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności;

(c) pożyczki i należności;

oraz

(d) aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.

IAS 39

Kategorie te mają zastosowanie do wyceny oraz ujęcia zysków i strat zgodnie z niniejszym standardem. Jednostka może przyjąć inne określenia dla tych kategorii lub podział na inne kategorie w celu przedstawienia informacji w części głównej sprawozdania finansowego. Jednostka ujawnia w notach objaśniających informacje wymagane przez MSR 32.

46. ***Po początkowym ujęciu, jednostka wycenia aktywa finansowe, w tym instrumenty pochodne będące aktywami, w wartości godziwej, nie dokonując pomniejszenia o koszty transakcji, jakie mogą być poniesione przy sprzedaży lub innym sposobie wyzbycia się aktywów. Wyjątek stanowią następujące aktywa finansowe:***

(a) pożyczki i należności zdefiniowane w paragrafie 9, które wycenia się według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej;

(b) inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności zdefiniowane w paragrafie 9, które wycenia się według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej;

oraz

(c) inwestycji w instrumenty kapitałowe nieposiadające kwotowań cen rynkowych z aktywnego rynku, i których wartość godziwa nie może być wiarygodnie zmierzona, a także powiązane z nimi instrumenty pochodne, które muszą być rozliczone przez dostawę niekwotowanych instrumentów kapitałowych wycenianych według kosztu (zob. Załącznik A paragrafy OS80 i OS81).

Aktywa finansowe wyznaczone jako pozycje zabezpieczane podlegają wycenie zgodnie z zasadami rachunkowości zabezpieczeń, określonymi w paragrafach 89—102. Wszystkie aktywa finansowe, z wyjątkiem wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, podlegają ocenie pod względem utraty wartości zgodnie z paragrafami 58—70 oraz Załącznikiem A paragrafy OS84—OS93.

Wycena zobowiązań finansowych w terminie późniejszym

47. ***Po początkowym ujęciu, jednostka wycenia wszystkie zobowiązania finansowe według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej, z wyjątkiem:***

(a) zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Takie zobowiązania, w tym instrumenty pochodne będące zobowiązaniami, wycenia się w wartości godziwej, z wyjątkiem zobowiązania będącego instrumentem pochodnym powiązanym z instrumentem kapitałowym niekwotowanym na aktywnym rynku, które musi być rozliczone przez dostawę tego instrumentu, wycenianego według kosztu, gdyż jego wartość godziwa nie może być wiarygodnie zmierzona.

(b) zobowiązań finansowych powstałych w wyniku przeniesienia składnika aktywów finansowych, które nie kwalifikuje się do wyłączenia z bilansu lub ujmowanych z zastosowaniem podejścia wynikającego z utrzymania zaangażowania. Do wyceny tych zobowiązań finansowych stosuje się paragrafy 29 i 31.

Zobowiązania finansowe wyznaczone jako pozycje zabezpieczane podlegają wycenie zgodnie z zasadami rachunkowości zabezpieczeń, określonymi w paragrafach 89—102.

Zagadnienia dotyczące wyceny według wartości godziwej

48. ***Przy ustalaniu wartości godziwej składnika aktywów lub zobowiązania finansowego w celu zastosowania niniejszego standardu lub MSR 32, jednostka stosuje paragrafy OS69—OS82 Załącznika A.***

49. Wartość godziwa zobowiązania finansowego płatnego na żądanie (np. depozyt na żądanie), nie może być niższa od kwoty płatnej na żądanie, poddanej dyskontowaniu od pierwszego dnia, w którym kwota ta może być wymagana do zapłaty.

Przekwalifikowanie

50. ***Jednostka nie dokonuje przekwalifikowania instrumentów finansowych do lub z kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy od momentu ich objęcia lub wyemitowania.***

51. *Jeśli na skutek zmiany intencji lub możliwości, niewłaściwym staje się kwalifikowanie inwestycji jako utrzymywanej do terminu wymagalności, to zalicza się ją do dostępnych do sprzedaży oraz przeszacowuje do wartości godziwej, a różnicę pomiędzy jej wartością bilansową i wartością godziwą ujmuje się zgodnie z paragrafem 55(b).*

52. *W każdym przypadku, gdy sprzedaż lub przekwalifikowanie więcej niż nieznaczącej kwoty inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności nie spełnia warunków określonych w paragrafie 9, wszystkie pozostałe inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności poddaje się przekwalifikowaniu do dostępnych do sprzedaży. Różnice pomiędzy wartością bilansową a wartością godziwą, powstałe na skutek przekwalifikowania, ujmuje się zgodnie z paragrafem 55(b).*

53. *Jeśli staje się możliwa wiarygodna wycena składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, dla których poprzednio taka wycena nie była możliwa, a składnik aktywów lub zobowiązanie powinny być wycenione według wartości godziwej, o ile wiarygodna wycena jest możliwa (zob. paragrafy 46 (c) i 47), składnik aktywów lub zobowiązanie przeszacowuje się do wartości godziwej, a różnicę pomiędzy wartością bilansową a wartością godziwą ujmuje się zgodnie z paragrafem 55.*

54. *Jeśli na skutek zmiany intencji lub możliwości, albo w tych rzadkich przypadkach, kiedy wiarygodna wycena według wartości godziwej nie jest dalej możliwa (zob. paragrafy 46 (c) i 47), albo minęły 'dwa kolejne lata finansowe', o których mowa w paragrafie 9, właściwą staje się wycena składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego według kosztu lub zamortyzowanego kosztu, zamiast według wartości godziwej, to wartość bilansową odpowiadającą wartości godziwej składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego uznaje się odpowiednio za jego nowy koszt lub nowy zamortyzowany koszt. Wszelkie zyski i straty związane z takim składnikiem aktywów, które poprzednio odniesiono na kapitał własny zgodnie z paragrafem 55(b), ujmuje się w następujący sposób:*

(a) W przypadku składnika aktywów finansowych z określonym terminem wymagalności, zyski lub straty amortyzuje się i ujmuje w rachunku zysków i strat przez okres pozostały do terminu wymagalności inwestycji utrzymywanej do terminu wymagalności, przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej. Wszelkie różnice pomiędzy nowym zamortyzowanym kosztem i kwotą umorzeniową amortyzuje się przez pozostały okres do terminu wymagalności instrumentu przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej, podobnie do amortyzacji premii lub dyskonta. Jeśli składnik aktywów finansowych podlega w następnych okresach odpisom aktualizującym z tytułu utraty wartości, wszelkie zyski i straty ujęte do tej pory bezpośrednio w kapitale własnym ujmuje się w rachunku zysków i strat zgodnie z paragrafem 67.

(b) W przypadku składnika aktywów o nieokreślonym terminie wymagalności, zyski i straty pozostają w kapitale własnym do momentu sprzedaży lub wyzbycia się go w inny sposób, kiedy to ujmuje się je w rachunku zysków i strat. Jeśli składnik aktywów podlega w następnych okresach odpisom aktualizującym z tytułu utraty wartości, wszelkie zyski i straty ujęte do tej pory bezpośrednio w kapitale własnym ujmuje się rachunku zysków i strat zgodnie z paragrafem 67.

Zyski i straty

55. *Zyski lub straty wynikające ze zmiany wartości godziwej składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, niestanowiących części powiązania zabezpieczającego (zob. paragrafy 89—102), ujmuje się w podany poniżej sposób:*

(a) Zyski lub straty wynikające ze składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, kwalifikowanego jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, ujmuje się w przychodach lub kosztach.

(b) Zyski lub straty wynikające ze składnika aktywów finansowych zaliczonego do dostępnych do sprzedaży, ujmuje się bezpośrednio w kapitale własnym, poprzez zestawienie zmian w kapitale własnym (zob. MSR 1 Prezentacja sprawozdań finansowych*), z wyjątkiem odpisów aktualizacyjnych z tytułu utraty wartości (zob. paragrafy 67—70) oraz różnic kursowych (zob. Załącznik A paragraf OS83), do momentu wyłączenia składnika aktywów finansowych z bilansu, kiedy skumulowane zyski lub straty poprzednio ujęte w kapitale własnym ujmuje się w rachunku zysków i strat. Jednakże, odsetki wyliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej (zob. paragraf 9) są ujmowane w rachunku zysków i strat (zob. MSR 18* Przychody *). Dywidendy wynikające z instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży ujmuje się w rachunku zysków i strat w momencie, kiedy powstaje prawo jednostki do ich otrzymania (zob. MSR 18).*

56. *W przypadku aktywów finansowych i zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu (zob. paragrafy 46 i 47), zyski lub straty są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie wyłączenia składnika aktywów lub zobowiązania finansowego z bilansu, dokonania odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości oraz poprzez amortyzację. Jednakże, w przypadku aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych, które są instrumentami zabezpieczanymi (zob. paragrafy 78—84 i Załącznik A paragrafy OS98—OS101) ujęcie zysków i strat następuje zgodne z paragrafy 89—102.*

IAS 39

57. ***Jeśli jednostka ujmuje aktywa finansowe z zastosowaniem zasady ujmowania transakcji na dzień rozliczenia (zob. par. 38 i Załącznik A paragrafy OS53 i OS56), to w przypadku aktywów wykazywanych w koszcie lub zamortyzowanym koszcie, w okresie pomiędzy datą zawarcia transakcji a datą jej rozliczenia, nie ujmuje żadnych zmian wartości godziwej składnika aktywów finansowych, który ma zostać otrzymany (z wyjątkiem odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości. Jednakże, w przypadku aktywów wycenianych w wartości godziwej, zmianę wartości godziwej ujmuje się w rachunku zysków i strat lub w kapitale własnym, zgodnie z postanowieniami paragrafu 55.***

Utrata wartości i nieściągalność aktywów finansowych

58. ***Na każdy dzień bilansowy jednostka ocenia, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Jeśli takie dowody istnieją, jednostka stosuje paragraf 63 (w przypadku aktywów finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie), paragraf 66 (w przypadku aktywów finansowych wycenianych w koszcie) lub paragraf 67 (w przypadku aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży,) w celu ustalenia kwoty straty z tytułu utraty wartości.***

59. Składnik aktywów finansowych lub grupa aktywów finansowych utraciły wartość, a strata z tytułu utraty wartości została poniesiona wtedy i tylko wtedy, gdy istnieją obiektywne dowody utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów („zdarzenie powodujące stratę"), a zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodnie oszacowanie jest możliwe. Wskazanie pojedynczego zdarzenia powodującego utratę wartości może nie być możliwe. Utratę wartości może raczej spowodować złożony efekt kilku zdarzeń. Nie ujmuje się strat oczekiwanych w wyniku przyszłych zdarzeń, bez względu na stopień prawdopodobieństwa ich zajścia. Do obiektywnych dowodów utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów zalicza się uzyskane przez posiadacza składnika aktywów informacje, dotyczące następujących zdarzeń powodujących stratę:

(a) znaczące trudności finansowe emitenta lub dłużnika;

(b) niedotrzymanie warunków umowy, np. niespłacenia albo zalegania ze spłacaniem odsetek lub nominału;

(c) przyznanie pożyczkobiorcy przez pożyczkodawcę, ze względów ekonomicznych lub prawnych wynikających z trudności finansowych pożyczkobiorcy, udogodnienia, którego w innym wypadku pożyczkodawca by nie udzielił;

(d) wysokiego prawdopodobieństwa upadłości lub innej reorganizacji finansowej pożyczkobiorcy;

(e) zanik aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych ze względu na trudności finansowe;

lub

(f) obserwowane dane wskazujące na możliwy do zmierzenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych związanych z grupą aktywów finansowych od momentu początkowego ich ujęcia, mimo że nie można jeszcze ustalić spadku dotyczącego pojedynczego składnika grupy aktywów finansowych, w tym:

(i) negatywne zmiany dotyczące statusu płatności pożyczkobiorców w grupie (np. zwiększona ilość opóźnionych płatności lub zwiększona liczba posiadaczy kart kredytowych, którzy osiągnęli limit kredytowy i spłacają miesięczną kwotę minimalną);

lub

(ii) krajowa lub lokalna sytuacja gospodarcza, która ma związek z niespłacaniem aktywów w grupie (np. wzrost wskaźnika bezrobocia w obszarze geograficznym pożyczkobiorcy, spadek cen nieruchomości w przypadku kredytów hipotecznych w danym regionie, spadek cen ropy naftowej w przypadku pożyczek udzielonych producentom ropy naftowej, niekorzystne zmiany w kondycji branży, która dotyczy pożyczkobiorców w grupie).

60. Zanik aktywnego rynku z powodu wycofania instrumentów finansowego jednostki z publicznego rynku nie jest dowodem utraty wartości. Spadek ratingu kredytowego jednostki nie jest sam w sobie dowodem utraty wartości, jednakże może być potwierdzeniem utraty wartości, jeśli jest analizowany wraz z innymi dostępnymi informacjami. Spadek wartości godziwej składnika aktywów finansowych poniżej kosztu lub zamortyzowanego kosztu nie koniecznie jest potwierdzeniem utraty wartości (np. spadek wartości godziwej inwestycji w instrument dłużny, który wynika ze wzrostu stopy procentowej wolnej od ryzyka).

61. Dodatkowo, oprócz zdarzeń, o których mowa w paragrafie 59, obiektywnymi dowodami utraty wartości inwestycji w instrument kapitałowy są informacje na temat znaczących negatywnych zmian mających miejsce w środowisku technologicznym, rynkowym, gospodarczym, prawnym lub innym, w którym działa emitent, wskazujące, że koszty inwestycji w instrument kapitałowy mogą nie zostać odzyskane. Znaczący i przedłużający się spadek wartości godziwej inwestycji w instrument kapitałowy poniżej kosztu również stanowi obiektywny dowód utraty wartości.

62. W niektórych przypadkach, dostępne dane wymagane do oszacowania wartości straty z tytułu utraty wartości składnika aktywów finansowych mogą być ograniczone lub nie być w pełni odpowiednie w obecnej sytuacji. Na przykład, może to być przypadek, kiedy sytuacja finansowa pożyczkobiorcy jest trudna, a dostępne są tylko nieliczne dane historyczne dotyczące podobnych pożyczkobiorców. W takich przypadkach jednostka, kierując się własnym osądem opartym na doświadczeniu, dokonuje oszacowania kwoty strat z tytułu utraty wartości. Podobnie, jednostka na podstawie własnego osądu opartego na doświadczeniu koryguje dostępne dane dotyczące grupy aktywów finansowych, aby odzwierciedlić bieżącą sytuację (zob. paragraf OS89). Wykorzystanie wiarygodnych oszacowań stanowi istotną część przygotowania sprawozdań finansowych i nie podważa ich poprawności.

Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

63. ***Jeśli istnieją obiektywne dowody, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości pożyczek i należności lub inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności wycenianych w zamortyzowanym koszcie, to kwota odpisu aktualizującego równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem przyszłych strat kredytowych, które nie zostały poniesione) zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej instrumentu finansowego (tj. efektywnej stopy procentowej ustalonej przy początkowym ujęciu). Wartość bilansową składnika aktywów obniża się bezpośrednio lub poprzez zastosowanie rachunek rezerw. Kwotę straty ujmuje się w rachunku zysków i strat.***

64. Jednostka rozważa najpierw, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości pojedynczych składników aktywów finansowych, które indywidualnie są znaczące, a także indywidualnie lub łącznie w przypadku aktywów finansowych, które indywidualnie nie są znaczące (zob. paragraf 59). Jeśli jednostka stwierdza, że nie istnieją obiektywne dowody utraty wartości indywidualnie ocenianego składnika aktywów finansowych, niezależnie od tego, czy jest on znaczący czy też nie, to włącza ten składnik do grupy aktywów finansowych o podobnej charakterystyce ryzyka kredytowego i łącznie ocenia je pod względem utraty wartości. Aktywa ocenione indywidualnie pod względem utraty wartości, w których przypadku jednostka dokonuje odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości lub postanawia taki odpis dalej ujmować, nie są uwzględniane w łącznej ocenie utraty wartości.

65. ***Jeśli w następnym okresie strata z tytułu utraty wartości zmniejszyła się, a zmniejszenie to można w obiektywny sposób powiązać ze zdarzeniem następującym po ujęciu utraty wartości (np. poprawa oceny kredytowej dłużnika), to uprzednio ujętą stratę z tego tytułu odwraca się – bezpośrednio lub poprzez skorygowanie rachunku rezerw. Odwrócenie nie może spowodować zwiększenia wartości bilansowej składnika aktywów finansowych ponad kwotę, która stanowiłaby zamortyzowany koszt tego składnika na dzień odwrócenia w sytuacji, gdyby ujęcie utraty wartości w ogóle nie miało miejsca. Kwotę odwróconej straty ujmuje się w rachunku zysków i strat.***

Aktywa finansowe wyceniane według kosztu

66. ***Jeśli występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wyceniany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, albo instrumentu pochodnego, który jest powiązany i musi zostać rozliczany poprzez dostawę takiego nienotowanego instrumentu kapitałowego, to kwotę straty z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych (zob. paragraf 46(c) i Załącznik A paragrafy OS80 i OS81). Tak ustalonych strat z tytułu utraty wartości nie poddaje się odwróceniu.***

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

67. ***Jeśli zmniejszenie wartości godziwej składnika aktywów finansowych dostępnego do sprzedaży ujmowane było bezpośrednio w kapitale własnym i występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości tego składnika (zob. paragraf 59), to skumulowane straty ujęte dotychczas bezpośrednio w kapitale własnym wyksięgowuje się z kapitału własnego i ujmuje w rachunku zysków i strat, nawet, chociaż składnik aktywów finansowych nie został wyłączony z bilansu.***

68. ***Kwota skumulowanych strat, która zgodnie z paragrafem 67 zostaje wyksięgowana z kapitału własnego i ujęta w rachunku zysków i strat stanowi różnicę pomiędzy kosztem nabycia (pomniejszonym o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) i bieżącą wartością godziwą, pomniejszoną o wszelkie straty z tytułu utraty wartości tego składnika aktywów uprzednio ujęte w rachunku zysków i strat.***

IAS 39

69. ***Strat z tytułu utraty wartości inwestycji w instrument kapitałowy kwalifikowany jako dostępny do sprzedaży nie poddaje się odwróceniu przez rachunek zysków i strat.***

70. ***Jeśli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat, to kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w rachunkiem zysków i strat.***

ZABEZPIECZENIA

71. ***W przypadku występowania wyznaczonego powiązania zabezpieczającego pomiędzy instrumentem zabezpieczającym i zabezpieczaną pozycją, o którym mowa w paragrafach 85—88 i w Załączniku A paragrafy OS102—OS104, w odniesieniu do zysków lub strat związanych z instrumentem zabezpieczającym i pozycją zabezpieczaną stosuje się zasady rachunkowości określone w paragrafach 89—102.***

Instrumenty zabezpieczające

Kwalifikacja instrumentów

72. Niniejszy standard nie ogranicza okoliczności, w których instrument pochodny może zostać wyznaczony jako instrument zabezpieczający, jeśli spełnione zostały warunki określone w paragrafie 88, z wyjątkiem niektórych wystawionych opcji (zob. Załącznik A paragraf OS94). Jednakże, składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe niebędące instrumentami pochodnymi mogą zostać wyznaczone jako instrumenty zabezpieczające tylko wówczas, gdy mają służyć zabezpieczeniu przed ryzykiem walutowym.

73. Dla celów rachunkowości zabezpieczeń, jako instrument zabezpieczający może być wyznaczony wyłącznie instrument zawarty ze stroną zewnętrzną w stosunku do raportującej jednostki (tj. stroną zewnętrzną w stosunku do grupy, segmentu działalności lub pojedynczej jednostki, objętych raportowaniem). Chociaż pojedyncze jednostki w ramach grupy konsolidacyjnej lub oddziały w ramach jednostki mogą zawierać transakcje zabezpieczające z innymi jednostkami w grupie lub innymi oddziałami jednostki, to wszystkie takie wewnątrzgrupowe transakcje podlegają wyłączeniu przy konsolidacji. Z tej przyczyny, w odniesieniu do takich transakcji zabezpieczających nie mają zastosowania zasady rachunkowości zabezpieczeń przy sporządzaniu skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy. Jednakże zasady rachunkowości zabezpieczeń mogą być stosowane przy sporządzaniu jednostkowych lub oddzielnych sprawozdań finansowych jednostek wchodzących w skład grupy lub raportów segmentów działalności pod warunkiem, że są one zewnętrzne w stosunku do pojedynczej jednostki lub segmentu działalności, których raport dotyczy.

Wyznaczanie instrumentów zabezpieczających

74. Zazwyczaj istnieje jedna wycena wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego jako całości, a czynniki wywołujące zmianę wartości godziwej są współzależne. W związku z tym, powiązanie zabezpieczające jest wyznaczane dla instrumentu zabezpieczającego jako całości. Dopuszcza się jedynie następujące wyjątki:

(a) oddzielenie wartości wewnętrznej oraz wartości w czasie kontraktu opcyjnego i wyznaczenie jako instrumentu zabezpieczającego wyłącznie zmiany wartości wewnętrznej opcji i wyłączenie jej zmiany czasowej;

oraz

(b) oddzielnie elementu odsetkowego i ceny spot transakcji terminowej forward.

Powyższe wyjątki są dozwolone, ponieważ wartość wewnętrzna opcji i premia z kontraktu terminowego forward mogą być generalnie wyceniane oddzielnie. Dynamiczną strategię zabezpieczającą, która ocenia zarówno wartość wewnętrzną opcji jak i jej wartość w czasie, można objąć rachunkowością zabezpieczeń.

75. Część całego instrumentu zabezpieczającego, jak np. 50 procent kwoty nominalnej, może być wyznaczona jako instrument zabezpieczający w powiązaniu zabezpieczającym. Jednakże, powiązanie zabezpieczające nie może być ustanowione jedynie na część okresu pozostającego do wygaśnięcia instrumentu zabezpieczającego.

76. Pojedynczy instrument zabezpieczający może być wyznaczony do zabezpieczenia więcej niż jednego rodzaju ryzyka pod warunkiem, że: (a) zabezpieczane rodzaje ryzyka mogą być jasno zidentyfikowane, (b) można wykazać efektywność zabezpieczenia oraz (c) można potwierdzić, że instrument zabezpieczający i różne pozycje ryzyka zostały specyficznie wyznaczone.

77. Dwa lub więcej instrumenty pochodne, albo ich części (lub w przypadku ryzyka walutowego dwa lub więcej instrumenty niebędące instrumentami pochodnymi, albo ich części, albo złożenie instrumentu pochodnego i niepochodnego lub ich części), można rozpatrywać łącznie i wspólnie wyznaczać jako instrument zabezpieczający również wtedy, gdy ryzyko (ryzyka) wynikające z jednych instrumentów kompensują ryzyko (ryzyka) wynikające z innych instrumentów. Jednakże instrument będący kontraktem na górne i dolne pułap stopy procentowej (collar), albo inny instrument pochodny składający się z opcji wystawionej i zakupionej, nie może być wyznaczony jako instrument zabezpieczający, jeśli w efekcie jest on wystawioną opcją netto (tj., gdy otrzymywana jest premia netto). Podobnie dwa lub więcej instrumenty (lub ich części) mogą być wyznaczone jako instrument zabezpieczający tylko wtedy, gdy żaden z nich nie jest wystawioną opcją lub wystawioną opcją netto.

Pozycje zabezpieczane

Kwalifikacja pozycji

78. Pozycją zabezpieczaną może być ujęty składnik aktywów lub zobowiązanie, nie ujęte uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie, wysoce prawdopodobna planowana transakcja lub udziały w aktywach netto podmiotów zagranicznych. Pozycją zabezpieczaną może być (a) pojedynczy składnik aktywów, zobowiązanie, uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie, wysoce prawdopodobna planowana transakcja lub udział w aktywach netto jednostki zagranicznej lub (b) grupa aktywów, zobowiązań, uprawdopodobnionych przyszłych zobowiązań, wysoce prawdopodobnych planowanych transakcji lub udziałów w aktywach netto podmiotów zagranicznych o podobnej charakterystyce ryzyka lub (c) przy zabezpieczeniu portfela wyłącznie przed ryzykiem stopy procentowej, część portfela aktywów lub zobowiązań finansowych, narażonych na ryzyko poddane zabezpieczeniu.

79. W odróżnieniu od pożyczek i należności, inwestycja utrzymywana do terminu wymagalności nie może stanowić pozycji zabezpieczanej przed ryzykiem stopy procentowej lub ryzykiem przedpłaty, ponieważ zakwalifikowanie danej inwestycji jako utrzymywanej do terminu wymagalności wymaga podjęcia decyzji o zamiarze utrzymania jej do terminu wymagalności, bez względu na zmiany wartości godziwej lub przepływów pieniężnych wynikające z takiego instrumentu spowodowane zmianami stóp procentowych. Jednakże, inwestycja utrzymywana do terminu wymagalności może stanowić pozycję zabezpieczaną przed ryzykiem walutowym i kredytowym.

80. Dla celów rachunkowości zabezpieczeń, wyłącznie aktywa, zobowiązania, uprawdopodobnione przyszłe zobowiązania lub wysoce prawdopodobne planowane transakcje, które wynikają z umów zawartych ze stroną zewnętrzną w stosunku do jednostki, mogą być wyznaczane jako pozycje zabezpieczane. Oznacza to, że rachunkowość zabezpieczeń może być stosowana do transakcji pomiędzy jednostkami lub segmentami działalności w tej samej grupie jedynie w jednostkowych lub oddzielnych sprawozdaniach finansowych tych jednostek lub segmentów, natomiast nie może być stosowana w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym grupy. Wyjątek stanowi ryzyko walutowe związane z wewnątrzgrupową pozycją pieniężną (tj. należności/zobowiązania pomiędzy dwiema jednostkami zależnymi), które mogą być wyznaczone jako pozycje zabezpieczane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, jeśli powodują powstawanie zysków lub strat z tytułu zmiany kursów walut nie eliminowane w pełni podczas konsolidacji w myśl MSR 21 *Skutki zmian kursów wymiany walut obcych*. Zgodnie z MSR 21, zyski lub straty z tytułu różnic kursowych powstające w związku z wewnątrzgrupowymi pozycjami pieniężnymi nie są w pełni eliminowane podczas konsolidacji, jeśli powstają w wyniku transakcji pomiędzy jednostkami grupy, których waluty funkcjonalne są różne.

Wyznaczanie pozycji finansowych na pozycje zabezpieczane

81. Jeśli pozycją zabezpieczaną jest składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe, to może ona być zabezpieczana przed ryzykiem związanym tylko z częścią wynikających z niej przepływów pieniężnych lub wartości godziwej (takich jak jeden lub więcej wyznaczonych przepływów pieniężnych wynikających z umowy, lub ich część lub procentowy udział w wartości godziwej) pod warunkiem, że istnieje możliwość pomiaru efektywności zabezpieczenia. Na przykład, możliwa do identyfikacji i wyceny część ekspozycji na ryzyko stopy procentowej w przypadku oprocentowanego składnika aktywów lub zobowiązania, może być wyznaczona jako ryzyko podlegające zabezpieczeniu (tj. stopa wolna od ryzyka lub referencyjna stopa procentowa będące składowymi łącznej ekspozycji stopy procentowej zabezpieczanego instrumentu finansowego).

81A. W przypadku zabezpieczenia wartości godziwej portfela aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych przed ryzykiem stopy procentowej (i tylko w przypadku takiego rodzaju zabezpieczenia), część zabezpieczana może być określona jako kwota waluty (np. kwota w dolarach, EURO, funtach, randach), a nie jako poszczególne aktywa (lub zobowiązania). Mimo, że portfel może, dla celów zarządzania ryzykiem, obejmować aktywa i zobowiązania, to wyznaczoną kwotę stanowi kwota aktywów, albo kwota zobowiązań. Wyznaczanie kwoty netto, obejmującej zarówno aktywa jak i zobowiązania, nie jest dozwolone. Jednostka może zabezpieczać część ryzyka stopy procentowej związanego z wyznaczoną kwotą. Na przykład, w przypadku zabezpieczenia portfela składającego się z aktywów podlegających przedpłatom, jednostka może zabezpieczać zmianę wartości godziwej wynikającej ze zmiany zabezpieczanej stopy procentowej na podstawie oczekiwanych, a niewynikających z umów terminów przeszacowania. […]

IAS 39

Wyznaczanie składników niefinansowych na pozycje zabezpieczane

82. ***Jeśli zabezpieczana pozycja jest niefinansowym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem niefinansowym, to wyznacza się ją jako pozycję zabezpieczaną a) przed ryzykiem walutowym lub b) w całości przed wszystkimi rodzajami ryzyka, ze względu na trudność wyodrębnienia i wyceny odpowiedniej części przepływów pieniężnych lub zmian wartości godziwej odnoszących się do specyficznych rodzajów ryzyka, innych niż ryzyko walutowe.***

Wyznaczanie grupy pozycji na pozycje zabezpieczane

83. Podobne aktywa lub podobne zobowiązania grupuje się i zabezpiecza jako grupę tylko wtedy, gdy poszczególne aktywa lub zobowiązania w grupie narażone są na wspólne ryzyko wyznaczone do zabezpieczenia. Ponadto oczekuje się, że wynikająca z zabezpieczanego ryzyka zmiana wartości godziwej poszczególnych pozycji w grupie będzie w przybliżeniu proporcjonalna do całkowitej zmiany wartości godziwej wynikającej z zabezpieczanego ryzyka odnoszącego się do całej grupy.

84. Ze względu na to, że jednostka ocenia efektywność zabezpieczenia poprzez porównanie zmiany wartości godziwej lub przepływów pieniężnych związanych z instrumentem zabezpieczającym (lub grupą podobnych instrumentów zabezpieczających) oraz pozycją zabezpieczaną (lub grupą podobnych pozycji zabezpieczanych), porównywanie instrumentu zabezpieczającego z pewną ogólną wielkością netto (np. wielkością netto wszystkich aktywów o stałej stopie procentowej oraz zobowiązań o stałej stopie procentowej i podobnych terminach wymagalności), a nie z określoną pozycją zabezpieczaną, nie spełnia kryteriów rachunkowości zabezpieczeń.

Rachunkowość zabezpieczeń

85. Rachunkowość zabezpieczeń ujmuje wpływające na rachunek zysków i strat skutki kompensowania zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego oraz pozycji zabezpieczanej.

86. ***Istnieją trzy rodzaje powiązań zabezpieczających:***

(a) zabezpieczenie wartości godziwej: zabezpieczenie przed zagrożeniem zmianami wartości godziwej ujętego składnika aktywów lub zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, albo wyodrębnionej części takiego składnika aktywów, zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, które przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka i które mogłoby wpływać na rachunek zysków i strat.

(b) zabezpieczenie przepływów pieniężnych: zabezpieczenie przed zagrożeniem zmiennością przepływów pieniężnych, które (i) przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka związanemu z ujętym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem (takim jak całość lub część przyszłych płatności odsetkowych od zadłużenia o zmiennym oprocentowaniu) lub z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją, i które (ii) mogłoby wpływać na rachunek zysków i straty.

(c) zabezpieczenie udziałów w aktywach netto w podmiocie zagranicznym zgodnie z definicją zawartą w MSR 21.

87. Zabezpieczenie ryzyka walutowego związanego z uprawdopodobnionym przyszłym zobowiązaniem można traktować jako zabezpieczenie wartości godziwej lub jako zabezpieczenie przepływów pieniężnych.

88. ***Rachunkowość zabezpieczeń stosuje się zgodnie z paragrafami 89—102 do powiązania zabezpieczającego wtedy i tylko wtedy, gdy spełnione są wszystkie następujące warunki:***

(a) W momencie ustanowienia zabezpieczenia formalnie wyznaczono i udokumentowano powiązanie zabezpieczające, jak również cel zarządzania ryzykiem przez jednostkę oraz strategię ustanowienia zabezpieczenia. Dokumentacja zawiera identyfikację instrumentu zabezpieczającego, zabezpieczanej pozycji lub transakcji, charakter zabezpieczanego ryzyka, a także sposób, w jaki jednostka będzie oceniała efektywność instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zagrożenia zmianami wartości godziwej pozycji zabezpieczanej lub przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczanym ryzykiem.

(b) Oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce efektywne (zob. Załącznik A paragrafy OS105—OS113) w kompensowaniu zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych wynikających z zabezpieczanego ryzyka, zgodnie z udokumentowaną pierwotnie strategią zarządzania ryzykiem, dotyczącą tego konkretnego powiązania zabezpieczającego.

(c) W przypadku zabezpieczeń przepływów pieniężnych, planowana transakcja będąca przedmiotem zabezpieczenia, musi być wysoce prawdopodobna oraz musi podlegać zagrożeniu zmianami przepływów pieniężnych, które w rezultacie mogą wpływać na rachunek zysków i strat.

(d) Efektywność zabezpieczenia można wiarygodnie ocenić, tj. wartość godziwa lub przepływy pieniężne związane z pozycją zabezpieczaną wynikające z zabezpieczanego ryzyka oraz wartość godziwa instrumentu zabezpieczającego, mogą być wiarygodnie wycenione (paragrafy 46 i 47 oraz Załącznik A paragrafy OS80 i OS81 zawierają wskazówki dotyczące ustalania wartości godziwej).

(e) Zabezpieczenie jest na bieżąco oceniane i stwierdza się jego wysoką efektywność we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zabezpieczenie zostało ustanowione.

Zabezpieczenie wartości godziwej

89. ***Zabezpieczenie wartości godziwej spełniające w danym okresie warunki określone w paragrafie 88, ujmuje się w następujący sposób:***

(a) zyski lub straty wynikające z przeszacowania wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego (dla pochodnego instrumentu zabezpieczającego), lub składnika walutowego jego wartości bilansowej wycenionego zgodnie z MSR 21 (dla instrumentów zabezpieczających niebędących instrumentami pochodnymi), ujmuje się w rachunku zysków i strat;

oraz

(b) zyski lub straty związane z pozycją zabezpieczaną, wynikające z zabezpieczanego ryzyka, korygują wartość bilansową zabezpieczanej pozycji i są ujmowane w rachunku zysków i strat. Zasada ta ma zastosowanie do zabezpieczanej pozycji, którą w innych okolicznościach wycenia się według kosztu. W przypadku pozycji zabezpieczanej będącej składnikiem aktywów finansowych dostępnym do sprzedaży, zyski lub straty wynikające z zabezpieczanego ryzyka ujmuje się w rachunku zysków i strat.

89A. W przypadku zabezpieczenia wartości godziwej części portfela aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych przed ryzykiem stopy procentowej (i tylko przy takim rodzaju zabezpieczania), wymaganie wynikające z par. 89(b) można uznać za spełnione, jeśli zyski lub straty związane z pozycją zabezpieczaną wykazane zostały:

(a) jako osobny tytuł w pozycji aktywów w tych okresach przeszacowania, w których pozycja zabezpiecza jest składnikiem aktywów;

lub

(b) jako osobny tytuł w pozycji zobowiązań w tych okresach przeszacowania, w których pozycja zabezpieczana jest składnikiem zobowiązań;

osobny tytuł, o którym mowa w punkcie (a) i (b) przedstawia się bezpośrednio po aktywach finansowych lub zobowiązaniach finansowych. Kwoty wykazane w takiej pozycji wyłącza się z bilansu w momencie wyłączenia z bilansu aktywów lub zobowiązań, z którymi są związane.

90. Jeśli zabezpieczenie dotyczy tylko wyszczególnionych rodzajów ryzyka, które przypisać można pozycji zabezpieczanej, to ujęcie zmiany wartości godziwej pozycji zabezpieczanej, która nie jest związana z zabezpieczanym ryzykiem, następuje w sposób określony w paragrafie 55.

91. ***Jednostka zaprzestaje stosowania zasad rachunkowości zabezpieczeń określonych w paragrafie 89, jeśli:***

(a) instrument zabezpieczający wygasa, zostaje sprzedany, rozwiązany lub wykonany (zastąpienia jednego instrumentu zabezpieczającego drugim lub przedłużenia terminu ważności danego instrumentu zabezpieczającego nie uważa się za wygaśnięcie lub rozwiązanie, jeśli takie zastąpienie lub przedłużenie terminu stanowi część udokumentowanej strategii zabezpieczania przyjętej przez jednostkę);

(b) zabezpieczenie przestaje spełniać określone w paragrafie 88 kryteria rachunkowości zabezpieczeń;

albo

(c) jednostka unieważnia powiązanie zabezpieczające.

IAS 39

92. ***Każdą wynikającą z paragrafu 89(b) korektę wartości bilansowej zabezpieczanego instrumentu finansowego, do którego stosuje się metodę efektywnej stopy procentowej (a w przypadku zabezpieczenia portfela przed ryzykiem stopy procentowej, oddzielną pozycję bilansową określoną w paragrafie 89A), poddaje się amortyzacji, a dokonane odpisy ujmuje się w rachunku zysków i strat. Amortyzacja może rozpocząć się od momentu dokonania korekty, jednakże nie później niż w momencie zaprzestania korygowania pozycji zabezpieczanej o zmiany wartości godziwej wynikające z zabezpieczanego ryzyka. Korektę rozlicza się za pomocą efektywnej stopy procentowej przeliczonej na dzień rozpoczęcia amortyzacji. Jednakże w przypadku zabezpieczenia wartości godziwej związanego z ekspozycją stopy procentowej portfela aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych (i tylko dla takiego rodzaju zabezpieczenia), jeśli amortyzacja przy zastosowaniu przeliczonej efektywnej stopy procentowej nie jest praktycznie możliwa, korektę rozlicza się przy zastosowaniu metody liniowej. Korektę rozlicza się w pełni do terminu wymagalności instrumentu finansowego, a w przypadku zabezpieczenia ryzyka stopy procentowej portfela do dnia zakończenia odpowiedniego okresu przeszacowania.***

93. Jeśli nieujęte uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie jest wyznaczone jako pozycja zabezpieczana, następujące kumulowane zmiany wartości godziwej uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania wynikające z zabezpieczanego ryzyka ujmuje się jako składnik aktywów lub zobowiązanie, a powstające zyski lub straty ujmuje się w rachunku zysków i strat (zob. paragraf 89(b)). Zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego również ujmuje się w rachunku zysków i strat.

94. W przypadku podjęcia przez jednostkę uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania do nabycia składnika aktywów lub przyjęcia zobowiązania, które jest pozycją zabezpieczaną przy zabezpieczeniu wartości godziwej, początkowa wartość bilansowa składnika aktywów lub zobowiązania powstałego w wyniku wypełnienia przez jednostkę uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, jest korygowana o skumulowane zmiany wartości godziwej uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania wynikające z zabezpieczanego ryzyka, które były ujęte w bilansie.

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych

95. ***Zabezpieczenie przepływów pieniężnych spełniające w danym okresie warunki określone w paragrafie 88, ujmuje się w następujący sposób:***

(a) część zysków lub strat związanych z instrumentem zabezpieczającym, która stanowi efektywne zabezpieczenie (zob. paragraf 88) ujmuje się bezpośrednio w kapitale własnym poprzez zestawienie zmian w kapitale własnym (zob. MSR 1);

oraz

(b) nieefektywną część zysków lub strat związanych z instrumentem zabezpieczającym ujmuje się w rachunku zysków i strat.

96. Dokładniej rzecz ujmując, w przypadku zabezpieczania przepływów pieniężnych postępuje się w następujący sposób:

(a) oddzielny składnik kapitału własnego związany z zabezpieczaną pozycją koryguje się do niższej spośród następujących kwot (w wartościach bezwzględnych):

(i) skumulowane od momentu ustanowienia zabezpieczenia zyski lub straty na instrumencie zabezpieczającym;

oraz

(ii) skumulowane od momentu ustanowienia zabezpieczenia zmiany wartości godziwej (wartości bieżącej) oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych wynikających z zabezpieczanej pozycji;

(b) wszelkie pozostałe zyski lub straty na instrumencie zabezpieczającym lub wyznaczonym jego składniku (niestanowiące efektywnego zabezpieczenia), ujmuje się w rachunku zysków i strat;

oraz

(c) w przypadku, gdy udokumentowana strategia zarządzania ryzykiem przyjęta przez jednostkę dla danego powiązania zabezpieczającego wyłącza z oceny efektywności określony składnik zysków lub strat, albo przepływów pieniężnych związanych z instrumentem zabezpieczającym (zob. paragrafy 74, 75 i 88 (a)), wtedy wyłączony składnik zysków lub strat ujmuje się zgodnie z paragrafem 55.

97. *Jeśli zabezpieczana planowana transakcja skutkuje następującym ujęciem składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, związane z nią zyski lub straty, które były ujęte bezpośrednio w kapitale własnym zgodnie z paragrafem 95 przenosi się do rachunku zysków i strat w tym samym okresie, albo w okresach, w których nabyty składnik aktywów lub przyjęte zobowiązanie mają wpływ na rachunek zysków i strat (jak np. w okresach, w których ujmowane są przychody lub koszty odsetkowe). Jednakże, jeśli jednostka oczekuje, że całość lub część strat ujętych bezpośrednio w kapitale własnym nie będzie odzyskana w jednym lub więcej przyszłych okresów, ujmuje w rachunku zysków i strat kwotę, co do której oczekuje się, że nie będzie odzyskana.*

98. *Jeśli zabezpieczenie planowanej transakcji skutkuje następującym ujęciem składnika aktywów niefinansowych lub zobowiązania niefinansowego, albo planowana transakcja związana ze składnikiem aktywów niefinansowych lub zobowiązaniem niefinansowym staje się uprawdopodobnionym przyszłym zobowiązaniem, do którego stosuje się zabezpieczenie wartości godziwej, jednostka przyjmuje następujące rozwiązanie (a) lub (b):*

(a) Przenosi związane zyski lub straty, które zgodnie z paragrafem 95 były ujęte bezpośrednio w kapitale własnym, do rachunku zysków lub strat w tym samym okresie lub okresach, w których nabyty składnik aktywów lub przyjęte zobowiązanie mają wpływ na rachunek zysków i strat (jak np., w okresach, w których ujmowane są odpisy amortyzacyjne lub koszt sprzedaży). Jednakże, jeśli jednostka oczekuje, że całość lub część strat ujętych bezpośrednio w kapitale własnym nie będzie odzyskana w jednym lub więcej przyszłych okresów, ujmuje w rachunku zysków i strat kwotę, co do której oczekuje się, że nie będzie odzyskana;

(b) Wyłącza związane zyski lub straty, które zgodnie z paragrafem 95 były ujęte bezpośrednio w kapitale własnym, i włącza je do początkowego kosztu nabycia lub do innej wartości bilansowej składnika aktywów lub zobowiązania.

99. *Jednostka przyjmuje jako zasadę rachunkowości rozwiązanie (a) lub (b) podane w paragrafie 98 i stosuje je w sposób ciągły do wszystkich zabezpieczeń, których dotyczy paragraf 98.*

100. *W przypadku zabezpieczeń przepływów pieniężnych, innych niż zabezpieczenia, o których mowa w paragrafach 97 i 98, kwoty odniesione bezpośrednio na kapitał własny ujmuje się w rachunku zysków i strat w tym samym okresie lub okresach, w których zabezpieczana planowana transakcja wywiera wpływ na rachunek zysków i strat (na przykład, w okresie, gdy następuje planowana sprzedaż).*

101. *Jednostka zaprzestaje stosowania zasad rachunkowości zabezpieczeń określonych w paragrafach 95–100, w każdym z następujących przypadków:*

(a) Instrument zabezpieczający wygasa, zostaje sprzedany, rozwiązany lub wykonany (zastąpienia jednego instrumentu zabezpieczającego drugim lub przedłużenia terminu ważności danego instrumentu zabezpieczającego nie uważa się za wygaśnięcie lub rozwiązanie, jeśli takie zastąpienie lub przedłużenie terminu stanowi część udokumentowanej strategii zabezpieczania przyjętej przez jednostkę). W takim przypadku skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na kapitał własny przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne (zob. paragraf 95 (a)), ujmuje się dalej w odrębnej pozycji w kapitale własnym, aż do momentu zajścia planowanej transakcji. W momencie zajścia transakcji mają zastosowanie paragrafy 97, 98 i 100.

(b) Zabezpieczenie przestaje spełniać określone w paragrafie 88 kryteria rachunkowości zabezpieczeń. W takim przypadku skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na kapitał własny przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne (zob. paragraf 95 (a)), ujmuje się dalej w odrębnej pozycji w kapitale własnym, aż do momentu zajścia planowanej transakcji. W momencie zajścia transakcji mają zastosowanie paragrafy 97, 98 i 100.

(c) Zaprzestano oczekiwać realizacji planowanej transakcji, wobec tego wszystkie skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na kapitał własny przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne (zob. paragraf 95 (a)), ujmuje się w rachunku zysków i strat. Realizacja planowanej transakcji, która przestaje być wysoce prawdopodobna (zob. paragraf 88(c)), może być ciągle oczekiwana.

(d) jednostka unieważnia powiązanie zabezpieczające. W przypadku zabezpieczenia planowanych transakcji, skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na kapitał własny przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne (zob. paragraf 95(a)), ujmuje się dalej w odrębnej pozycji w kapitale własnym, aż do momentu zajścia planowanej transakcji lub do momentu, kiedy zaprzestanie się oczekiwać jej realizacji. W momencie zajścia transakcji mają zastosowanie paragrafy 97, 98 i 100. Jeśli zaprzestaje się oczekiwać realizacji transakcji, skumulowane zyski lub straty odniesione bezpośrednio na kapitał własny ujmuje się w rachunku zysków i strat.

IAS 39

Zabezpieczenia udziałów w aktywach netto podmiotów zagranicznych

102. ***Zabezpieczenie udziałów w aktywach netto podmiotów zagranicznych, w tym zabezpieczenie pozycji pieniężnej, uznawanej za część udziałów w aktywach netto (zob. MSR 21), ujmuje się podobnie do zabezpieczenia przepływów pieniężnych***:

(a) część zysków lub strat związanych z instrumentem zabezpieczającym, stanowiącą efektywne zabezpieczenie (zob. paragraf 88), ujmuje się bezpośrednio w kapitale własnym poprzez zestawienie zmian w kapitale własnym (zob. MSR 1);

a

(b) nieefektywną część ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszące się do efektywnej części zabezpieczenia, które zostały odniesione bezpośrednio na kapitał własny, ujmuje się w rachunku zysków i strat w momencie zbycia podmiotu zagranicznego.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE I PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

103. ***Jednostka stosuje niniejszy standard (z uwzględnieniem zmian ogłoszonych w marcu 2004 r.) w okresach obrotowych rozpoczynających się 1 stycznia 2005 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jednostka nie stosuje niniejszego standardu (z uwzględnieniem zmian ogłoszonych w marcu 2004 r.) w okresach obrotowych rozpoczynających się przed 1 stycznia 2005 r., chyba że jednocześnie zastosuje MSR 32 (wydany w grudniu 2003 r.). Jeśli jednostka zastosowała niniejszy standard w okresie obrotowym rozpoczynającym się przed 1 stycznia 2005 r., to fakt ten podlega ujawnieniu.***

104. ***Niniejszy standard stosuje się retrospektywnie z wyjątkiem sytuacji określonych w paragrafach 105—108. Bilans otwarcia pozycji zysk (strata) z lat ubiegłych za poprzedni prezentowany okres oraz dane porównywalne koryguje się w taki sposób, jakby niniejszy standard był zawsze stosowany chyba, że przekształcenie informacji nie jest możliwe. Jeśli przekształcenie nie jest możliwe, jednostka ujawnia ten fakt oraz podaje, w jakim zakresie informacje zostały przekształcone.***

105. ***Jeśli niniejszy standard jest stosowany po raz pierwszy, jednostka może wyznaczyć wcześniej ujęty składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe jako składnik aktywów lub zobowiązanie finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy lub dostępne do sprzedaży, pomimo wynikającego z paragrafu 9 obowiązku dokonywania takiej kwalifikacji przy początkowym ujęciu. W przypadku każdego z takich składników aktywów finansowych wyznaczonych jako dostępne do sprzedaży, jednostka ujmuje wszystkie skumulowane zmiany wartości godziwej w oddzielnej pozycji w kapitale własnym do momentu późniejszego wyłączenia z bilansu lub wystąpienia utraty wartości, kiedy przenosi się te skumulowane zyski lub straty do rachunku zysków i strat. W przypadku każdego instrumentu finansowego wyznaczonego jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy, albo dostępny do sprzedaży jednostka:***

(a) przekształca składnik aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych stosując nową kwalifikację w danych porównawczych;

oraz

(b) ujawnia wartość godziwą aktywów finansowych i zobowiązań finansowych wyznaczonych do każdej kategorii, a także ich kwalifikację oraz wartość bilansową w poprzednich sprawozdaniach finansowych.

106. ***Z wyjątkiem sytuacji dozwolonej w paragrafie 107, jednostka stosuje w sposób prospektywny zasady wyłączania z bilansu określone w paragrafach 15—37 oraz w Załączniku A paragrafy OS36—OS52. W związku z powyższym, jeśli jednostka wyłączyła z bilansu aktywa finansowe zgodnie z MSR 39 (zmienionym w 2000 r.) na skutek transakcji, która miała miejsce przed 1 stycznia 2004 r., natomiast zgodnie z niniejszym standardem aktywa te nie byłyby wyłączone z bilansu, jednostka nie ujmuje tych aktywów.***

107. ***Nie naruszając paragrafu 106, jednostka może zastosować zasady wyłączania z bilansu określone w paragrafach 15—37 oraz w Załączniku A paragrafy OS36—OS52 w sposób retrospektywny od wybranej przez siebie daty, pod warunkiem że informacje niezbędne do zastosowania MSR 39 do aktywów i zobowiązań wyłączanych na skutek przeszłych transakcji były uzyskane wtedy, gdy dokonano początkowego ujęcia tych transakcji.***

108. ***Jednostka nie koryguje wartości bilansowej niefinansowych aktywów oraz zobowiązań niefinansowych w celu wyłączenia zysków lub strat związanych z zabezpieczeniem przepływów pieniężnych, które zostały włączone do wartości bilansowej przed rozpoczęciem roku obrotowego, w którym niniejszy standard został zastosowany po raz pierwszy. Na początku okresu obrotowego, w którym niniejszy standard jest po raz pierwszy zastosowany, każda kwota ujęta bezpośrednio w kapitale własnym w związku z zabezpieczeniem uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, które zgodnie z niniejszym standardem jest ujmowane jako zabezpieczenie wartości godziwej, ujmuje się jako składnik aktywów lub zobowiązań, z wyjątkiem zabezpieczenia ryzyka walutowego, które w dalszym ciągu jest uznawane za zabezpieczenie przepływów pieniężnych.***

ODWOŁANIE INNYCH OGŁOSZEŃ

109. Niniejszy standard zastępuje MSR 39 *Instrumenty finansowe: ujęcie i wycena* zmieniony w październiku 2000 r.

110. Niniejszy Standard oraz związane z nim Wytyczne stosowania zastępują Wskazówki Implementacyjne wydane przez Komitet ds. Wskazówek Implementacyjnych do MSR 39 powołany przez były KMSR.

IAS 39

ZAŁĄCZNIK A

Objaśnienie stosowania

Niniejszy załącznik stanowi integralną część standardu.

Zakres (paragrafy 2—7)

OS1. Umowy, które wymagają dokonania płatności uzależnionych od zmiennych klimatycznych, geologicznych lub innych czynników naturalnych są często wykorzystywane jako polisy ubezpieczeniowe. (Te uzależnione od zmiennych klimatycznych są niekiedy zwane „pogodowymi instrumentami pochodnymi"). Zgodnie z taką umową, dokonywana płatność zależy od kwoty straty poniesionej przez ubezpieczoną jednostkę. Prawa i obowiązki wynikające z kontraktów ubezpieczeniowych, które nie powodują przeniesienia ryzyka finansowego są wyłączone z zakresu stosowania niniejszego standardu przez paragraf 2(d). Płatność wynikająca z umów, które wymagają dokonania płatności uzależnionej od zmiennych klimatycznych, geologicznych lub innych czynników naturalnych, nie jest związana z kwotą straty poniesionej przez ubezpieczoną jednostkę. Takie umowy podlegają wyłączeniu z zakresu stosowania niniejszego standardu na mocy paragrafu 2(h).

OS2. Niniejszy standard nie zmienia wymogów dotyczących programów świadczeń pracowniczych, które spełniają kryteria MSR 26 *Rachunkowość i sprawozdawczość programów świadczeń emerytalnych*, jak też umów o tantiemy ustalane na podstawie wielkości sprzedaży lub przychodów z usług, do których stosuje się MSR 18 *Przychody*.

OS3. Niekiedy jednostka podejmuje działania, które uważa za „strategiczną inwestycję" w instrumenty kapitałowe wyemitowane przez inną jednostkę, dokonaną z zamiarem nawiązania lub utrzymania długoterminowych powiązań operacyjnych z jednostką, w którą dokonano inwestycji. Jednostka inwestująca stosuje MSR 28 *Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych*, aby określić, czy w przypadku takiej inwestycji właściwe jest zastosowanie metody praw własności. Podobnie, jednostka inwestująca stosuje MSR 31 *Udziały we wspólnych przedsięwzięciach*, aby ustalić, czy w przypadku takiej inwestycji właściwa jest metoda proporcjonalnej konsolidacji, czy też metoda praw własności. Jeśli ani metoda praw własności, ani proporcjonalnej konsolidacja nie są właściwe, to jednostka w odniesieniu do takiej inwestycji strategicznej stosuje niniejszy standard.

OS4. Niniejszy standard ma zastosowanie do aktywów finansowych i zobowiązań finansowych ubezpieczycieli, różnych od praw i obowiązków, wynikających z umów ubezpieczeniowych, które zostały wyłączone z zakresu stosowania niniejszego standardu na mocy paragrafu 2(d).

Definicje (paragrafy 8—9)

Efektywna stopa procentowa

OS5. W niektórych przypadkach, aktywa finansowe nabywane są ze znacznym dyskontem, które odzwierciedla straty ponoszone w związku z ryzykiem kredytowym. Jednostki uwzględniają tego typu straty kredytowe w kalkulacji oczekiwanych przepływów pieniężnych przy wyliczaniu efektywnej stopy procentowej.

OS6. Przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej, jednostka zasadniczo dokonuje amortyzacji wszelkich prowizji, punktów zapłaconych lub otrzymanych, kosztów transakcji oraz premii lub dyskonta, uwzględnionych w kalkulacji efektywnej stopy procentowej, w oczekiwanym okresie trwania instrumentu finansowego. Może to być jednak okres krótszy, jeśli jest to okres, którego dotyczą prowizje, punkty zapłacone lub otrzymane, koszty transakcji oraz premia lub dyskonto. Sytuacja taka będzie miała miejsce w przypadku, gdy zmienna, od której zależą prowizje, punkty zapłacone lub otrzymane, koszty transakcji, premia lub dyskonto, jest przeszacowywana do stóp rynkowych przed upływem oczekiwanego terminu wymagalności instrumentu. W takim przypadku, właściwym okresem amortyzacji jest okres do dnia następnego przeszacowania. Na przykład, jeśli premia lub dyskonto od instrumentu o zmiennej stopie odzwierciedlają odsetki naliczone dla tego instrumentu od dnia ostatniej płatności odsetek lub zmiany stóp rynkowych w okresie od ostatniego przeszacowania zmiennej stopy procentowej, należy je amortyzować w okresie do następnego dnia przeszacowania stopy procentowej. Jest tak, dlatego, że premia lub dyskonto dotyczą okresu do dnia następnego przeszacowania, ponieważ w tym dniu zmienna, od której zależy premia lub dyskonto (tj. stopy procentowe) przyjmuje wartość rynkową. Jednakże, jeśli premia lub dyskonto wynikają ze zmiany spread kredytowego ponad zmienną stopę procentową określoną dla instrumentu, lub innej zmiennej, która nie jest przeszacowywana do stóp rynkowych, należy je amortyzować przez okres do terminu wymagalności instrumentu.

OS7. W przypadku aktywów finansowych o zmiennej stopie i zobowiązań finansowych o zmiennej stopie, okresowe przeszacowanie strumienia przepływów pieniężnych, mające odzwierciedlać zmiany rynkowych stóp procentowych, powoduje zmianę efektywnej stopy procentowej. Jeśli składnik aktywów finansowych o zmiennej stopie lub zobowiązanie finansowe o zmiennej stopie zostały początkowo ujęte w kwocie wymaganej zapłaty w terminie wymagalności, przeszacowanie strumienia przyszłych płatności odsetkowych zazwyczaj nie ma istotnego wpływu na wartość bilansową tego składnika aktywów lub zobowiązania.

OS8. W przypadku, gdy jednostka zmienia oszacowania płatności udzielonych lub otrzymanych, powinna skorygować wartość bilansową składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego (lub grupy instrumentów finansowych) tak, aby wartość ta odzwierciedlała rzeczywiste i zweryfikowane oszacowane przepływy pieniężne. Jednostka dokonuje przeliczenia wartości bilansowej poprzez wyliczenie wartości bieżącej oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej instrumentu finansowego. Korekta jest ujmowana jako przychody lub koszty w rachunku zysków i strat.

Instrumenty pochodne

OS9. Typowymi przykładami instrumentów pochodnych są umowy terminowe typu futures oraz forward, transakcje swap i opcje. Zazwyczaj instrument pochodny ma oznaczoną kwotę bazową, która odpowiada pewnej kwocie wyrażonej w środkach pieniężnych, liczbie akcji, liczbie jednostek wagi lub ilości, lub też w innych jednostkach określonych w umowie. Instrument pochodny nie wymaga jednak od posiadacza ani wystawcy zainwestowania lub przyjęcia tej kwoty w momencie zawarcia umowy. W innych przypadkach, instrument pochodny może wymagać dokonania płatności ustalonej kwoty lub kwoty zmiennej, (ale nie proporcjonalnie do zmiany instrumentu bazowego), na skutek zaistnienia w przyszłości pewnego zdarzenia, które nie ma związku z kwotą bazową. Np., umowa może wymagać dokonania płatności w stałej wysokości 1 000 jp (*), jeśli 6–miesięczny LIBOR wzrośnie o 100 punktów bazowych. Taki kontrakt jest instrumentem pochodnym nawet, jeśli nie określono kwoty bazowej.

OS10. W niniejszym standardzie definicja instrumentu pochodnego obejmuje kontrakty, które są rozliczane brutto poprzez dostawę instrumentu bazowego (np. kontrakt terminowy forward na zakup instrumentu dłużnego o stałej stopie). Jednostka może zawrzeć kontrakt na zakup lub sprzedaż składnika niefinansowego, który może być rozliczony netto w środkach pieniężnych lub w innym instrumencie finansowym lub poprzez wymianę instrumentów finansowych (np. kontrakt kupna lub sprzedaży towaru po ustalonej cenie w przyszłości). Taki kontrakt jest objęty zakresem niniejszego standardu chyba, że został zawarty i jest utrzymywany z zamiarem dostawy składnika o charakterze niefinansowym zgodnie z oczekiwanymi przez jednostkę potrzebami otrzymania dostawy, sprzedaży lub wykorzystania (zob. paragrafy 5—7).

OS11. Jedną z cech definiujących instrument pochodny jest to, że wymagana inwestycja początkowa netto jest mniejsza w porównaniu z innymi rodzajami umów, które w podobny sposób reagują na zmiany warunków rynkowych. Opcja spełnia kryteria tej definicji, ponieważ premia jest mniejsza niż inwestycja, jakiej wymagałoby nabycie instrumentu bazowego, z którym opcja jest związana. Swap walutowy, który wymaga początkowej wymiany różnych walut o równej wartości godziwej spełnia kryteria definicji, ponieważ inwestycja początkowa netto jest równa zero.

OS12. W wyniku zawarcia standaryzowanego kontraktu kupna lub sprzedaży powstaje zobowiązanie do zachowania stałej ceny w okresie pomiędzy terminem zawarcia umowy i terminem rozliczenia, co sprawia, iż spełnione są kryteria definicji instrumentu pochodnego. Jednakże, z powodu krótkiego okresu trwania zobowiązania, nie jest ono ujmowane jako pochodny instrument finansowy. Niniejszy standard określa szczególne zasady rachunkowości dla tego typu standaryzowanych kontraktów (zob. paragrafy 38 oraz OS53—OS56).

Koszty transakcji

OS13. Do kosztów transakcji zalicza się opłaty i prowizje wypłacane agentom (w tym pracownikom działającym w roli sprzedawców), doradcom, pośrednikom i maklerom, opłaty nakładane przez agencje regulacyjne i giełdy oraz podatki i cła. Koszty transakcji nie obejmują premii lub dyskonta od instrumentów dłużnych, kosztów finansowania, ani też wewnętrznych kosztów administracyjnych, czy kosztów przechowania instrumentów.

Aktywa finansowe i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

OS14. Obrót zasadniczo oznacza aktywne i częste zawieranie transakcji kupna i sprzedaży, dlatego instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu są, generalnie, wykorzystywane w celu osiągnięcia zysku dzięki krótkoterminowym wahaniom cen lub marży maklerskiej.

OS15. Do zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu zalicza się:

(a) instrumenty pochodne będące zobowiązaniami, które nie są ujmowane jako instrumenty zabezpieczające;

(b) obowiązek dostarczenia aktywów finansowych pożyczonych w przypadku sprzedaży z zajęciem tzw. „krótkiej pozycji" (tj. jednostka dokonuje sprzedaży aktywów finansowych, które pożyczyła, ale których jeszcze nie posiada);

(*) W niniejszym standardzie kwoty pieniężne są wyrażone w „jednostkachpieniężnych" (jp).

(c) zobowiązania finansowe, które zostały zaciągnięte z zamiarem ich odkupienia w najbliższej przyszłości (np. notowany instrument dłużny, który może być odkupiony przez jego emitenta w najbliższej przyszłości w zależności od tego, jak zmieni się jego wartość godziwa);

oraz

(d) zobowiązania finansowe wchodzące w skład portfela określonych instrumentów finansowych, zarządzanych łącznie, dla których istnieją dowody osiągania krótkoterminowych zysków w ostatnim czasie.

Fakt, iż zobowiązanie finansuje działalność handlową, nie stanowi jednoznacznie, że zobowiązanie to staje się zobowiązaniem przeznaczonym do obrotu.

Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności

OS16. Jednostka nie ma stanowczego zamiaru utrzymania do terminu wymagalności inwestycji w składnik aktywów finansowych o ustalonym terminie wymagalności, jeśli:

(a) jednostka zamierza utrzymywać składnik aktywów finansowych przez czas nieokreślony;

(b) jednostka jest gotowa sprzedać składnik aktywów finansowych (należy to jednak odróżnić od zaistnienia sytuacji o charakterze incydentalnym, której jednostka nie mogła przewidzieć na podstawie racjonalnych przesłanek), w reakcji na zmiany rynkowych stóp procentowych lub ryzyka, potrzeby związane z zachowaniem płynności, zmiany możliwości pozyskiwania i rentowności alternatywnych inwestycji, zmiany źródeł i warunków finansowania, czy zmiany ryzyka walutowego;

lub

(c) emitent posiada prawo do rozliczenia składnika aktywów finansowych w kwocie znacznie niższej od jego zamortyzowanego kosztu.

OS17. Dłużne papiery wartościowe o zmiennej stopie procentowej mogą spełniać kryteria przewidziane dla inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności. Instrumenty kapitałowe nie mogą być uznane za inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności, ponieważ nie mają one określonego terminu wymagalności (tak jak akcje zwykłe), albo wysokość kwoty, jaką posiadacz może otrzymać, zmienia się w sposób niemożliwy do przewidzenia (tak jak opcje na akcje, warranty i podobne prawa). Zgodnie z definicją inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności, ustalone lub możliwe do ustalenia kwoty płatności oraz ustalony termin wymagalności oznaczają, że umowa zawiera postanowienia określające kwoty i daty płatności otrzymywanych przez posiadacza, tj. płatności odsetek i nominału. Istotne ryzyko, iż składnik aktywów finansowych nie zostanie spłacony nie wyklucza jego kwalifikacji jako utrzymywanego do terminu wymagalności tak długo, jak płatności wynikające z umowy są ustalone lub możliwe do ustalenia oraz spełnione są inne kryteria takiej kwalifikacji. Jeśli mamy do czynienia z instrumentem dłużnym o charakterze wieczystym, dla którego płatności odsetkowe zostały ustalone na czas nieokreślony, instrument taki nie może zostać zakwalifikowany jako utrzymywany do terminu wymagalności, ponieważ termin wymagalności nie został określony.

OS18. Kryteria inwestycji utrzymywanej do terminu wymagalności są spełnione w przypadku składnika aktywów finansowych z opcją wykupu przed terminem przez emitenta, pod warunkiem, że jego posiadacz zamierza i ma możliwość zachować go do momentu realizacji opcji lub do terminu wymagalności oraz będzie w stanie odzyskać zasadniczo całą wartość bilansową tego składnika aktywów. Wykorzystanie opcji kupna przez emitenta powoduje po prostu przybliżenie terminu wymagalności składnika aktywów. Jeśli jednak opcja wykupu składnika aktywów finansowych zawiera warunki sprawiające, że posiadacz tego składnika nie będzie mógł odzyskać zasadniczo całej jego wartości bilansowej, wówczas takiego składnika aktywów nie można kwalifikować jako inwestycji utrzymywanej do terminu wymagalności. Określając, czy wartość bilansowa zostanie odzyskana zasadniczo w całości, jednostka powinna uwzględnić wszelkie wypłacone premie oraz skapitalizowane koszty transakcji.

OS19. Składnika aktywów finansowych z opcją sprzedaży (tj. posiadacz ma prawo wymagać od emitenta spłaty lub wykupu składnika aktywów finansowych przed upływem terminu wymagalności) nie można zaliczyć do inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności, ponieważ zapłata za opcję sprzedaży przed upływem terminu, będącą cechą takiego instrumentu finansowego, jest sprzeczna z zamiarem utrzymywania składnika aktywów finansowych do terminu wymagalności.

OS20. W przypadku większości aktywów finansowych wycena w wartości godziwej jest bardziej właściwa, aniżeli wycena według zamortyzowanego kosztu. Wyjątek stanowią aktywa kwalifikowane jako pozycje utrzymywane do terminu wymagalności, ale tylko wtedy, gdy jednostka ma stanowczy zamiar i możliwość utrzymać w posiadaniu taką inwestycję do terminu wymagalności. Jeśli działania podejmowane przez jednostkę spowodowały pojawienie się wątpliwości, co do zamiarów i możliwości utrzymania przez nią takich inwestycji do upływu terminu wymagalności, wówczas paragraf 9 wyklucza zastosowanie takiego wyjątkowego podejścia przez zasadnie określony okres.

OS21. Przy ocenianiu swoich zamiarów i możliwości dotyczących utrzymania inwestycji do upływu terminu wymagalności jednostka nie powinna zakładać zajścia „scenariusza katastroficznego", którego prawdopodobieństwo jest praktycznie znikome, np.: upadek banku czy podobne zdarzenie wpływające na emitenta.

OS22. Sprzedaż przed upływem terminu wymagalności może odpowiadać warunkom określonym w paragrafie 9 – i tym samym nie budzić zastrzeżeń, co do zamiarów i możliwości utrzymania przez jednostkę innych inwestycji do terminu wymagalności — jeśli sprzedaże są spowodowane:

(a) znaczącym pogorszeniem wiarygodności kredytowej emitenta. Na przykład, sprzedaż następująca w momencie, gdy obniżona została ocena wiarygodności kredytowej przez zewnętrzną agencję ratingową, niekoniecznie musi budzić zastrzeżenia, co do zamiarów jednostki utrzymywania pozostałych inwestycji do terminu wymagalności, jeśli obniżenie ratingu było wynikiem znacznego pogorszenia wiarygodności kredytowej emitenta, co odzwierciedla zmiana ratingu kredytowego w porównaniu z ratingiem kredytowym w momencie początkowego ujęcia. Podobnie, jeśli jednostka wykorzystuje wewnętrzne ratingi dla oceny zaangażowań, zmiany tych wewnętrznych ratingów mogą być pomocne przy identyfikowaniu emitentów, których wiarygodność kredytowa uległa znacznemu pogorszeniu, pod warunkiem, że podejście jednostki do przyznawania wewnętrznych ratingów i zmiany tych ratingów tworzą spójną, wiarygodną i obiektywną ocenę jakości kredytowej emitentów. Jeśli istnieje potwierdzenie, iż nastąpiła utrata wartości składnika aktywów finansowych (zob. paragrafy 58 i 59), pogorszenie wiarygodności kredytowej stanowi istotną przesłankę;

(b) zmianami prawa podatkowego, znoszącymi lub znacząco obniżającymi zwolnienia podatkowe dotyczące oprocentowania inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności (jednak nie chodzi tu o zmiany aktualizujące opodatkowanie przychodów z tytułu odsetek);

(c) znaczącym połączeniem jednostek lub zbyciem ich zorganizowanej części (np. sprzedażą całego segmentu), które wymuszają sprzedaż lub przekazanie inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności w celu utrzymania dotychczasowego poziomu ryzyka stóp procentowych lub dotychczasowej polityki dotyczącej ryzyka kredytowego jednostki, (mimo, że samo połączenie jednostek jest zdarzeniem podlegającym kontroli jednostki, to zmiany w jej portfelu inwestycji służące utrzymaniu dotychczasowego poziomu ryzyka stopy procentowej lub dotychczasowej polityki dotyczącej ryzyka kredytowego są bardziej konsekwencją tego zdarzenia aniżeli zmianami, które można było przewidzieć);

(d) zmianą wymogów ustawowych lub innych regulacji zmieniających znacząco dopuszczalną wielkość inwestycji lub maksymalny poziom inwestycji określonego rodzaju, co pociąga za sobą konieczność zbycia przez jednostkę inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności;

(e) znaczącym zwiększeniem wymagań kapitałowych jednostek prowadzących działalność w danej branży, co powoduje konieczność ograniczenia rozmiarów działalności inwestycyjnej jednostki poprzez sprzedaż inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności;

(f) znaczącym wzrostem wag ryzyka inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności, stosowanych w regulacjach odnoszących się do wielkości kapitału mierzonej ryzykiem.

OS23. Uznaje się, że jednostka nie wykazuje możliwości utrzymania do terminu wymagalności inwestycji w składnik aktywów finansowych o ustalonym terminie wymagalności, jeśli:

(a) nie posiada dostępnych środków finansowych, które pozwalałyby na finansowanie inwestycji do upływu terminu wymagalności;

lub

(b) podlega ograniczeniom wynikającym z przepisów prawa lub ograniczeniom innego typu, które mogą udaremnić jej zamiar utrzymania składnika aktywów finansowych do terminu wymagalności (jednak opcja wykupu, jaką dysponuje emitent instrumentu, nie musi udaremniać zamiaru utrzymania składnika aktywów finansowych do terminu wymagalności – zob. paragraf OS18).

OS24. Inne okoliczności niż opisane w paragrafach OS16—OS23 mogą wskazywać na to, że jednostka nie ma stanowczego zamiaru ani możliwości utrzymania inwestycji do terminu wymagalności.

OS25. Jednostka ocenia swój zamiar i możliwości utrzymania inwestycji do terminu wymagalności nie tylko w momencie ich początkowego ujęcia, lecz również na każdy kolejny dzień bilansowy.

IAS 39

Pożyczki i należności

OS26. Każdy składnik aktywów niebędący instrumentem finansowym o stałych lub możliwych do ustalenia płatnościach może potencjalnie spełniać definicję pożyczki i należności (w tym pożyczki, należności handlowe, inwestycje w dłużne papiery wartościowe oraz depozyty ulokowane w bankach). Jednakże aktywa finansowe notowane na aktywnych rynkach (np. notowane instrumenty dłużne, zob. paragraf OS71), nie mogą być zaliczane do kategorii pożyczek i należności. Aktywa finansowe, które nie są zaliczone do pożyczek i należności mogą być kwalifikowane jako inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności, jeśli spełniają wymogi takiej kwalifikacji (zob. paragrafy 9 oraz OS16—OS25). Przy kwalifikacji w momencie początkowego ujęcia aktywów finansowych, które w innym przypadku byłyby zakwalifikowane do pożyczek i należności, jednostka może kwalifikować je jako aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy, lub jako dostępne do sprzedaży.

Wbudowane instrumenty pochodne (paragrafy 10—13)

OS27. Jeśli umowa zasadnicza nie ma określonej lub możliwej do ustalenia daty wymagalności i stanowi rezydualny udział w aktywach netto jednostki, wówczas jej cechy ekonomiczne oraz ryzyko są takie same jak instrumentu kapitałowego, a więc instrument wbudowany powinien posiadać cechy kapitału własnego związane z tą samą jednostką, aby mógł być uznany za ściśle powiązany. Jeśli umowa zasadnicza nie jest instrumentem kapitałowym oraz spełnia wymogi instrumentu finansowego, wówczas jej cechy ekonomiczna oraz ryzyko są takie same jak instrumentu dłużnego.

OS28. Wbudowany instrument pochodny inny niż opcja (np. wbudowany forward lub swap), jest wydzielany z umowy zasadniczej na podstawie wynikających z niej ustalonych lub implikowanych podstawowych warunków, w taki sposób, aby jego początkowa wartość godziwa wynosiła zero. Opcyjne instrumenty wbudowane (np. wbudowana opcja sprzedaży, opcja kupna, opcja na górny pułap, opcja na dolny pułap, lub opcja na swapa), są wydzielane z umowy zasadniczej na podstawie określonych warunków elementu opcyjnego. Wartością początkową instrumentu zasadniczego jest wartość rezydualna pozostająca po wydzieleniu instrumentu wbudowanego.

OS29. Generalnie, złożenie cech wbudowanych instrumentów pochodnych w pojedynczym instrumencie jest traktowane jako pojedynczy złożony wbudowany instrument pochodny. Jednakże, wbudowane instrumenty pochodne zakwalifikowane do kapitału własnego (zob. MSR 32 *Instrumenty Finansowe: ujawnianie i prezentacja*) są ujmowane oddzielnie od tych zakwalifikowanych jako aktywa lub zobowiązania. Ponadto, jeśli instrument zawiera więcej niż jeden wbudowany instrument pochodny i instrumenty te dotyczą różnych ekspozycji ryzyka, a także są łatwe do wydzielenia i niezależne od siebie, wtedy są one ujmowane osobno.

OS30. Cechy ekonomiczne i ryzyka instrumentów wbudowanych nie są ściśle powiązane z umową zasadniczą (paragraf 11(a)) w następujących przykładowych sytuacjach. W tych przypadkach, zakładając, że warunki określone w paragrafie 11(b) i (c) są spełnione, wbudowane instrumenty pochodne ujmuje się oddzielnie od umowy zasadniczej.

(a) Wbudowana opcja sprzedaży umożliwiająca posiadaczowi żądanie odkupu przez wystawcę instrumentu za kwotę środków pieniężnych lub innych aktywów, która zmienia się zależnie od zmiany ceny lub indeksu instrumentu kapitałowego lub towaru, nie jest ściśle powiązana z umową zasadniczą.

(b) Opcja wykupu wbudowana w instrument kapitałowy, która umożliwia emitentowi odkupienie instrumentu kapitałowego po określonej cenie, nie jest ściśle powiązana z zasadniczym instrumentem kapitałowym z punktu widzenia posiadacza (z punktu widzenia emitenta, opcja kupna jest instrumentem kapitałowym pod warunkiem, że spełnia wymogi kwalifikacji zgodnie z MSR 32 i w takim przypadku jest wyłączona z niniejszego standardu).

(c) Opcja lub automatyczna klauzula wydłużająca okres trwania instrumentu dłużnego nie jest ściśle powiązana z zasadniczym instrumentem dłużnym, chyba, że w momencie przedłużenia następuje jednoczesna korekta do bieżącej rynkowej stopy procentowej. Jeśli jednostka emituje instrumenty dłużne a posiadacz tych instrumentów wystawia opcję kupna na ten instrument dłużny dla osoby trzeciej, emitent traktuje opcję kupna jako przedłużenie terminu wymagalności pod warunkiem, że można od niego wymagać uczestniczenia lub umożliwienia sprzedaży instrumentu dłużnego w wyniku realizacji opcji kupna.

(d) Płatności odsetek lub kapitału indeksowane do instrumentu kapitałowego wbudowane w umowę zasadniczą będącą instrumentem dłużnym lub kontraktem ubezpieczeniowym – w przypadku, której dokonuje się indeksacji kwoty odsetek lub kapitału na podstawie wartości instrumentu kapitałowego – nie są ściśle powiązane z instrumentem zasadniczym, ponieważ ryzyka typowe dla instrumentu zasadniczego i wbudowanego instrumentu pochodnego są różne.

(e) Płatności odsetek lub kapitału indeksowane do towaru wbudowane w umowę zasadniczą będącą instrumentem dłużnym lub kontraktem ubezpieczeniowym – w przypadku, której dokonuje się indeksacji kwoty odsetek lub kapitału na podstawie ceny towaru (np. złota) – nie są ściśle powiązane z instrumentem zasadniczym, ponieważ ryzyka typowe dla instrumentu zasadniczego i wbudowanego instrumentu pochodnego są różne.

(f) Możliwość dokonania konwersji na instrument kapitałowy wbudowana w zamienny instrument dłużny nie jest ściśle powiązana z instrumentem zasadniczym z punktu widzenia posiadacza instrumentu (z punktu widzenia wystawcy, opcja zamiany jest instrumentem kapitałowym i jest wyłączona z zakresu niniejszego standardu, jeśli spełnia wymogi kwalifikacji określone w MSR 32).

(g) Opcja kupna, sprzedaży, żądania spłaty lub dokonania przedpłaty wbudowana w zasadniczy instrument dłużny nie jest ściśle powiązana z instrumentem zasadniczym, chyba, że cena wykonania opcji jest w przybliżeniu równa wartości zamortyzowanego kosztu instrumentu dłużnego na każdy dzień rozliczania. Z perspektywy wystawcy zamiennego instrumentu dłużnego z wbudowaną opcją kupna lub sprzedaży, ocena czy dana opcja kupna lub sprzedaży jest ściśle powiązana z zasadniczym instrumentem dłużnym dokonywana jest przed wydzieleniem składnika kapitałowego zgodnie z MSR 32.

(h) Kredytowe instrumenty pochodne, które są wbudowane w zasadnicze instrumenty dłużne oraz pozwalają jednej ze stron (beneficjent) przenieść ryzyko kredytowe wynikające z określonego składnika aktywów, który może nie znajdować się w posiadaniu tej strony, na inną osobę (gwarant), nie są ściśle powiązane z zasadniczym instrumentem dłużnym. Takie kredytowe instrumenty pochodne pozwalają gwarantowi na przejęcie ryzyka związanego z danym składnikiem aktywów bez bezpośredniego posiadania tego składnika.

OS31. Przykładem instrumentu hybrydowego jest instrument finansowy, który może zostać przez posiadacza przedstawiony emitentowi do odkupienia w zamian za kwotę środków pieniężnych lub innych aktywów finansowych, która zmienia się na podstawie indeksu kapitałowego lub towarowego, rosnącego lub malejącego („instrument z opcją sprzedaży"). […] Wymaga się, aby instrument wbudowany został oddzielony (tj. indeksowane płatności kapitału) zgodnie z paragrafem 11, ponieważ umowa zasadnicza jest instrumentem dłużnym w myśl paragrafu OS27, a indeksowana płatność kapitału nie jest ściśle powiązana z zasadniczym instrumentem dłużnym zgodnie z paragrafem OS30(a). Ponieważ płatności kapitału mogą się zwiększać lub też maleć, instrumentem wbudowanym jest instrument pochodny niebędący opcją, którego wartość jest indeksowana do zmiennej bazowej.

OS32. W przypadku instrumentu z opcją sprzedaży, który może być przedstawiony w każdym momencie do wykupu za kwotę odpowiadającą proporcjonalnemu udziałowi w wartości aktywów netto jednostki (jak na przykład, jednostki otwartego funduszu inwestycyjnego lub niektóre produkty inwestycyjne powiązane z jednostkami), skutkiem wydzielenia instrumentu wbudowanego i traktowania każdego z komponentów jest wycena łącznego instrumentu w wartości wykupu płatnej na dzień bilansowy, jeśli posiadacz instrumentu wykorzystałby swoje prawo przedstawienia go emitentowi do wykupu.

OS33. Cechy ekonomiczne oraz ryzyka związane z instrumentami wbudowanymi są ściśle związane z cechami ekonomicznymi i ryzykami umów zasadniczych w poniższych przypadkach. W takich sytuacjach jednostka nie ujmuje instrumentów wbudowanych oddzielnie od umów zasadniczych.

(a) Instrument wbudowany, w którym zmienną bazową jest stopa procentowa lub indeks stóp procentowych, które mogą zmieniać kwotę odsetek, jakie w innym przypadku byłyby płacone lub otrzymywane z oprocentowanej dłużnej umowy zasadniczej, jest ściśle powiązany z umową zasadniczą, chyba że złożony instrument może być rozliczony w taki sposób, że posiadacz nie odzyskałby niemalże całej ujętej inwestycji lub wbudowany instrument pochodny mógłby, co najmniej podwoić początkową wewnętrzną stopę zwrotu posiadacza wynikającą z umowy zasadniczej oraz spowodować, że stopa zwrotu byłaby, co najmniej dwukrotnie większa od stopy rynkowej dla kontraktów o podobnych warunkach jak umowa zasadnicza.

(b) Instrument na dolny lub górny pułap stóp procentowych, wbudowany w kontrakt dłużny, jest ściśle powiązany z instrumentem zasadniczym, o ile górny pułap jest na poziomie lub powyżej rynkowej stopy procentowej, a kontrakt na dolny pułap stopy procentowej jest na poziomie lub poniżej poziomu stopy rynkowej w momencie zawarcia kontraktu, przy czym dolny lub górny pułap nie jest zmodyfikowany w stosunku do kontraktu zasadniczego. Podobnie, klauzule zawarte w umowach dotyczących kupna lub sprzedaży aktywów (np. towarów), które określają dolny lub górny pułap cen do zapłacenia lub do otrzymania za te aktywa, są ściśle związane z umowami zasadniczymi, jeśli obydwa instrumenty na dolny lub górny pułap cen nie posiadały wartości wewnętrznej w momencie zawarcia umowy i nie były zmodyfikowane.

(c) Walutowy instrument pochodny powodujący, że strumienie płatności kapitałowych lub odsetkowych są wyrażone w walucie obcej, wbudowany w dłużny instrument zasadniczy (np. obligacje dwuwalutowe), jest ściśle związany z dłużnym instrumentem zasadniczym. Taki instrument pochodny nie jest wydzielany z instrumentu zasadniczego, ponieważ zgodnie z MSR 21 *Skutki zmian kursów wymiany walut obcych* wymagane jest ujmowanie różnic kursowych w rachunku zysków i strat.

(d) Walutowy instrument pochodny wbudowany w umowy zasadnicze nie będące instrumentami finansowymi (takie jak umowy kupna lub sprzedaży składnika niefinansowego, które wyrażone są w walucie obcej), jest ściśle związany z umową zasadniczą, pod warunkiem, że nie jest zmodyfikowany, nie ma cech opcji i wymaga płatności wyrażonych w jednej z poniższych walut:

(i) w walucie funkcjonalnej, którejkolwiek z istotnych stron umowy;

(ii) w walucie, w której zazwyczaj w obrocie międzynarodowym ustalana jest cena nabywanego lub sprzedawanego towaru lub usługi (np. dla transakcji dotyczących ropy naftowej taką walutą jest dolar amerykański);

lub

(iii) w walucie powszechnie stosowanej w umowach kupna lub sprzedaży składników niefinansowych w środowisku gospodarczym, w którym umowa została zawarta (tj. relatywnie stabilna i płynna waluta, która jest powszechnie stosowana w lokalnym obrocie gospodarczym lub zewnętrznej wymianie handlowej).

(taka umowa nie jest umową zasadniczą z wbudowanym walutowym instrumentem pochodnym)

(e) Opcja przedpłaty wbudowana w strip odsetkowy lub w strip kapitałowy, jest ściśle związana z umową zasadniczą, jeśli umowa zasadnicza (i) powstała na skutek rozdzielenia prawa do uzyskania umownych przepływów pieniężnych z instrumentu finansowego, który sam w sobie nie zawierał wbudowanego instrumentu pochodnego, oraz (ii) nie zawiera żadnych warunków, które nie występowałyby również w pierwotnym zasadniczym instrumencie dłużnym.

(f) Instrument pochodny wbudowany w zasadniczą umowę leasingową jest ściśle związany z umową zasadniczą, jeśli wbudowany instrument pochodny jest (i) indeksacją inflacyjną taką jak, indeksowanie opłat leasingowych na podstawie wskaźnika wzrostu cen artykułów konsumpcyjnych (pod warunkiem, że nie on jest zmodyfikowany i indeks ten dotyczy inflacji środowiska gospodarczego, w którym działa jednostka), (ii) warunkową opłatą leasingową zależną od powiązanej sprzedaży oraz (iii) warunkową opłatą leasingową zależną od zmiennych stóp procentowych.

Ujmowanie i wyłączanie (paragrafy 14—42)

Ujęcie początkowe (paragraf 14)

OS34. W konsekwencji zasady określonej w paragrafie 14, jednostka ujmuje wszystkie umowne prawa i obowiązki wynikające z instrumentów pochodnych w swoim bilansie odpowiednio jako aktywa lub zobowiązania, z wyjątkiem instrumentów pochodnych powodujących, że przeniesienie aktywów finansowych nie jest ujmowane jako sprzedaż (zob. paragraf OS49). W przypadku, gdy przeniesienie aktywów finansowych nie kwalifikuje się do usunięcia z bilansu, jednostka otrzymująca nie ujmuje przeniesionych aktywów jako swoich (zob. paragraf OS50).

OS35. Następujące przykłady ilustrują stosowanie zasady wynikającej z paragrafu 14:

(a) bezwarunkowe należności i zobowiązania ujmuje się jako aktywa lub zobowiązania, gdy jednostka staje się stroną umowy, w wyniku, czego zyskuje prawo do otrzymania lub bierze na siebie obowiązek zapłaty środków pieniężnych.

(b) aktywa, które mają zostać nabyte i zobowiązania, które mają zostać zaciągnięte w wyniku uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania do zakupu lub sprzedaży towarów lub usług, generalnie nie są ujmowane, aż do chwili, gdy przynajmniej jedna ze stron nie wykona postanowień umowy. Dla przykładu, jednostka, która otrzymuje wiążące zamówienie, nie ujmuje składnika aktywów (a jednostka, która składa zamówienie nie ujmuje zobowiązania) w chwili przyjęcia zamówienia, lecz raczej odracza ujęcie do czasu wysłania lub dostarczenia towarów, lub też realizacji usług. Jeśli uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie jednostki do kupna lub sprzedaży składników niefinansowych jest zgodnie z paragrafami 5—7 objęte niniejszym standardem, to wartość godziwa netto jest ujmowana w aktywach lub zobowiązaniach na dzień podjęcia zobowiązania (patrz punkt (c) poniżej). Dodatkowo, jeśli poprzednio nie ujęte uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie jest wyznaczone jako pozycja zabezpieczana przy zabezpieczeniu wartości godziwej, to każda zmiana wartości godziwej netto wynikająca z zabezpieczanego ryzyka jest ujmowana jako składnik aktywów lub zobowiązań od momentu rozpoczęcia zabezpieczenia (zob. paragrafy 93 i 94).

(c) kontrakt terminowy forward objęty niniejszym standardem (zob. paragrafy 2—7) jest ujmowany jako składnik aktywów lub zobowiązań w momencie podjęcia wiążącego zobowiązania, a nie na dzień, w którym zostaje on rozliczony. Często w momencie, kiedy jednostka staje się stroną kontraktu terminowego forward wartości godziwe praw i obowiązków z niego wynikających są równe, tak więc wartość godziwa kontraktu terminowego jest równa zero. Jeśli wartość godziwa netto praw i obowiązków nie jest równa zero, kontrakt jest ujmowany jako składnik aktywów lub zobowiązań.

(d) opcje objęte niniejszym standardem (zob. paragrafy 2—7) ujmuje się jako składnik aktywów lub zobowiązań w chwili, gdy ich posiadacz lub wystawca staje się stroną umowy.

(e) planowane przyszłe transakcje, niezależnie od stopnia prawdopodobieństwa ich realizacji, nie stanowią aktywów ani zobowiązań jednostki, ponieważ jednostka nie stała się stroną umowy.

Wyłączenie aktywów finansowych (paragrafy 15—37)

OS36. Poniższy schemat przedstawia sposób oceny, czy i w jakim stopniu składnik aktywów finansowych powinien być wyłączony z bilansu

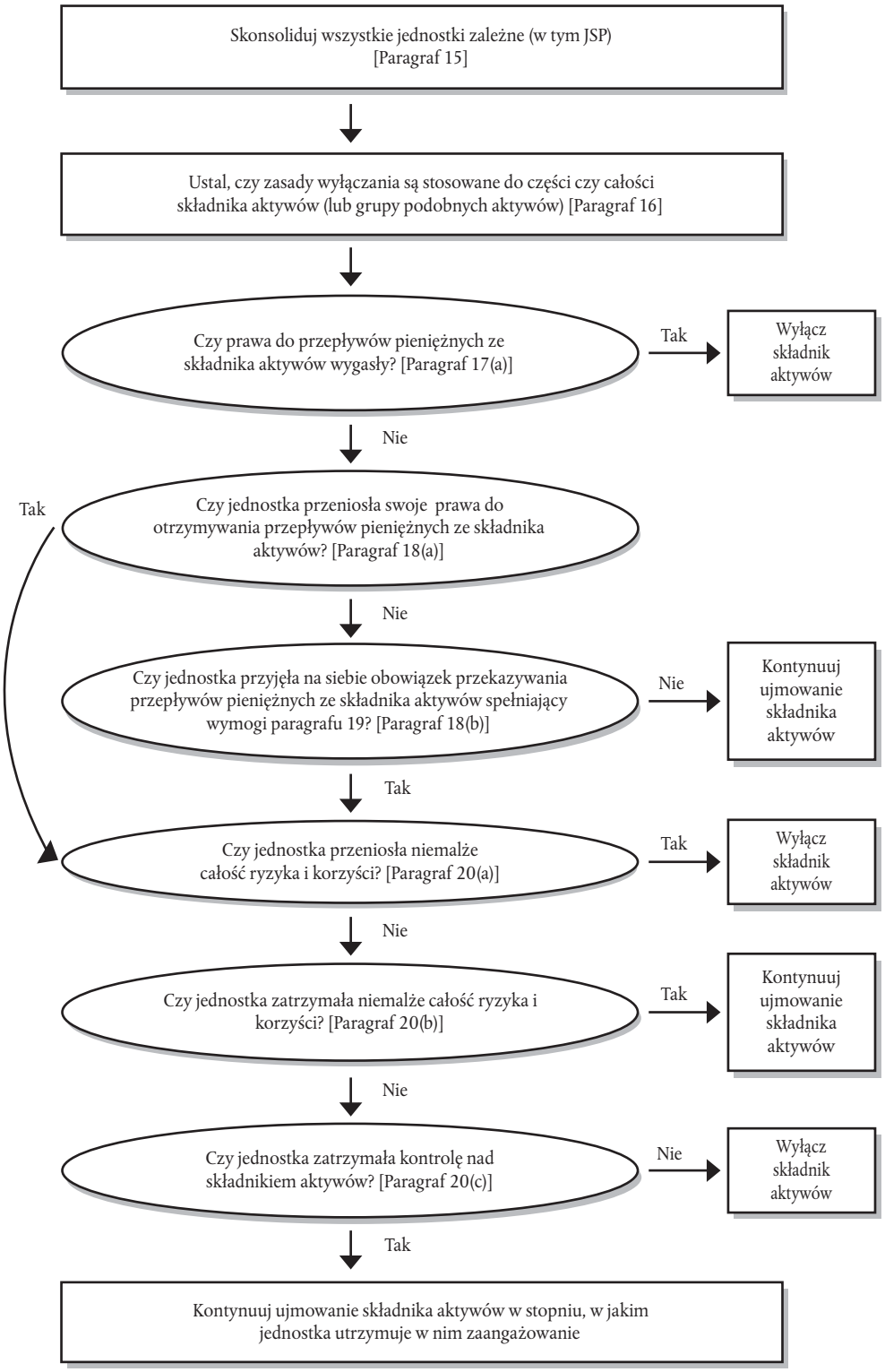

IAS 39

Porozumienia, zgodnie z którymi jednostka zachowuje umowne prawa do otrzymywania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych, ale przyjmuje na siebie umowny obowiązek przekazania przepływów pieniężnych jednemu lub większej liczbie odbiorców (paragraf 18 (b))

OS37. Sytuacja przedstawiona w paragrafie 18(b) (jednostka zachowuje umowne prawa do otrzymywania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych, ale przyjmuje na siebie umowny obowiązek przekazania przepływów pieniężnych jednemu lub większej liczbie odbiorców) występuje, na przykład wtedy, gdy jednostka, będąca jednostką specjalnego przeznaczenia (JSP) lub instytucją powierniczą, wydaje inwestorom udziały w korzyściach z bazowych aktywów finansowych będących w jej posiadaniu, i zapewnia ich obsługę. W takim przypadku, aktywa finansowe kwalifikują się do usunięcia z bilansu, jeśli spełnione są warunki, określone w paragrafach 19 i 20.

OS38. Stosując paragraf 19, jednostka mogłaby, na przykład, być emitentem składnika aktywów finansowych, lub mogłaby to być grupa obejmująca konsolidowaną jednostkę specjalnego przeznaczenia, która nabyła składnik aktywów finansowych i przekazuje przepływy pieniężne na rzecz niepowiązanych inwestorów.

Ocena przeniesienia ryzyka i korzyści wynikających z posiadania składnika aktywów (paragraf 20)

OS39. Przykłady sytuacji, gdy jednostka przenosi niemalże całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania, są następujące:

(a) bezwarunkowa sprzedaż składnika aktywów finansowych;

(b) sprzedaż składnika aktywów finansowych wraz z opcją odkupu składnika aktywów finansowych po cenie równej wartości godziwej w momencie odkupu;

i

(c) sprzedaż składnika aktywów finansowych wraz z opcją sprzedaży lub kupna, znacznie negatywnie odbiegającą od wartości wewnętrznej (tzn. jest bardzo mało prawdopodobne, aby opcja nabrała wartości wewnętrznej przed terminem jej wygaśnięcia).

OS40. Przykłady sytuacji, gdy jednostka zachowuje niemalże całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania, są następujące:

(a) transakcja sprzedaży i odkupu, gdy cena odkupu jest ustalona lub równa cenie sprzedaży powiększonej o koszt finansowania;

(b) umowa pożyczki papierów wartościowych;

(c) sprzedaż składnika aktywów finansowych wraz z zawarciem umowy typu *total return swap*, która przenosi z powrotem na jednostkę ryzyko rynkowe;

(d) sprzedaż składnika aktywów finansowych wraz z opcją sprzedaży lub kupna o znacznej wartości wewnętrznej, (tzn., gdy jest bardzo mało prawdopodobne, aby opcja utraciła swą wartość wewnętrzną przed terminem jej wygaśnięcia);

i

(e) sprzedaż należności krótkoterminowych, gdy jednostka sprzedająca gwarantuje jednostce kupującej wypłatę rekompensaty strat spowodowanych nieściągalnością, które prawdopodobnie wystąpią.

OS41. Jeśli jednostka uzna, iż w wyniku przeniesienia, przekazała niemalże całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania przeniesionego składnika aktywów finansowych, to nie ujmuje w bilansie tego składnika aktywów w następnych okresach, chyba, że ponownie nabędzie przeniesiony składnik aktywów w nowej transakcji.

Ocena przeniesienia kontroli

OS42. Jednostka przenosząca nie zachowuje kontroli nad przeniesionym składnikiem aktywów, jeśli jednostka otrzymująca posiada praktyczną możliwość sprzedaży przeniesionego składnika aktywów. Jednostka przenosząca zachowuje kontrolę nad przeniesionym składnikiem aktywów, jeśli jednostka otrzymująca nie posiada praktycznej możliwości sprzedaży przeniesionego składnika aktywów. Jednostka otrzymująca posiada praktyczną możliwość sprzedaży przeniesionego składnika aktywów, jeśli jest on w obrocie na aktywnym rynku, ponieważ w takim przypadku jednostka otrzymująca ma możliwość odkupu na rynku przeniesionego składnika aktywów, gdyby była zobligowana zwrócić go jednostce przenoszącej. Np., jednostka otrzymująca może mieć praktyczną możliwość sprzedaży przeniesionego składnika aktywów, jeśli podlega on opcji dającej prawo jednostce przenoszącej do odkupu, ale jednostka otrzymująca może łatwo nabyć przeniesiony składnik aktywów na rynku, gdyby opcja została wykonana. Jednostka otrzymująca nie ma praktycznej możliwości sprzedaży przeniesionego składnika aktywów, jeśli jednostka przenosząca posiada opcje odkupu przeniesionego składnika aktywów, a jednostka otrzymująca nie mogłaby łatwo nabyć go na rynku, gdyby opcja została wykonana.

OS43. Jednostka otrzymująca ma praktyczną możliwość sprzedaży przeniesionego składnika aktywów, tylko wtedy, gdy może sprzedać przeniesiony składnik aktywów jako całość, niepowiązanej z nią jednostce i jest w stanie jednostronnie skorzystać z tej możliwości, bez nakładania dodatkowych ograniczeń na transakcję. Najważniejszą kwestią jest określenie, co jednostka otrzymująca jest w stanie zrobić w praktyce, a nie, jakie posiada umowne prawa dotyczące dysponowania przeniesionym składnikiem aktywów lub, jakie istnieją umowne ograniczenia. W szczególności:

(a) umowne prawo do zbycia przeniesionego składnika aktywów ma niewielkie praktyczne znaczenie, jeśli nie istnieje aktywny rynek dla tego składnika aktywów;

oraz

(b) możliwość zbycia przeniesionego składnika aktywów ma niewielkie praktyczne znaczenie, jeśli nie można z niego swobodnie korzystać. Z tego powodu:

(i) możliwość zbycia przeniesionego składnika aktywów przez jednostkę otrzymującą musi być niezależna od działań osób trzecich (tj. musi to być możliwość jednostronna);

oraz

(ii) jednostka otrzymująca musi mieć możliwość zbycia przeniesionego składnika aktywów, bez konieczności narzucania na transakcję warunków ograniczających (np. warunków, na jakich pożyczony składnik aktywów będzie obsługiwany, czy opcji dającej jednostce otrzymującej prawo do odkupu składnika aktywów).

OS44. Fakt, iż istnieje bardzo niskie prawdopodobieństwo, że jednostka otrzymująca sprzeda przeniesiony składnik aktywów, nie oznacza sam z siebie, że jednostka przenosząca zachowała kontrolę nad tym składnikiem aktywów. Jeśli jednak opcja sprzedaży lub gwarancja ogranicza możliwość sprzedaży przez jednostkę otrzymującą przeniesionego składnika aktywów, to jednostka przenosząca zachowuje kontrolę nad przeniesionym składnikiem aktywów. Na przykład, jeśli opcja sprzedaży lub gwarancja są wystarczająco wartościowe, ograniczają one jednostkę otrzymującą w sprzedaży przeniesionego składnika aktywów, ponieważ w praktyce, jednostka otrzymująca nie dokonałaby sprzedaży przeniesionego składnika aktywów osobie trzeciej, bez zastosowania podobnej opcji lub innego ograniczającego warunku. Zamiast tego, jednostka otrzymująca zachowałaby przeniesiony składnik aktywów, aby otrzymać płatności z tytułu gwarancji lub wykonania opcji sprzedaży. W takiej sytuacji jednostka przenosząca zachowuje kontrolę nad przekazanym składnikiem aktywów.

Przeniesienie kwalifikujące się do wyłączenia

OS45. Jednostka może zachować prawo do części płatności odsetkowych z przeniesionego składnika aktywów jako wynagrodzenia za obsługę tych aktywów. Część płatności odsetkowych, z których jednostka zrezygnowałaby w momencie wygaśnięcia lub przeniesienia umowy o obsługę jest alokowana jako składnik aktywów lub zobowiązanie z tytułu obsługi. Część płatności odsetkowych, z których jednostka nie zrezygnowałaby, jest traktowana jako wydzielona należność z tytułu strip odsetkowego. Na przykład, gdyby jednostka nie zrezygnowała z żadnych odsetek w momencie wygaśnięcia lub przeniesienia kontraktu o obsługę, cały spread odsetkowy byłby traktowany jako wydzielona należność z tytułu strip odsetkowego. Stosując paragraf 27, przy podziale wartości bilansowej należności pomiędzy część składnika aktywów, która jest wyłączana z bilansu i część, która będzie w dalszym ciągu ujmowana, wykorzystuje się wartość godziwą aktywów z tytułu obsługi i wydzielonej należności z tytułu strip odsetkowego. Jeśli opłata za obsługę nie została ustalona lub opłata, którą jednostka spodziewa się otrzymać nie jest wystarczająca dla pokrycia świadczenia obsługi, to zobowiązanie z tytułu obowiązku obsługi ujmuje się w wartości godziwej.

OS46. Dla oszacowania wartości godziwej części, która będzie nadal ujmowana i części, która jest wyłączana z bilansu w celu spełnienia wymagań określonych w paragrafie 27, jednostka stosuje wymogi, dotyczące wyceny wartości godziwej określone w paragrafach 48, 49 i OS69—OS82, uzupełniające paragraf 28.

IAS 39

Przeniesienie niekwalifikujące się do wyłączenia

OS47. Poniżej przedstawiono zastosowanie zasady określonej w paragrafie 29. Jeśli udzielona przez jednostkę gwarancja pokrycia strat na przeniesionym składniku aktywów powoduje, że nie jest on wyłączany, ponieważ jednostka zachowała niemalże całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania przeniesionego składnika aktywów, przeniesiony składnik aktywów nadal jest ujmowany jako całość, a otrzymana zapłata jest ujmowana jako zobowiązanie.

Utrzymanie zaangażowania w przeniesionych aktywach

OS48. Poniższe przykłady obrazują sposób, w jaki jednostka wycenia przeniesiony składnik aktywów i związane z przeniesieniem zobowiązanie, zgodnie z paragrafem 30.

Wszystkie aktywa

(a) Jeśli udzielona przez jednostkę gwarancja pokrycia straty na przeniesionym składniku aktywów powoduje, że nie jest on wyłączany z bilansu w zakresie, w jakim jednostka utrzymuje w nim zaangażowanie, przeniesiony składnik aktywów w momencie przeniesienia wyceniany jest w wartości niższej z (i) wartości bilansowej składnika aktywów i (ii) maksymalnej kwoty otrzymanej w wyniku przeniesienia, jaką jednostka byłaby zmuszona zwrócić („kwota gwarancyjna"). Wiążące się z przeniesieniem zobowiązanie jest początkowo wyceniane w wysokości kwoty gwarancyjnej powiększonej o wartość godziwą gwarancji, (która zwykle jest zapłatą otrzymaną za udzielenie gwarancji). Następnie, początkowa wartość godziwa gwarancji jest ujmowana w rachunku zysków i strat proporcjonalnie do upływu czasu (zob. MSR 18), a wartość bilansowa składnika aktywów jest pomniejszona o wszelkie odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Aktywa wyceniane według zamortyzowanego kosztu

(b) Jeśli obowiązek wynikający z wystawionej przez jednostkę opcji sprzedaży lub prawo wynikające z posiadanej przez jednostkę opcji kupna, powoduje, że przeniesiony składnik aktywów nie jest wyłączany z bilansu, a jednostka wycenia ten składnik aktywów według zamortyzowanego kosztu, to wiążące się z przeniesieniem zobowiązanie jest wyceniane według kosztu (tj. otrzymanej zapłaty), który koryguje się o amortyzację wszelkich różnic pomiędzy kosztem a zamortyzowanym kosztem przeniesionego składnika aktywów w momencie wygaśnięcia opcji. Dla przykładu, zakłada się, iż zamortyzowany koszt i wartość bilansowa składnika aktywów w momencie przeniesienia wynosi 98 jp, a otrzymana zapłata wynosi 95 jp. Zamortyzowany koszt składnika aktywów w momencie wykonania opcji będzie wynosił 100 jp. Początkowa wartość bilansowa zobowiązania wynosi 95 jp, a różnica pomiędzy 95 jp i 100 jp jest ujmowana w rachunku zysków i strat z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej. Jeśli opcja zostaje wykonana, wszelkie różnice pomiędzy wartością bilansową zobowiązania a ceną wykonania opcji są ujmowane w rachunku zysków i strat.

Aktywa wyceniane według wartości godziwej

(c) Jeśli zachowana przez jednostkę opcja kupna powoduje, że przeniesiony składnik aktywów nie jest wyłączony z bilansu, a jednostka wyceniała ten składnik aktywów w wartości godziwej, to nadal jest on wyceniany w wartości godziwej. Zobowiązanie zawiązane z przeniesieniem jest wyceniane (i) w cenie wykonania opcji pomniejszonej o wartość czasową opcji, jeśli opcja posiada wartość wewnętrzną (lub zerową wartość wewnętrzną) lub (ii) według wartości godziwej przeniesionego składnika aktywów pomniejszonej o wartość czasową opcji, jeśli opcja nie posiada wartości wewnętrznej. Korekta wyceny zobowiązania związanego z przeniesieniem powoduje, iż wartość bilansowa netto składnika aktywów i związanego z przeniesieniem zobowiązania, jest wartością godziwą prawa wykonania opcji kupna. Dla przykładu, jeśli wartość godziwa instrumentu bazowego wynosi 80 jp, cena wykonania opcji wynosi 95 jp, a wartość czasowa opcji wynosi 5 jp, to wartość bilansowa zobowiązania związanego z przeniesieniem wynosi 75 jp (80 jp—5 jp), a wartość bilansowa przekazanego składnika aktywów wynosi 80 jp (tj. jego wartość godziwą).

(d) Jeśli opcja sprzedaży wystawiona przez jednostkę powoduje, że przeniesiony składnik aktywów nie jest wyłączany z bilansu a jednostka wycenia ten składnik aktywów w wartości godziwej, zobowiązanie związane z przeniesieniem jest wyceniane w cenie wykonania opcji powiększonej o jej wartość czasową. Wycena składnika aktywów w wartości godziwej jest ograniczona do wartości niższej z wartości godziwej i ceny wykonania opcji, ponieważ jednostka nie ma prawa do zwiększania wartości godziwej przeniesionego składnika aktywów powyżej ceny wykonania opcji. Zapewnia to, iż wartość bilansowa netto składnika aktywów i związanego z przeniesieniem zobowiązania równa się wartości godziwej wynikającego z opcji obowiązku sprzedaży. Dla przykładu, jeśli wartość godziwa instrumentu bazowego wynosi 120 jp, cena wykonania opcji wynosi 100 jp a wartość czasowa opcji wynosi 5 jp, wartość bilansowa zobowiązania związanego z przeniesieniem wynosi 105 jp (100 jp + 5 jp), a wartość bilansowa składnika aktywów wynosi 100 jp (w tym przypadku cena wykonania opcji).

(e) Jeśli jednostka zawiera opcję typu *collar*, składającą się z zakupionej opcji kupna i wystawionej opcji sprzedaży, które powodują, że przeniesiony składnik aktywów nie będzie wyłączony z bilansu, a jednostka wyceniała ten składnik aktywów w wartości godziwej, będzie on nadal wyceniany w wartości godziwej. Zobowiązanie związane z przeniesieniem jest wyceniane jako (i) suma ceny wykonania opcji kupna i wartości godziwej opcji sprzedaży pomniejszona o wartość czasową opcji kupna, jeśli opcja kupna posiada wartość godziwą (lub zerową wartość wewnętrzną), lub (ii) suma wartości godziwej składnika aktywów i wartości godziwej opcji sprzedaży pomniejszona o wartość czasową opcji kupna, jeśli opcja kupna nie posiada wartości wewnętrznej. Korekta zobowiązania związanego z przeniesieniem powoduje, iż wartość bilansowa netto składnika aktywów i zobowiązania związanego z przeniesieniem równa się wartości godziwej opcji nabytych i wystawionych przez jednostkę. Dla przykładu, zakłada się, iż jednostka przenosi składnik aktywów finansowych wyceniany w wartości godziwej i jednocześnie nabywa opcje kupna z ceną wykonania wynoszącą 120 jp i wystawia opcję sprzedaży z ceną wykonania wynoszącą 80 jp. Zakłada się także, iż wartość godziwa składnika aktywów w momencie jego przeniesienia wynosi 100 jp. Wartość czasowa opcji sprzedaży i kupna wynoszą odpowiednio 1 jp i 5 jp. W takim przypadku jednostka wykazuje składnik aktywów w wartości 100 jp (wartość godziwa składnika aktywów), a zobowiązanie związane z przeniesieniem w wysokości 96 jp [(100 jp + 1 jp) – 5 jp]. Z tego wynika, iż netto wartość bilansowa składnika aktywów wynosi 4 jp, co równa się wartości godziwej opcji nabytych i wystawionych przez jednostkę.

Wszystkie przeniesienia

OS49. Umowne prawa lub obowiązki jednostki przenoszącej wynikające z przeniesienia, w części, w jakiej przenoszony składnik aktywów finansowych nie kwalifikuje się do usunięcia z bilansu, nie są ujmowane oddzielnie jako instrument pochodny, jeśli ujęcie zarówno instrumentu pochodnego jak i przeniesionego składnika aktywów lub zobowiązania wynikającego z przeniesienia, skutkowałoby podwójnym ujęciem tych samych praw lub obowiązków. Na przykład, opcja kupna zachowana przez jednostkę przenoszącą może powodować, że przeniesienie składnika aktywów finansowych nie jest traktowane jako sprzedaż. W takim przypadku, opcja kupna nie jest ujmowana oddzielnie jako instrument pochodny.

OS50. W części, w jakiej przeniesienie składnika aktywów finansowych nie kwalifikuje się do usunięcia z bilansu, jednostka otrzymująca nie ujmuje przenoszonego składnika aktywów jako własnego. Jednostka otrzymująca wyłącza z bilansu środki pieniężne lub zapłatę przekazaną w innej postaci i ujmuje należność od jednostki przenoszącej. Jeśli jednostka przenosząca posiada zarówno prawo jak i obowiązek do odkupu kontroli nad całym przekazanym składnikiem aktywów za ustaloną kwotę (np., na podstawie umowy odkupu), jednostka przenosząca może wykazać swoją należność w kategorii pożyczki i należności.

Przykłady

OS51. Poniższe przykłady obrazują zastosowanie zasad niniejszego standardu w zakresie wyłączania z bilansu.

(a) *Umowy odkupu i umowy pożyczek papierów wartościowych*. Jeśli składnik aktywów finansowych zostaje sprzedany na podstawie umowy odkupu po ustalonej cenie lub za kwotę równą cenie sprzedaży powiększonej o koszty finansowania lub, jeśli składnik jest pożyczony na podstawie umowy zobowiązującej do jego zwrotu jednostce przenoszącej, to nie jest on wyłączany z bilansu, ponieważ jednostka przenosząca zachowuje niemalże całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania. Jeśli jednostka otrzymująca nabywa prawo do sprzedaży lub zastawienia składnika aktywów, jednostka przenosząca przenosi składnik aktywów w swoim bilansie, np. kwalifikując go jako pożyczone aktywa lub wierzytelności do odkupienia.

(b) *Umowy odkupu i umowy pożyczek papierów wartościowych – dotyczące zasadniczo takich samych składników aktywów*. Jeśli składnik aktywów finansowych zostaje sprzedany na podstawie umowy odkupu, dotyczącej odkupu tego samego lub zasadniczo takiego samego składnika aktywów po ustalonej, cenie lub po cenie sprzedaży powiększonej koszty finansowania lub składnik aktywów finansowych jest pożyczony innej jednostce na podstawie umowy, mówiącej o zwrocie tego samego lub zasadniczo takiego samego składnika aktywów jednostce przenoszącej, nie jest on wyłączany z bilansu, ponieważ jednostka przenosząca zachowuje niemalże całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania.

(c) *Umowy odkupu i umowy pożyczek papierów wartościowych – prawa do zastąpienia aktywów*. Jeśli umowa odkupu po ustalonej cenie odkupu lub cenie równej cenie sprzedaży powiększonej o koszty finansowania, albo podobna transakcja pożyczenia papierów wartościowych, zapewnia jednostce przejmującej prawo do zastąpienia składnika aktywów, składnikiem podobnym i o równej przeniesionemu składnikowi wartości godziwej w momencie odkupu, składnik aktywów sprzedany lub pożyczony na podstawie umowy odkupu lub transakcji pożyczki nie jest wyłączany z bilansu, ponieważ jednostka przenosząca zachowuje niemalże całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania.

(d) *Prawo odmowy odkupu według wartości godziwej*. Jeśli jednostka sprzedaje składnik aktywów finansowych i zachowuje jedynie prawo odmowy odkupu przeniesionego składnika aktywów po cenie równej wartości godziwej w sytuacji, gdy jednostka otrzymująca następnie będzie je sprzedawać, to w takim przypadku jednostka przenosząca wyłącza z bilansu składnik aktywów, ponieważ przekazała niemalże całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania.

IAS 39

(e) *Transakcje typu „przepuszczenia przez rynek”*. Odkupienie składnika aktywów finansowych krótko po dokonaniu transakcji jego sprzedaży, jest czasami określany jako „przepuszczenie przez rynek”. Odkupienie składnika w wyniku tego typu transakcji nie wyklucza usunięcia z bilansu, pod warunkiem, że pierwotna transakcja spełnia wymogi usunięcia. Jeśli jednak umowa sprzedaży składnika aktywów finansowych jest zawierana jednocześnie z umową odkupu tego samego składnika aktywów po ustalonej cenie lub cenie sprzedaży powiększonej o koszty finansowania, to składnik aktywów nie jest wyłączany z bilansu.

(f) *Opcje sprzedaży i opcje kupna posiadające wysoką wartość wewnętrzną*. Jeśli przeniesiony składnik aktywów finansowych może zostać odkupiony przez jednostkę przenoszącą, a opcja kupna posiada wysoką wartość wewnętrzną, przeniesienie nie kwalifikuje się do usunięcia z bilansu, ponieważ jednostka przenosząca zachowała niemalże całość ryzyka i korzyści wynikające z posiadania. Podobnie, jeśli składnik aktywów finansowych może zostać odsprzedany przez jednostkę otrzymującą, a opcja sprzedaży posiada wysoką wartość wewnętrzną, przeniesienie nie kwalifikuje się do usunięcia z bilansu, ponieważ jednostka przenosząca zachowała niemalże całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania.

(g) *Opcje sprzedaży oraz opcje kupna istotnie bez wartości wewnętrznej*. Przeniesiony składnik aktywów finansowych, który podlega tylko posiadanej przez otrzymującego opcji sprzedaży istotnie bez wartości wewnętrznej, bądź posiadanej przez przenoszącego opcji kupna istotnie bez wartości wewnętrznej, jest wyłączany z bilansu. Wynika to z faktu, że przenoszący składnik aktywów, przeniósł niemalże całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania.

(h) *Łatwo dostępny składnik aktywów będący przedmiotem opcji kupna, która nie posiada istotnej wartości wewnętrznej ani nie jest istotnie bez wartości wewnętrznej*. Jeśli jednostka posiada opcję kupna składnika aktywów łatwo dostępnego na rynku, a opcja nie posiada istotnej wartości wewnętrznej, ani nie jest istotnie bez wartości wewnętrznej, składnik aktywów jest wyłączany z bilansu. Wynika to z faktu, iż jednostka (i) nie zachowała, ani nie przeniosła niemalże całości ryzyka i korzyści wynikających z posiadania, jak również (ii) nie zatrzymała nad nim kontroli. Jednakże, w przypadku, gdy składnik aktywów nie jest łatwo dostępny na rynku, wyłączenie składnika aktywów z bilansu jest ograniczone do wysokości składnika aktywów objętego opcją kupna, ponieważ jednostka zachowała kontrolę nad składnikiem aktywów.

(i) *Trudno dostępny składnik aktywów, będący przedmiotem wystawionej przez jednostkę opcji sprzedaży, która nie posiada istotnej wartości wewnętrznej ani nie jest istotnie bez wartości wewnętrznej*. Jeśli jednostka przenosi składnik aktywów finansowych, który nie jest łatwo dostępny na rynku i wystawia opcję sprzedaży, która nie jest istotnie bez wartości wewnętrznej, jednostka w wyniku wystawienia opcji sprzedaży ani nie zachowuje, ani też nie przenosi niemalże całości ryzyka i korzyści wynikających z posiadania. Jednostka zachowuje kontrolę nad składnikiem aktywów w przypadku, gdy opcja sprzedaży posiada wystarczającą wartość, aby zapobiec sprzedaży składnika aktywów przez otrzymującego, w którym to przypadku składnik aktywów jest ujmowany w bilansie w takim zakresie, w jakim przenoszący utrzymuje w nim zaangażowanie (zob. paragraf OS44). Jednostka przenosi kontrolę nad składnikiem aktywów, jeśli opcja sprzedaży nie ma wystarczającej wartości, aby zapobiec sprzedaży składnika aktywów przez otrzymującego. W takim przypadku składnik aktywów jest wyłączany z bilansu.

(j) *Aktywa będące przedmiotem opcji kupna lub sprzedaży w wartości godziwej, bądź terminowej umowy odkupu*. Przeniesienie składnika aktywów finansowych, który jest przedmiotem tylko opcji kupna lub opcji sprzedaży, bądź terminowej umowy odkupu, której cena wykonania, bądź cena odkupu są równe wartości godziwej składnika aktywów finansowych w momencie odkupu, skutkuje wyłączeniem składnika aktywów z bilansu, ze względu na przeniesienie niemalże całości ryzyka i korzyści wynikających z posiadania.

(k) *Opcje kupna lub sprzedaży rozliczane w środkach pieniężnych*. Jednostka ocenia przeniesienie składnika aktywów finansowych będącego przedmiotem opcji kupna lub sprzedaży, bądź terminowej transakcji forward odkupu, które będą rozliczone netto w środkach pieniężnych w celu określenia, czy jednostka zachowała czy przeniosła niemalże całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania. Jeśli jednostka nie zachowała niemalże całości ryzyka i korzyści wynikających z posiadania, to ustala czy zachowała kontrolę nad przeniesionym składnikiem aktywów. Fakt, że opcja kupna lub sprzedaży lub terminowa transakcja forward odkupu jest rozliczona netto w środkach pieniężnych nie jest jednoznaczny z przeniesieniem przez jednostkę kontroli (zob. paragrafy OS44 oraz (g), (h) i (i)).

(l) *Klauzula „zamknięcia rachunków”*. Klauzula ta oznacza bezwarunkową opcję kupna, która daje jednostce prawo do zażądania zwrotu składnika aktywów przeniesionego pod pewnymi warunkami. W przypadku, gdy opcja taka powoduje, że jednostka ani nie zatrzymuje ani też nie przenosi niemalże całości ryzyka i korzyści wynikających z posiadania, to wyłączenie z bilansu nie jest możliwe jedynie w zakresie kwoty będącej przedmiotem odkupu (zakładając, że otrzymujący nie może sprzedać aktywów). Przykładowo, jeśli wartość bilansowa i przychody z przeniesienia aktywów z tytułu pożyczek wynosi 100 000 jp i możliwe jest żądanie zwrotu każdej pojedynczej pożyczki może być odkupiona, lecz łączna kwota pożyczek, które mogą być odkupione nie może przekroczyć 10 000 jp, wtedy pożyczki o wartości 90 000 jp mogą być usunięte z bilansu.

(m) *Klauzula 'zamknięcia salda*. Jednostka, która może być przenoszącym, obsługująca przeniesione aktywa, może posiadać prawo wezwania do „zamknięcia salda", tj. do odkupienia pozostałych przeniesionych aktywów wtedy, gdy kwota tych aktywów spadnie do określonego poziomu, poniżej którego koszt obsługi staje się nadmierny w stosunku do korzyści wynikających ze świadczenia usługi. W przypadku, gdy prawo „zamknięcia sald" powoduje, że jednostka ani nie przenosi, ani nie zatrzymuje niemalże całości ryzyka i korzyści wynikających z posiadania, a otrzymujący nie może sprzedać tych aktywów, to wyłączenie z bilansu nie jest możliwe jedynie w zakresie kwoty będącej przedmiotem opcji kupna.

(n) *Podporządkowane udziały oraz gwarancje kredytowe*. Jednostka może przenieść aktywa na warunkach korzystniejszych dla otrzymującego, podporządkowując całość lub część zatrzymanych udziałów w przeniesionym składniku aktywów. Alternatywnie, jednostka może zapewnić otrzymującemu korzystniejsze warunki w formie gwarancji kredytowej, która może być nieograniczona, albo ograniczona do określonej kwoty. Jeśli jednostka zatrzymuje niemalże całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania przeniesionego składnika aktywów, to składnik ten jest nadal ujmowany w całości. W przypadku, gdy jednostka zachowuje część, ale nie niemalże całość, ryzyka i korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów i utrzymała kontrolę nad nim, wyłączenie z bilansu jest nie jest możliwe do wysokości kwoty środków pieniężnych lub innych aktywów, którą jednostka byłaby zmuszona wypłacić.

(o) *Transakcje typu „total return swaps"*. Jednostka może sprzedać składnik aktywów finansowych otrzymującemu i zawrzeć z nim kontrakt typu „total return swap", który polega na tym, że wszystkie zrealizowane przez otrzymującego płatności odsetkowe związane z instrumentem bazowym są przekazywane jednostce przenoszącej, w zamian za płatności według stałej lub zmiennej stopy procentowej, przy tym wszystkie zwiększenia lub zmniejszenia wartości godziwej instrumentu bazowego są wchłaniane przez jednostkę przejmującą. W takim przypadku, wyłączenie części lub całości składnika aktywów z bilansu jest zakazane.

(p) *Transakcje swap na stopę procentową* Jednostka może przenieść na otrzymującego składnik aktywów finansowych o stałej stopie procentowej i zawrzeć z nim transakcję swap na stopę procentową, powodującą, że otrzymuje kwoty według stałej stopy procentowej i płaci według zmiennej stopy procentowej, naliczane od kwoty bazowej równej wartości nominalnej przeniesionego składnika aktywów finansowych. Transakcja swap na stopę procentową nie wyklucza usunięcia przeniesionego składnika aktywów z bilansu pod warunkiem, że płatności wynikające z transakcji swap nie są uwarunkowane płatnościami związanymi z przeniesionym składnikiem aktywów.

(q) *Transakcja swap na stopę procentową z amortyzowaną kwotą bazową*. Jednostka może przenieść na otrzymującego składnik aktywów finansowych o stałej stopie procentowej, którego nominał jest spłacany czasie i zawrzeć z nim transakcję swap na stopę procentową o amortyzowanej kwocie bazowej, powodującą, że otrzymuje kwoty według stałej stopy procentowej i płaci według zmiennej stopy procentowej, naliczane od kwoty bazowej. W przypadku, gdy kwota bazowa transakcji swap amortyzuje się w taki sposób, że w każdym momencie równa jest wartości pozostałego nominału przeniesionego składnika aktywów finansowych, transakcja swap generalnie powoduje zatrzymanie przez jednostkę niemalże całości ryzyka przedpłaty, a w takim przypadku, albo jednostka nadal ujmuje przeniesiony składnik aktywów w całości, albo ujmuje przeniesiony składnik w takim zakresie, w jakim utrzymuje w nim zaangażowanie. Odwrotnie, jeśli amortyzacja kwoty bazowej transakcji swap nie jest powiązana z wartością pozostałego nominału przeniesionego składnika aktywów, to taka transakcja swap nie będzie skutkowała zatrzymaniem przez jednostkę ryzyka przedpłaty składnika aktywów. Zatem, wyłączenie przeniesionego składnika aktywów z bilansu nie jest zakazane, pod warunkiem, że płatności z tytułu transakcji swap nie są uwarunkowane płatnościami odsetkowymi, które wynikają z przeniesionego składnika aktywów, a transakcja swap nie skutkuje zatrzymaniem przez jednostkę innych znaczących rodzajów ryzyka i korzyści wynikających z posiadania przeniesionego składnika aktywów.

OS52. Niniejszy paragraf ilustruje zastosowanie podejścia utrzymanego zaangażowania w sytuacji, gdy zaangażowanie jednostki dotyczy części składnika aktywów finansowych.

Przyjmuje się, że jednostka posiada portfel kredytów z opcją przedpłaty, których stopa oprocentowania oraz efektywna stopa procentowa wynoszą 10 %, a kwota nominalna i zamortyzowany koszt wynoszą 10 000 jp. Jednostka zawiera transakcję w wyniku, której w zamian za płatność w wysokości 9 115 jp, otrzymujący uzyskuje prawo do otrzymania wpływów w wysokości 9 000 jp pochodzących ze spłaty kapitału któregokolwiek kredytu oraz odsetek od tej kwoty obliczonych według stopy 9,5 %. Jednostka zatrzymuje prawo do wpływów w wysokości 1 000 jp pochodzących z dowolnej spłaty kapitału oraz odsetek od tej kwoty obliczonej według stopy o 10 %, a także do dodatniego spread odsetkowego w wysokości 0,5 % od pozostałego nominału w kwocie 9 000 jp. Wpływy z przedpłat są rozdzielane pomiędzy jednostkę i otrzymującego w proporcji 1:9, natomiast niespłacone przez kredytobiorców kwoty są odejmowane od udziału jednostki w kwocie 1 000 jp aż do momentu całkowitego wyczerpania tego udziału. Wartość godziwa kredytów w dacie zawarcia transakcji wynosi 10 100 jp a oszacowana wartość godziwa dodatniego spread odsetkowego w wysokości 0,5 % wynosi 40 jp.

Jednostka uznaje, że przeniosła część znaczących rodzajów ryzyka i korzyści wynikających z posiadania (np. znaczące ryzyko przedpłaty), ale równocześnie zachowała część znaczących rodzajów ryzyka i korzyści (na skutek podporządkowania utrzymanego przez jednostkę udziału aktywach) i zachowała kontrolę. Biorąc powyższe pod uwagę, jednostka stosuje podejście utrzymanego zaangażowania.

IAS 39

W celu zastosowania niniejszego standardu, jednostka przeprowadza analizę transakcji pod względem (a) zachowania w pełni proporcjonalnego utrzymanego udziału w wysokości 1 000 jp, oraz (b) podporządkowania utrzymanego udziału w celu zapewnienia otrzymującemu korzystniejszych warunków związanych ze stratami kredytowymi.

Jednostka oblicza, że 9 090 jp (90 % z 10 100 jp) z otrzymanej kwoty 9 115 jp stanowi zapłatę za w pełni proporcjonalny 90 % udział. Pozostała część z otrzymanej kwoty (25 jp), odpowiada kwocie otrzymanej z tytułu podporządkowania utrzymanego przez jednostkę udziału, w celu zapewnienia otrzymującemu korzystniejszych warunków związanych ze stratami kredytowymi. Ponadto, dodatni spread odsetkowy 0,5 % przedstawia otrzymaną zapłatę za zapewnienie otrzymującemu korzystniejszych warunków. Zgodnie z tym, całkowita otrzymana zapłata z tytułu zapewnienia otrzymującemu korzystniejszych warunków wynosi 65 jp (25 jp + 40 jp).

Jednostka oblicza zysk lub stratę na sprzedaży 90 % udziałów w przepływach pieniężnych. Zakładając, że wartość godziwa 10 % części przeniesionej oraz 90 % części zatrzymanej nie są znane w momencie przeniesienia, jednostka przyporządkowuje wartość bilansową składnika aktywów zgodnie z paragrafem 28 w następujący sposób:

	Oszacowana wartość godziwa	*Procent*	*Przyporządkowana wartość bilansowa*
Część przeniesiona	9 090	90 %	9 000
Część zatrzymana	1 010	10 %	1 000
Razem	**10 100**		**10 000**

Jednostka oblicza swój zysk lub stratę na sprzedaży 90 % udziału w przepływach pieniężnych odejmując wartość bilansową przyporządkowaną części przeniesionej od otrzymanej zapłaty, tj. 90 jp (9 090 jp – 9 000 jp). Wartość bilansowa części zatrzymanej przez jednostkę wynosi 1 000 jp.

Dodatkowo, jednostka ujmuje utrzymane zaangażowanie, wynikające z podporządkowania swojego zatrzymanego udziału z tytułu strat kredytowych. Zgodnie z tym, jednostka ujmuje składnik aktywów w kwocie 1 000 jp (maksymalna kwota przepływów, których jednostka nie otrzymałaby w związku z podporządkowaniem udziału) oraz związane z tym zobowiązanie w kwocie 1 065 jp (maksymalna kwota przepływów, których jednostka nie otrzymałaby w związku z podporządkowaniem udziału, to jest kwota 1 000 jp powiększona o wartość godziwą z tytułu podporządkowania, wynoszącą 65 jp).

Jednostka wykorzystuje wszystkie powyższe informacje w celu następującego ujęcia transakcji:

	Dt	*Ct*
Pierwotny składnik aktywów	–	9 000
Składnik aktywów rozpoznany z tytułu podporządkowania zatrzymanego udziału	1 000	–
Składnik aktywów z tytułu otrzymanej zapłaty w formie dodatniego spread odsetkowego	40	–
Zysk lub strata (na przeniesieniu składnika aktywów)	–	90
Zobowiązanie	-	1 065
Otrzymane środki pieniężne	9 115	–
Razem	**10 155**	**10 155**

Natychmiast po transakcji, wartość bilansowa składnika aktywów wynosi 2 040 jp, składająca się z kwoty 1 000 jp odpowiadającej kosztowi przyporządkowanemu części zatrzymanej oraz kwoty 1 040 jp stanowiącej dodatkowe utrzymane zaangażowanie jednostki z tytułu podporządkowania zatrzymanego udziału z tytułu strat kredytowych (z uwzględnieniem dodatniego spread odsetkowego w wysokości 40 jp).

W następnych okresach, jednostka ujmuje otrzymaną zapłatę z tytułu zapewnienia korzystniejszych warunków (65 jp) proporcjonalnie do upływu czasu, nalicza odsetki od ujętego składnika aktywów z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej, a także ujmuje każdą utratę wartości kredytów dotyczącą ujętego składnika aktywów. Jako przykład tego ostatniego, zakłada się, że w bieżącym roku nastąpiła utrata wartości kredytów w wysokości 300 jp. Jednostka zmniejsza ujęty przez siebie składnik aktywów o 600 jp (300 jp odnosi się do zatrzymanego udziału w składniku aktywów, a 300 jp do dodatkowego utrzymanego zaangażowania, które powstało w wyniku podporządkowania zatrzymanych udziałów z tytułu strat kredytowych), i zmniejsza ujęte zobowiązanie o 300 jp. Wynik netto obciążający rachunek zysków i strat z tytułu strat kredytowych wynosi 300 jp.

Standaryzowana transakcja kupna lub sprzedaży składnika aktywów finansowych (paragraf 38)

OS53. Standaryzowaną transakcję kupna lub sprzedaży składnika aktywów finansowych ujmuje się z zastosowaniem zasad rachunkowości na dzień zawarcia transakcji lub zasad rachunkowości na dzień rozliczenia, jak przedstawiono w paragrafach OS55 i OS56. Użyta metoda jest stosowana konsekwentnie dla wszystkich transakcji kupna i sprzedaży aktywów finansowych należących do tej samej kategorii aktywów finansowych, zgodnie z definicją w paragrafie 9. W tym celu, aktywa przeznaczone do obrotu uznaje się za oddzielną kategorię od aktywów wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy.

OS54. Kontrakt, który wymaga lub dopuszcza rozliczenie netto zmiany wartości kontraktu nie stanowi standaryzowanej transakcji. Natomiast, w odniesieniu do takiego kontraktu, w okresie pomiędzy datą zawarcia transakcji a datą jej rozliczenia, stosuje się zasady rachunkowości przyjęte dla instrumentów pochodnych.

OS55. Dniem zawarcia transakcji jest ten dzień, w którym jednostka zobowiązuje się do zakupu lub sprzedaży składnika aktywów. Rachunkowość na dzień zawarcia transakcji odnosi się do (a) ujęcia składnika aktywów, który jednostka ma otrzymać, jak też ujęcia zobowiązania do zapłaty za ten składnik na dzień zawarcia transakcji oraz (b) usunięcia z bilansu sprzedanego składnika aktywów, jak też ujęcia zysku lub straty na transakcji oraz rozpoznanie należności od nabywcy z tytułu płatności w dniu zawarcia transakcji. Zazwyczaj naliczania odsetek od składnika aktywów i związanego z nim zobowiązania nie rozpoczyna się od dnia zawarcia transakcji, lecz dopiero od dnia rozliczenia, kiedy następuje przeniesienie praw.

OS56. Dniem rozliczenia jest ten dzień, w którym składnik aktywów jest dostarczony jednostce lub dostarczony przez jednostkę. Rachunkowość na dzień rozliczenia odnosi się do (a) ujęcia składnika aktywów w dniu, w którym jednostka ten składnik otrzymuje oraz (b) usunięcia z bilansu składnika aktywów i ujęcia zysku lub straty na sprzedaży w dniu, w którym jednostka dostarcza składnik aktywów. W przypadku stosowania zasad rachunkowości na dzień rozliczenia, jednostka ujmuje każdą zmianę wartości godziwej składnika aktywów, który ma otrzymać, w okresie pomiędzy dniem zawarcia transakcji i dniem rozliczenia, w taki sam sposób jak dla posiadanego składnika aktywów. Innymi słowy, zmiana wartości nie jest ujmowana w rachunku zysków i strat dla aktywów wycenianych według kosztu lub zamortyzowanego kosztu; zmiana wartości jest ujmowana w rachunku zysków i strat w przypadku aktywów, kwalifikowanych jako aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, a w przypadku aktywów kwalifikowanych jako dostępne do sprzedaży jest ujmowana w kapitale własnym.

Wyłączenie zobowiązania finansowego (paragrafy 39—42)

OS57. Zobowiązanie finansowe (lub jego część) wygasa, gdy dłużnik albo:

(a) wypełni zobowiązanie (lub jego część) poprzez spłatę wierzyciela, zazwyczaj w środkach pieniężnych, innych aktywach finansowych, towarach lub usługach;

albo

(b) jest prawnie zwolniony z pierwotnej odpowiedzialności za zobowiązanie (lub jego część) na podstawie decyzji sądowej lub decyzji wierzyciela. (Jeśli dłużnik wystawił gwarancję, ten warunek wciąż może być spełniony).

OS58. W przypadku, gdy emitent instrumentu dłużnego odkupuje ten instrument, zobowiązanie wygasa nawet w przypadku, gdy emitent organizuje rynek dla tego instrumentu lub ma zamiar odsprzedać go w bliskim terminie.

OS59. Płatność na rzecz strony trzeciej, w tym powiernika nie zwalnia sama przez się dłużnika z pierwotnego zobowiązania wobec wierzyciela, w przypadku braku prawnego zwolnienia z takiego zobowiązania.

OS60. W przypadku, gdy dłużnik płaci trzeciej stronie za przejęcie zobowiązania i informuje wierzyciela o fakcie, że strona trzecia przyjęła powyższe zobowiązania, dłużnik nie wyłącza z bilansu zobowiązania, chyba że warunek określony w paragrafie OS 57(b) jest spełniony. W przypadku, gdy dłużnik płaci trzeciej stronie za przejęcie zobowiązania i otrzymuje prawne zwolnienie od wierzyciela, zobowiązanie dłużnika wygasa. W takim przypadku jednak, jeśli dłużnik zgadza się na dokonywanie płatności z tytułu zobowiązania na rzecz strony trzeciej, albo bezpośrednio na rzecz wierzyciela, dłużnik rozpoznaje nowe zobowiązanie wobec strony trzeciej.

OS61. Mimo tego, że prawne zwolnienie, czy to na drodze sądowej, czy na podstawie decyzji wierzyciela, powoduje wyłączenie zobowiązania z bilansu, jednostka może ująć nowe zobowiązanie, jeśli warunki usunięcia z bilansu określone w paragrafach 15—37 nie zostały spełnione w odniesieniu do przeniesionych aktywów finansowych. Gdy warunki te nie są spełnione, przeniesione aktywa nie są wyłączane z bilansu, a jednostka ujmuje nowe zobowiązanie dotyczące przeniesionych aktywów.

IAS 39

OS62. Dla celów zastosowania paragrafu 40, warunki uznaje się za zasadniczo różne, jeśli zdyskontowana wartość bieżąca przepływów pieniężnych wynikających z nowych postanowień, w tym wszelkich opłat zapłaconych pomniejszonych o opłaty otrzymane i zdyskontowanych przy zastosowaniu pierwotnej efektywnej stopy procentowej, różni się o nie mniej niż 10 % od zdyskontowanej wartości bieżącej pozostałych przepływów pieniężnych z tytułu pierwotnego zobowiązania finansowego. Jeśli wymiana instrumentów dłużnych lub modyfikacja postanowień umowy jest traktowana jako wygaśnięcie zobowiązania, wszelkie poniesione koszty i opłaty są ujmowane jako część zysków lub strat powstających w związku z wygaśnięciem zobowiązania. Jeśli wymiana lub modyfikacja nie jest traktowana jako wygaśnięcie zobowiązania, wszelkie poniesione koszty i opłaty korygują wartość bilansową zobowiązania i są amortyzowane w okresie pozostającym do daty wymagalności zmodyfikowanego zobowiązania.

OS63. W niektórych przypadkach, wierzyciel zwalnia dłużnika z jego bieżącego obowiązku dokonania płatności, ale dłużnik przyjmuje na siebie obowiązek gwarantowania zapłaty, jeśli strona, która przyjęła na siebie pierwotną odpowiedzialność nie spłaci wierzytelności. W takim przypadku dłużnik:

(a) ujmuje nowe zobowiązanie finansowe oparte na wartości godziwej przyjętego obowiązku wynikającego z udzielonej gwarancji;

i

(b) ujmuje zyski lub straty ustalone jako różnica pomiędzy (i) wszystkimi zrealizowanymi przychodami i (ii) wartością bilansową pierwotnego zobowiązania finansowego pomniejszoną o wartość godziwą nowego zobowiązania finansowego.

Wycena (paragrafy 43—70)

Wycena początkowa aktywów finansowych oraz zobowiązań finansowych (paragraf 43)

OS64. Wartość godziwa instrumentu finansowego w momencie jego początkowego ujęcia jest zwykle ceną transakcji (tzn. wartością godziwą uiszczonej lub otrzymanej zapłaty, zob. także paragraf OS76). Jeśli jednak część uiszczonej lub otrzymanej zapłaty dotyczy płatności za coś innego niż ten instrument finansowy, wartość godziwa instrumentu finansowego jest szacowana przy wykorzystaniu technik wyceny (patrz paragrafy OS74—OS79). Na przykład, wartość godziwa długoterminowej nieoprocentowanej pożyczki lub należności może zostać oszacowana jako wartość bieżąca wszystkich przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych z użyciem przeważającej na rynku stopy (stóp) procentowej dla podobnego instrumentu (podobnego pod względem waluty, okresu, rodzaju stopy procentowej i innych czynników) z podobnym ratingiem kredytowym. Każda nadwyżka kwoty pożyczonej stanowi koszt lub pomniejsza przychód, chyba że kwalifikuje się do ujęcia jako składnika aktywów innego rodzaju.

OS65. Jeśli jednostka udziela pożyczki oprocentowanej według stopy odbiegającej od stóp rynkowych (np. 5 %, podczas, gdy stopa rynkowa dla podobnych pożyczek wynosi 8 %) i z góry otrzymuje opłatę początkową jako rekompensatę, to ujmuje pożyczkę w wartości godziwej, tj. bez otrzymanej początkowej opłaty. Jednostka rozlicza dyskonto do rachunku zysków i strat przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej.

Wycena aktywów finansowych w późniejszych okresach (paragraf 45 i 46)

OS66. Jeśli instrument finansowy, który był poprzednio ujęty jako składnik aktywów finansowych, jest wyceniany według wartości godziwej i jego wartość godziwa spada poniżej zera, to staje się on, zgodnie z paragrafem 47, zobowiązaniem finansowym.

OS67. Następujący przykład ilustruje sposób ujęcia kosztów transakcji w momencie początkowej i późniejszej wyceny składnika aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży. Składnik aktywów został nabyty za cenę 100 jp plus prowizja od zakupu w wysokości 2 jp. Początkowo składnik aktywów jest ujmowany w wysokości 102 jp. Następny dzień bilansowy wypada kolejnego dnia, kiedy rynkowa cena składnika aktywów wynosi 100 jp. Jeśli dokonano by sprzedaży zapłacona zostałaby prowizja w wysokości 3 jp. W tym dniu składnik aktywów wyceniony jest w wartości 100 jp (bez uwzględniania możliwej do zapłacenia prowizji od sprzedaży) a strata w wysokości 2 jp zostaje ujęta w kapitale własnym. Jeśli składnik aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży ma stałe lub możliwe do ustalenia płatności, koszty transakcyjne są amortyzowane do rachunku zysków i strat przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej. Jeśli składnik aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży nie posiada stałych lub możliwych do ustalenia płatności, koszty transakcji są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie, gdy składnik aktywów jest wyłączany z bilansu lub, gdy nastąpiła jego utrata wartości.

OS68. Instrumenty, które są kwalifikowane jako pożyczki i należności wycenia się według zamortyzowanego kosztu bez względu na zamiar jednostki względem utrzymywania ich do terminu wymagalności.

Zagadnienia dotyczące wyceny według wartości godziwej (paragrafy 48 i 49)

OS69. U podłoża definicji wartości godziwej leży założenie, że jednostka będzie kontynuować swoją działalność gospodarczą bez jakiegokolwiek zamiaru lub konieczności jej likwidacji, istotnego ograniczenia skali jej operacji lub też zawierania transakcji na niekorzystnych warunkach. Stąd też, wartość godziwa nie jest kwotą, którą jednostka otrzymałaby lub zapłaciła w wyniku wymuszonej transakcji, niedobrowolnej likwidacji lub sprzedaży dokonanej w obliczu trudnej sytuacji. Jednakże, wartość godziwa odzwierciedla jakość kredytową instrumentu finansowego.

OS70. Niniejszy standard stosuje wyrażenia: „cena zakupu" i „cena sprzedaży" (niekiedy w powiązaniu z „bieżącą ofertą") w kontekście kwotowanych cen rynkowych oraz wyrażenie „widełki ceny kupna i sprzedaży" obejmujące jedynie koszty transakcji. Inne korekty doprowadzające do wartości godziwej (np. z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta) nie są objęte pojęciem „widełki ceny kupna i sprzedaży".

Aktywny rynek: ceny kwotowane

OS71. Instrument finansowy jest uważany za notowany na aktywnym rynku, jeśli kwotowane ceny są łatwo i regularnie dostępne z giełdy, od dealera, brokera, grupy branżowej, instytucji usługowej lub uprawnionej do wydawania regulacji, a ceny te reprezentują aktualne i regularnie występujące na rynku transakcje zawierane bezpośrednio pomiędzy stronami. Wartość godziwa jest definiowana w warunkach ceny uzgodnionej przez zainteresowanego nabywcę oraz zainteresowanego sprzedającego w bezpośrednio zawieranej transakcji. Celem określenia wartości godziwej instrumentu finansowego, będącego przedmiotem obrotu na aktywnym rynku, jest doprowadzenie do ceny, po której w dniu bilansowym zostałaby zawarta transakcja na tym instrumencie (tj. bez modyfikacji lub „przepakowania") na najbardziej korzystnym aktywnym rynku, do którego jednostka ma natychmiastowy dostęp. Jednakże jednostka koryguje cenę ustaloną na bardziej korzystnym rynku, aby odzwierciedlić wszelkie wynikające z ryzyka kredytowego kontrahenta różnice pomiędzy instrumentami będącymi przedmiotem obrotu na tym rynku oraz instrumentem wycenianym. Istnienie publikowanych kwotowań ceny na aktywnym rynku jest najlepszym dowodem wartości godziwej, i jeśli takie kwotowania istnieją, to wykorzystuje się je do wyceny składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego.

OS72. Właściwą kwotowaną ceną rynkową dla posiadanego składnika aktywów lub zobowiązania, które ma zostać zaciągnięte, jest zazwyczaj bieżąca cena kupna, a dla składnika aktywów, który ma zostać nabyty, lub zaciągniętego zobowiązania bieżąca cena sprzedaży. W przypadku, gdy jednostka posiada aktywa i zobowiązania, których ekspozycja na ryzyko rynkowe znosi się wzajemnie, może stosować średnie ceny rynkowe, jako podstawę do wyznaczenia wartości godziwej dla równoważących ryzyko pozycji, i stosować odpowiednio cenę kupna lub cenę sprzedaży dla otwartej pozycji netto. Jeśli bieżące ceny kupna i sprzedaży nie są dostępne, cena ostatnio zawartej transakcji stanowi dowód bieżącej wartości godziwej tak długo, jak nie nastąpi zmiana istotnych warunków ekonomicznych po dniu zawarcia tej ostatniej transakcji. Jeśli warunki od czasu zawarcia ostatniej transakcji zmieniły się (np. zmiana stopy wolnej od ryzyka następująca po ostatnim kwotowaniu ceny obligacji korporacyjnych), wartość godziwa odzwierciedla zmianę warunków poprzez odniesienie do bieżących cen lub stóp odpowiednio dla podobnych instrumentów finansowych. Podobnie, jeśli jednostka jest w stanie wykazać, że cena ostatniej transakcji nie jest wartością godziwą (np. dlatego, że odzwierciedla ona kwotę, którą jednostka otrzymałaby lub zapłaciła w wyniku wymuszonej transakcji, niedobrowolnej likwidacji lub sprzedaży dokonywanej w obliczu trudnej sytuacji jednostki), cena ta jest korygowana. Wartość godziwa portfela instrumentów finansowych jest iloczynem liczby jednostek instrumentu i kwotowanej ceny rynkowej. Jeśli nie istnieją publikowane kwotowania cen na aktywnym rynku dla instrumentu finansowego jako całości, lecz istnieją aktywne rynki dla jego części składowych, wartość godziwa jest wyznaczana na podstawie odpowiednich cen rynkowych dla poszczególnych jego części składowych.

OS73. Jeśli stopa (raczej niż cena) jest kwotowana na aktywnym rynku, jednostka stosuje stopę kwotowaną na rynku jako daną wejściową przy wyznaczaniu wartości godziwej za pomocą techniki wyceny. Jeśli stopa kwotowana na rynku nie uwzględnia ryzyka kredytowego oraz innych czynników, które uczestnicy rynku uwzględniliby w wycenie instrumentu, jednostka odpowiednio koryguje wycenę o te czynniki.

IAS 39

Brak aktywnego rynku: techniki wyceny

OS74. Jeśli nie istnieje aktywny rynek dla danego instrumentu, jednostka wyznacza wartość godziwą przy zastosowaniu technik wyceny. Do technik wyceny zalicza się wykorzystanie ostatnich transakcji rynkowych przeprowadzonych bezpośrednio pomiędzy dobrze poinformowanymi, zainteresowanymi stronami, a także, jeśli informacje o nich są dostępne, odniesienie do bieżącej wartości godziwej innego instrumentu, który jest niemalże taki sam, analizę zdyskontowanych przepływów pieniężnych, jak również modele wyceny opcji. Jeśli istnieje technika wyceny powszechnie stosowana przez uczestników rynku do wyceny instrumentu, a także wykazano, że ta technika dostarcza wiarygodnych oszacowań cen osiąganych w rzeczywistych transakcjach rynkowych, jednostka stosuje tę metodę.

OS75. Celem stosowania technik wyceny jest ustalenie jak w dniu wyceny kształtowałaby się cena transakcyjna przy bezpośredniej wymianie, której powody wynikają z decyzji gospodarczych podejmowanych w zwykłych okolicznościach. Wartość godziwa jest szacowana na podstawie rezultatów osiągniętych w wyniku zastosowania techniki wyceny, która w maksymalnym stopniu wykorzystuje dane rynkowe, a w minimalnym stopniu polega na subiektywnych danych specyficznych dla jednostki. Oczekuje się, że technika wyceny doprowadzi do realistycznego oszacowania wartości godziwej, jeśli (a) rozsądnie odzwierciedla jak rynek mógłby wycenić dany instrument i (b) dane wejściowe do technik wyceny w sposób rozsądny reprezentują oczekiwania rynkowe oraz miary czynników tworzących relację ryzyka i zwrotu właściwych dla danego instrumentu finansowego.

OS76. Stąd też, techniki wyceny (a) uwzględniają wszystkie czynniki, które byłyby rozważane przez uczestników rynku przy wyznaczaniu ceny oraz (b) są zgodne z najlepszymi ekonomicznymi metodologiami wyceny instrumentów finansowych. Jednostka dokonuje okresowo kalibracji techniki wyceny i poddaje ją testowi ważności przy zastosowaniu cen pochodzących z możliwych do obserwacji bieżących transakcji rynkowych dla tego samego instrumentu (tj. bez modyfikacji lub. przepakowania) lub opartych na innych dostępnych danych rynkowych. Jednostka, według przyjętych przez nią zasad stosowanych w ciągły sposób, gromadzi dane rynkowe, pochodzące z tego samego rynku, na którym instrument powstał lub został nabyty. Najlepszym dowodem wartości godziwej instrumentu finansowego przy początkowym ujęciu jest cena transakcji (tj. wartość godziwa uiszczonej lub otrzymanej zapłaty), chyba że wartość godziwa tego instrumentu jest udowodniona poprzez porównanie z innymi możliwymi do obserwacji bieżącymi transakcjami rynkowymi dla tego samego instrumentu (tj. bez modyfikacji przepakowania) lub oparta jest na technice wyceny, której zmienne obejmują wyłącznie dane pochodzące z możliwych do obserwacji rynków.

OS77. Początkowe nabycie lub powstanie składnika aktywów finansowych lub zaciągnięcie zobowiązania finansowego jest transakcją rynkową, która stanowi podstawę do oszacowania wartości godziwej instrumentu finansowego. W szczególności, jeśli instrument finansowy jest instrumentem dłużnym (takim jak pożyczka), jego wartość godziwa może być ustalona przez odniesienie do warunków rynkowych, które istniały w dniu jego nabycia lub powstania oraz bieżących warunków rynkowych lub stóp procentowych pobieranych przez jednostkę lub przez inne jednostki dla podobnych instrumentów dłużnych (tj. o podobnym okresie do dnia wymagalności, strukturze przepływów pieniężnych, walucie, ryzyku kredytowym, zabezpieczeniu i sposobie oprocentowania). Alternatywnie, zakładając, że nie nastąpiła zmiana ryzyka kredytowego dłużnika i mającego zastosowanie spread kredytowego po powstaniu instrumentu dłużnego, oszacowanie bieżącej rynkowej stopy procentowej może zostać przeprowadzone przy zastosowaniu referencyjnej stopy procentowej odzwierciedlającej lepszą jakość kredytową niż bazowy instrument dłużny, utrzymując stały spread kredytowy oraz dokonując jednocześnie korekty z tytułu zmiany referencyjnej stopy procentowej od dnia powstania instrumentu. Jeśli zmieniły się warunki od ostatniej transakcji rynkowej, wynikającą stąd zmianę wartości godziwej instrumentu finansowego określa się przez odniesienie do bieżących cen lub stóp dla podobnych instrumentów finansowych, skorygowanych odpowiednio o różnice w stosunku do wycenianego instrumentu.

OS78. Te same informacje mogą być niedostępne na każdy dzień wyceny. Na przykład, w dniu, w którym jednostka udziela pożyczki lub nabywa instrument dłużny, który nie jest przedmiotem aktywnego obrotu, jednostka zna cenę transakcji, która jest jednocześnie ceną rynkową. Jednakże na dzień kolejnej wyceny informacje o nowych transakcjach mogą być niedostępne i choć jednostka jest w stanie określić ogólny poziom rynkowych stóp procentowych, to może nie znać poziomu ryzyka kredytowego lub innych ryzyk, które uczestnicy rynku wzięliby pod uwagę przy wycenie instrumentu na ten dzień. Jednostka może nie posiadać informacji pochodzących z bieżących transakcji, aby wyznaczyć odpowiedni spread kredytowy ponad bazową stopę procentową w celu wyznaczenia stopy dyskontowej używanej do kalkulacji wartości bieżącej. W przypadku braku przeciwnych dowodów, wydaje się uzasadnione założenie, że nie nastąpiły żadne zmiany w spread kredytowym w stosunku do stanu z dnia udzielenia pożyczki. Jednakże oczekuje się od jednostki przeprowadzenia uzasadnionych działań w celu stwierdzenia, czy istnieją dowody nastąpienia zmian w takich czynnikach. Jeśli istnieje dowód na takie zmiany, jednostka bierze pod uwagę efekt tej zmiany przy ustalaniu wartości godziwej instrumentu finansowego.

OS79. Stosując analizę zdyskontowanych przepływów pieniężnych, jednostka używa jednej lub więcej stóp dyskontowych, które odpowiadają przeważająco występującym stopom zwrotu dla instrumentów finansowych o niemalże takich samych warunkach i charakterystyce, włączając jakość kredytową instrumentu, okres, dla którego wynikająca z umowy stopa procentowa jest stała, okres pozostały do spłaty kapitału oraz walutę, w której dokonywane będą płatności. Należności i zobowiązania krótkoterminowe bez określonych stóp procentowych mogą być wyceniane w kwocie wynikającej z faktury, jeśli efekt dyskontowania jest niematerialny.

Brak aktywnego rynku: instrumenty kapitałowe

OS80. Wartość godziwa inwestycji w instrumenty kapitałowe, których cena nie jest kwotowana na aktywnym rynku oraz w instrumenty pochodne, które są powiązane i muszą być rozliczone poprzez dostarczenie takiego nie kwotowanego instrumentu finansowego (zob. paragrafy 46(c) i 47), może zostać wiarygodnie wyceniona, jeśli (a) zmienność przedziału rozsądnych oszacowań wartości godziwej dla tego instrumentu nie jest znacząca lub (b) prawdopodobieństwo różnych szacunków w przedziale może być w rozsądny sposób ocenione i użyte przy szacowaniu wartości godziwej.

OS81. Istnieje wiele sytuacji, w których zmienność przedziału rozsądnych oszacowań wartości godziwej inwestycji w instrumenty kapitałowe, których cena nie jest kwotowana na rynku lub w instrumenty pochodne, które są powiązane i muszą być rozliczone poprzez dostarczenie takiego niekwotowanego instrumentu kapitałowego (zob. paragrafy 46(c) i 47) będzie prawdopodobnie nieznacząca. Zazwyczaj, możliwe jest oszacowanie wartości godziwej składnika aktywów finansowych, który jednostka nabyła od trzeciej strony. Jednakże, jeśli rozpiętość przedziału rozsądnych oszacowań wartości godziwej jest znacząca a prawdopodobieństwo różnych oszacowań nie może być w rozsądny sposób ocenione, jednostka nie może wyceniać instrumentu według wartości godziwej.

Dane wejściowe dla technik wyceny

OS82. Prawidłowa technika szacowania wartości godziwej dla danego instrumentu finansowego powinna uwzględniać możliwe do obserwacji dane rynkowe dotyczące warunków rynkowych oraz innych czynników, które mogą wpływać na wartość godziwą instrumentu. Wartość godziwa instrumentu finansowego opiera się na jednym lub więcej następujących czynnikach (i prawdopodobnie innych).

(a) *Wartość pieniądza w czasie (tj. odsetki według stopy bazowej lub wolnej od ryzyka)*. Bazowe stopy procentowe mogą zazwyczaj być wyciągnięte z możliwych do obserwacji cen obligacji skarbowych, często kwotowanych w publikacjach finansowych. Stopy te z reguły różnią się w zależności od oczekiwanych dat przewidywanych przepływów pieniężnych wzdłuż krzywej rentowności stóp procentowych dla różnych okresów czasu. Z przyczyn praktycznych, jednostka może stosować powszechnie akceptowane i łatwo dostępne ogólne stopy takie jak LIBOR lub kwotowania transakcji swap, jako stopy referencyjnej. (Ponieważ stopa taka jak LIBOR nie jest stopą wolną od ryzyka, korekta o ryzyko kredytowe związane z danym instrumentem finansowym jest wyznaczana w oparciu o jego ryzyko kredytowe w relacji do ryzyka kredytowego stopy referencyjnej). W niektórych krajach, obligacje skarbowe mogą nieść znaczne ryzyko kredytowe i przez to mogą nie stanowić podstawy stabilnej referencyjnej stopy bazowej dla instrumentów denominowanych w walucie tego kraju. Niektóre jednostki w tych krajach mogą mieć lepszą ocenę kredytową oraz niższą stopę oprocentowania pożyczek, niż rząd. W takim przypadku, bazowa stopy procentowa może być w bardziej poprawny sposób wyznaczona poprzez odniesienie do obligacji korporacyjnych o najwyższym ratingu, wyemitowanych w walucie tego kraju.

(b) *Ryzyko kredytowe*. Wpływ ryzyka kredytowego na wartość godziwą (premia z tytułu ryzyka kredytowego ponad bazową stopę procentową) może być określony na podstawie dostępnych cen rynkowych dla instrumentów finansowych, będących przedmiotem obrotu na rynku instrumentów o różnej jakości kredytowej lub na podstawie dostępnych stóp procentowych pobieranych przez pożyczkodawców od pożyczek o różnym ratingu kredytowym.

(c) *Kursy wymiany walut*. Aktywne rynki wymiany walut istnieją dla większości podstawowych walut, a ceny są kwotowane codziennie w publikacjach finansowych.

(d) *Ceny towarów*. Istnieją dostępne ceny rynkowe dla wielu towarów.

(e) *Ceny instrumentów kapitałowych*. Ceny (i indeksy cen) instrumentów kapitałowych będących przedmiotem obrotu są łatwo dostępne na niektórych rynkach. W przypadku instrumentów kapitałowych, dla których nie ma cen rynkowych, w celu oszacowania ich bieżącej ceny rynkowej mogą być stosowane techniki oparte na wartości bieżącej.

(f) *Zmienność (tj. rozmiary przyszłych zmian cen instrumentu finansowego lub innej pozycji)*. Miary zmienności instrumentów będących przedmiotem aktywnego obrotu zazwyczaj mogą być rozsądnie oszacowane na podstawie historycznych danych rynkowych lub też poprzez użycie zmienności implikowanych w bieżących cenach rynkowych.

(g) *Ryzyko przedpłaty i żądania spłaty*. Przewidywany przebieg przedpłat wynikających z aktywów finansowych oraz przebieg żądania spłaty zobowiązań finansowych mogą być wyznaczone w oparciu o dane historyczne. (Wartość godziwa zobowiązania finansowego, które może stać się wymagalne na żądanie przez kontrahenta nie może być mniejsza niż wartość bieżąca kwoty wymaganej na żądanie – zob. par. 49).

IAS 39

(h) *Koszty obsługi składnika aktywów lub zobowiązania finansowego*. Koszt obsługi może być oszacowany poprzez porównanie do bieżących prowizji pobieranych przez innych uczestników rynku. Jeśli koszty obsługi składnika aktywów lub zobowiązania finansowego są znaczące, a inni uczestnicy rynku ponosiliby podobne koszty, emitent uwzględnia je przy szacowaniu wartości godziwej składnika aktywów lub zobowiązania finansowego. Jest prawdopodobne, że wartość godziwa w momencie powstania umownego prawa do przyszłych prowizji jest równa cenie początkowej zapłaconej za nie, chyba że przyszłe prowizje oraz związane koszty nie są porównywalne do wielkości rynkowych.

Zyski i straty (paragrafy 55—57)

OS83. Jednostka stosuje MSR 21 w odniesieniu do aktywów finansowych i zobowiązań finansowych stanowiących pozycje pieniężne w rozumieniu MSR 21, i są wyrażone w walucie obcej. Zgodnie z MSR 21, wszelkie dodatnie i ujemne różnice kursowe dotyczące aktywów i zobowiązań pieniężnych są ujmowane w rachunku zysków lub strat. Wyjątkiem od tej reguły jest pozycja pieniężna wyznaczona jako instrument zabezpieczający w zabezpieczeniu przepływów pieniężnych (zob. paragrafy 95—101) lub w zabezpieczeniu udziałów w aktywach netto (zob. paragraf 102). Dla celów ujęcia dodatnich i ujemnych różnic kursowych w rozumieniu MSR 21, pieniężny składnik aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży jest traktowany tak, jak gdyby był wyceniany według zamortyzowanego kosztu w walucie obcej. W związku z powyższym, dla tego typu aktywów finansowych, różnice kursowe wynikające ze zmian zamortyzowanego kosztu, są ujmowane w rachunku zysków lub strat, a pozostałe zmiany wartości bilansowej są ujmowane zgodnie z paragrafem 55(b). Dla aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, które nie stanowią pozycji pieniężnych w rozumieniu MSR 21 (na przykład instrumenty kapitałowe), zyski lub straty ujmowane bezpośrednio w kapitale własnym zgodnie z paragrafem 55(b), obejmują wszelkie związane z nimi składniki w postaci różnic kursowych. W razie występowania powiązania zabezpieczającego pomiędzy pieniężnym składnikiem aktywów finansowych, niebędącym instrumentem pochodnym, i pieniężnym zobowiązaniem, niebędącym instrumentem pochodnym, zmiany składnika walutowego tych instrumentów finansowych są ujmowane w rachunku zysków i strat.

Utrata wartości i nieściągalność aktywów finansowych (paragrafy 58—70)

Aktywa finansowe wykazywane według zamortyzowanego kosztu (paragrafy 63—65)

OS84 Utrata wartości składnika aktywów finansowych wycenianego według zamortyzowanego kosztu jest ustalana przy użyciu pierwotnej efektywnej stopy procentowej dla danego instrumentu finansowego, ponieważ dyskontowanie według bieżącej rynkowej stopy procentowej, powodowałoby w rezultacie wycenę według wartości godziwej takich aktywów finansowych, które w innych okolicznościach byłyby wyceniane według zamortyzowanego kosztu. Jeśli warunki pożyczki, należności lub inwestycji utrzymywanej do terminu wymagalności są renegocjowane lub zmieniane w jakikolwiek inny sposób, z powodu trudności finansowych dłużnika lub emitenta, utrata wartości jest wyceniana przy użyciu pierwotnej efektywnej stopy procentowej, wyznaczonej przed zmianą warunków. Przepływy pieniężne związane z należnościami krótkoterminowymi nie są dyskontowane, jeśli skutek dyskontowania jest niematerialny. Jeśli pożyczka, należność lub inwestycja utrzymywana do terminu wymagalności ma przypisaną zmienną stopę procentową, to stopa dyskontowa dla wyceny utraty wartości, zgodnie z paragrafem 63, jest bieżącą efektywną stopą procentową ustaloną zgodnie z umową. W praktyce, pożyczkodawca może wycenić utratę wartości składnika aktywów wykazywanego według zamortyzowanego kosztu na podstawie wartości godziwej tego instrumentu, ustalonej na podstawie dostępnych cen rynkowych. Kalkulacja wartości bieżącej oszacowanych przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczonym zastawem składnikiem aktywów odzwierciedla przepływy pieniężne, które mogą powstać w wyniku egzekucji pomniejszone o koszty związane z pozyskaniem i sprzedażą zabezpieczenia, niezależnie od tego, czy dokonanie egzekucji jest prawdopodobne.

OS85. W procesie oceny utraty wartości bierze się pod uwagę wszystkie ekspozycje kredytowe, a nie tylko te wynikające z niskiej jakości kredytowej. Na przykład, jeśli jednostka stosuje wewnętrzny system oceniania ryzyka kredytowego, to bierze pod uwagę wszystkie oceny stopnia ryzyka kredytowego według przyjętej skali, a nie tylko te wskazujące znaczące pogorszenie jakości kredytowej.

OS86. Wynikiem szacowania kwoty utraty wartości może być pojedyncza kwota lub przedział możliwych kwot. W tym drugim przypadku, jednostka ujmuje utratę wartości w kwocie równej najlepszemu oszacowaniu mieszczącym się w przedziale (*), biorąc pod uwagę wszelkie istotne informacje dostępne przed sporządzeniem sprawozdania finansowego, a dotyczące sytuacji na dzień bilansowy.

(*) MSR 37, paragraf 39 zawiera wskazówki, w jaki sposób ustalić najlepsze oszacowanie w ramach przedziału możliwych wartości.

OS87. Dla celów łącznej oceny utraty wartości, aktywa finansowe grupowane są według podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego, które wskazują na zdolność dłużnika do spłaty całości zobowiązania zgodnie z warunkami umowy (na przykład, na podstawie oceny ryzyka kredytowego lub procesu oceniania według przyjętej skali, z uwzględnieniem typu składnika aktywów, branży, obszaru geograficznego, rodzaju zabezpieczenia, opóźnienia w spłacie i innych istotnych czynników). Wybrane charakterystyki są istotne z punktu widzenia oceny przyszłych strumieni przepływów pieniężnych dla grup takich aktywów, gdyż wskazują jaka jest zdolność dłużników do spłaty wszystkich dłużnych kwot zgodnie z warunkami umowy dotyczącej składnika aktywów będącego przedmiotem oceny. Jednakże prawdopodobieństwo straty lub inne statystyki dotyczące straty różnią się na poziomie poszczególnych grup pomiędzy (a) aktywami, dla których ocena utraty wartości jest przeprowadzana indywidualnie i takiej utraty nie stwierdzono oraz (b) aktywami, które nie były przedmiotem indywidualnej oceny utraty wartości, i dla których inna kwota utraty wartości może być wymagana. Jeśli jednostka nie posiada grupy aktywów o podobnej charakterystyce ryzyka, nie dokonuje dodatkowej oceny.

OS88. Utrata wartości rozpoznana dla grupy aktywów stanowi wstępny krok poprzedzający identyfikację utraty wartości dla pojedynczych aktywów finansowych, które poddane były ocenie łącznej. W momencie, gdy dostępna staje się informacja umożliwiająca indywidualną ocenę utraty wartości aktywów znajdujących się w grupie, aktywa te wyłącza się z grupy.

OS89. Przyszłe przepływy pieniężne w grupie aktywów finansowych, dla których utrata wartości oceniana jest łącznie, są szacowane na podstawie historii strat dla aktywów o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego do charakterystyki tych aktywów, które znajdują się w grupie. Jednostki, które nie posiadają doświadczenia w zakresie strat dla specyficznych jednostek lub, których doświadczenie nie jest wystarczające, opierają się na doświadczeniu dotyczącym grupy porównywalnego typu aktywów. Dane historyczne dotyczące strat są korygowane na postawie dostępnych bieżących danych tak, aby odzwierciedlić oddziaływanie bieżących warunków, które nie miały wpływu w okresie, na którym opierają się dane historyczne dotyczące strat, jak też, aby wyeliminować czynniki mające wpływ na dane historyczne, a niewystępujące obecnie. Oszacowania zmian przyszłych przepływów pieniężnych odzwierciedlają i zasadniczo są zgodne ze zmianami powiązanych dostępnych danych w poszczególnych okresach (takich jak stopa bezrobocia, ceny nieruchomości, ceny towarów, status płatności oraz inne czynniki, które wskazują na poniesione w grupie straty i ich rozmiary). Metodologia i założenia przyjęte do oszacowania przyszłych przepływów pieniężnych są regularnie przeglądane w celu zmniejszenia rozbieżności pomiędzy stratami szacowanymi a rzeczywistymi.

OS90. Jako przykład zastosowania paragrafu OS89, jednostka może ustalić na bazie doświadczeń historycznych, że jednym z głównych powodów zaprzestania spłat zadłużenia kart kredytowych jest śmierć dłużnika. Jednostka może ustalić, że wskaźnik zgonów jest niezmienny w kolejnych okresach. Tym niemniej, niektórzy z grupy posiadaczy kart kredytowych mogli umrzeć w tym roku, co wskazuje, że nastąpiła utrata wartości kredytu, mimo że na koniec roku jednostka nie zna jeszcze dokładnych danych, którzy z dłużników zmarli. Ujęcie spowodowanych utratą wartości strat, które „nastąpiły, lecz nie są raportowane", byłoby działaniem prawidłowym. Jednakże, nie byłoby prawidłowe ujęcie straty spowodowanej utratą wartości w przypadku zgonów, które dopiero mogą się wydarzyć w przyszłym okresie, ponieważ zdarzenie powodujące powstanie straty (śmierć dłużnika), jeszcze nie nastąpiło.

OS91. W przypadku stosowania historycznych wskaźników strat do szacowania przyszłych przepływów pieniężnych, istotne jest, aby informacje te były stosowane w odniesieniu do grupy zdefiniowanej w podobny sposób jak grupa, dla której zgromadzono dane historyczne. Zatem, metoda zastosowana przez jednostkę powinna umożliwiać powiązanie każdej grupy z wynikającym z przeszłości doświadczeniem w zakresie strat występujących w grupach aktywów o podobnym ryzyku kredytowym oraz z odpowiednimi dostępnymi danymi dotyczącymi okresu bieżącego.

OS92. Podejścia oparte na formułach lub metodach statystycznych mogą być stosowane dla oszacowania strat z tytułu utraty wartości w grupie aktywów finansowych (np. mniejszych kredytów) tak długo, jak są one zgodne z wymogami paragrafów 63—65 oraz OS87—OS91. Każdy stosowany model powinien uwzględniać wartość pieniądza w czasie, przepływy pieniężne za wszystkie okresy przyszłe do wymagalności składnika aktywów (nie tylko za rok następny), wiek kredytów w danym portfelu kredytowym i nie dopuszczać do powstania utraty wartości w momencie początkowego ujęcia składnika aktywów finansowych.

Przychody odsetkowe po rozpoznaniu utraty wartości

OS93. W przypadku aktywów finansowych lub grupy podobnych aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe są ujmowane przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania straty z tytułu utraty wartości.

Zabezpieczanie (paragrafy 71—102)

Instrumenty zabezpieczające (paragrafy 72—77)

Kwalifikacja instrumentów (paragrafy 72 i 73)

OS94. Potencjalna strata na opcji wystawionej przez jednostkę może być znacznie wyższa aniżeli potencjalny zysk z tytułu wzrostu wartości zabezpieczanej pozycji. Innymi słowy, wystawiona opcja nie jest skuteczna w ograniczania narażenia na występowanie zysków lub strat związanych z zabezpieczaną pozycją. W związku z tym wystawiona opcja nie spełnia warunków kwalifikacji do instrumentów zabezpieczających, chyba że została wyznaczona w celu skompensowania opcji nabytej, w tym opcji wbudowanej w inny instrument finansowy (np., wystawiona opcja kupna wyznaczona do zabezpieczenia zobowiązania z opcją wcześniejszego wykupu). Natomiast, z nabytą opcją są związane potencjalne zyski równe lub większe od strat, a zatem posiada potencjał ograniczenia narażenia na występowanie zysków lub strat spowodowanych zmianą wartości godziwej lub przepływów pieniężnych. Wobec tego, nabyta opcja może być kwalifikowana jako instrument zabezpieczający.

OS95. Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności wyceniane według zamortyzowanego kosztu mogą być wyznaczane jako instrumenty zabezpieczające w zabezpieczaniu ryzyka walutowego.

OS96. Inwestycja w nienotowany instrument kapitałowy, który nie jest wyceniany w wartości godziwej, ponieważ jego wartości godziwej nie można wiarygodnie zmierzyć lub powiązany instrument pochodny, który musi być rozliczony przez dostawę takiego nienotowanego instrumentu kapitałowego (zob. paragrafy 46(c) i 47), nie może być wyznaczony jako instrument zabezpieczający.

OS97. Własne instrumenty kapitałowe jednostki nie stanowią jej aktywów finansowych ani zobowiązań finansowych, i dlatego nie mogą być wyznaczone jako instrumenty zabezpieczające.

Pozycje zabezpieczane (paragrafy 78—84)

Kwalifikacja pozycji (paragrafy 78—80)

OS98. Uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie do nabycia jednostki w drodze połączenia jednostek nie może stanowić pozycji zabezpieczanej, z wyjątkiem zabezpieczenia przed ryzykiem walutowym, ponieważ inne rodzaje zabezpieczanego ryzyka nie mogą zostać specyficznie zidentyfikowane i wycenione. Te inne rodzaje ryzyka stanowią ogólne ryzyko działalności gospodarczej.

OS99. Inwestycja dokonana metodą nabycia nie może stanowić pozycji zabezpieczanej w zabezpieczaniu wartości godziwej, ponieważ zgodnie z metodą nabycia w rachunku zysków i strat ujmuje się przypadający na inwestora udział w wyniku finansowym jednostki stowarzyszonej, a nie zmiany wartości godziwej inwestycji. Z podobnych względów, pozycją zabezpieczaną przed ryzykiem zmiany wartości godziwej nie może być inwestycja w konsolidowanej jednostce zależnej, ponieważ podczas konsolidacji w rachunku zysków i strat ujmuje się wynik finansowy jednostki zależnej, a nie zmiany wartości godziwej inwestycji. W przypadku zabezpieczenia udziałów w aktywach netto w jednostce zagranicznej sytuacja jest inna, ponieważ nie jest to zabezpieczenie przed zmianami wartości godziwej inwestycji, lecz przed ryzykiem zmiany kursu walut.

Wyznaczanie pozycji finansowych na pozycje zabezpieczane (paragrafy 81 i 81A)

OS99A. […] Jednostka może wyznaczyć wszystkie przepływy pieniężne związane z całym składnikiem aktywów finansowych lub zobowiązaniem finansowym jako pozycję zabezpieczaną i zabezpieczać je tylko przed jednym określonym rodzajem ryzyka (np., wyłącznie przed zmianami wynikającymi ze zmiany stopy LIBOR). Na przykład, jeśli efektywna stopa procentowa zobowiązania jest o 100 punktów bazowych niższa niż stopa LIBOR, jednostka może wyznaczyć jako pozycję zabezpieczaną całe zobowiązanie (tj. nominał powiększony o odsetki według stopy LIBOR pomniejszonej o 100 punktów bazowych) i zabezpieczać zmianę wartości godziwej lub przepływów pieniężnych, które wynikają ze zmiany stopy LIBOR. Jak przedstawiono w paragrafie OS100, w celu zwiększenia efektywności zabezpieczenia, jednostka może również wyznaczać wskaźnik zabezpieczenia w inny sposób niż jeden do jednego.

OS99B. Dodatkowo, jeśli instrument finansowy o stałej stopie procentowej jest zabezpieczany w okresie następującym po momencie jego powstania, a w międzyczasie zmieniły się stopy procentowe, jednostka może wyznaczyć do zabezpieczenia część równą stopie referencyjnej […]. Na przykład, jednostka zawiera umowę powodującą powstanie składnika aktywów finansowych o stałej stopie procentowej i wartości 100 jp, dla którego efektywna stopa procentowa wynosi 6 % w czasie, gdy stopa LIBOR wynosi 4 %. Po pewnym czasie jednostka rozpoczyna zabezpieczanie tego składnika aktywów, kiedy stopa LIBOR wzrosła do 8 %, a wartość godziwa składnika aktywów spadła do 90 jp. Jednostka wylicza, że jeśli nabyłaby składnik aktywów tego dnia, kiedy wyznacza go do zabezpieczenia w zamian za jego wartość godziwą w wysokości 90 jp, to efektywna stopa dochodowości wynosiłaby 9,5 %. […] Jednostka może wyznaczyć część odpowiadającą stopie LIBOR w wysokości 8 %, która składa się po części z wynikających z umowy przepływów pieniężnych z tytułu odsetek oraz z różnicy pomiędzy bieżącą wartością godziwą (tj. 90 jp) i kwotą podlegającą spłacie terminie wymagalności (tj. 100 jp).

Wyznaczenie pozycji niefinansowych na pozycje zabezpieczane (paragraf 82)

OS100. Zazwyczaj zmiany ceny części lub komponentów składnika aktywów niefinansowych lub zobowiązania niefinansowego nie wywierają możliwego do przewidzenia i odrębnej wyceny wpływu na cenę pozycji w sposób, który byłby porównywalny do, na przykład, wpływu zmiany rynkowych stóp procentowych na cenę obligacji. Dlatego, składnik aktywów niefinansowych lub zobowiązanie niefinansowe jest pozycją zabezpieczaną tylko jako całość lub przed ryzykiem walutowym. Jeśli istnieje rozbieżność pomiędzy warunkami instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej (jak na przykład, zabezpieczenie planowanego nabycia brazylijskiej kawy przy użyciu kontraktu forward na zakup kawy kolumbijskiej przy innych podobnych warunkach), powiązanie zabezpieczające mimo tego może być kwalifikowane jako powiązanie zabezpieczające pod warunkiem, że wszystkie warunki określone w paragrafie 88 są spełnione, włącznie z tym, że oczekuje się wysokiej efektywności zabezpieczenia. Dla tego celu, kwota instrumentu zabezpieczającego może być większa lub mniejsza niż kwota pozycji zabezpieczanej, jeśli zwiększa to efektywność powiązania zabezpieczającego. Na przykład, w celu oszacowania statystycznej zależności pomiędzy pozycją zabezpieczaną (tj. transakcją dotyczącą kawy brazylijskiej) i instrumentem zabezpieczającym (tj. transakcja dotyczącą kawy kolumbijskiej), można przeprowadzić analizę regresji. Jeśli istnieje potwierdzona statystycznie zależność między dwoma zmiennymi (ceną jednostkową kawy brazylijskiej i kolumbijskiej), nachylenie linii regresji może być użyte dla ustalenia współczynnika zabezpieczenia, który zmaksymalizuje oczekiwaną efektywność. Na przykład, jeśli nachylenie linii regresji wynosi 1,02, współczynnik oparty na 0,98 wielkości pozycji zabezpieczanej do 1,00 wielkości instrumentu zabezpieczającego maksymalizuje oczekiwaną efektywność. Jednak relacja zabezpieczenia może powodować nieefektywność, którą należy ująć w rachunku zysków i strat w czasie trwania powiązania zabezpieczającego.

Wyznaczenie grup pozycji jako pozycji zabezpieczanych(paragrafy 83 i 84)

OS101. Zabezpieczanie ogólnej pozycji netto (np. netto wszystkich aktywów o stałej stopie procentowej i zobowiązań o stałej stopie procentowej i podobnych terminach wymagalności), a nie konkretnej pozycji, nie kwalifikuje się do rachunkowości zabezpieczeń. Jednakże, prawie taki sam wpływ na rachunek zysków i strat, wynikający z zastosowania rachunkowości zabezpieczeń dla tego typu powiązania zabezpieczającego, może być osiągnięty poprzez wyznaczenie jako pozycji zabezpieczanej części pozycji bazowych. Na przykład, jeśli bank posiada aktywa w wysokości 100 jp i zobowiązania w wysokości 90 jp o podobnym ryzyku i warunkach, i zabezpiecza ekspozycję netto w wysokości 10 jp, to jako pozycję zabezpieczaną może wyznaczyć aktywa w wysokości 10 jp. Ten sposób wyznaczania może być stosowany, jeśli takie aktywa i zobowiązania są instrumentami o stałej stopie procentowej, wówczas jest to zabezpieczenie wartości godziwej, jeśli natomiast są to instrumenty o zmiennej stopie, wówczas jest to zabezpieczenie przepływów pieniężnych. Podobnie, jeśli jednostka posiada uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie zakupu obcej waluty w wysokości 100 jp i uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie sprzedaży obcej waluty w wysokości 90 jp, może zabezpieczyć kwotę netto 10 jp poprzez nabycie instrumentu pochodnego i wyznaczenie go jako instrumentu zabezpieczającego związanego z 10 jp z całości uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania w kwocie 100 jp.

Rachunkowość zabezpieczeń (paragrafy 85—102)

OS102. Przykładem zabezpieczenia wartości godziwej jest zabezpieczenie zmian wartości godziwej instrumentu dłużnego o stałej stopie procentowej na skutek zmian stóp procentowych. Takie zabezpieczenie może zostać ustanowione przez emitenta albo przez posiadacza instrumentu.

OS103. Przykładem zabezpieczenia przepływów pieniężnych jest zastosowanie transakcji swap w celu zamiany wierzytelności o zmiennym oprocentowaniu na wierzytelność o stałym oprocentowaniu (tj. zabezpieczenie przyszłej transakcji, gdzie przyszłe zabezpieczane przepływy pieniężne stanowią przyszłe płatności z tytułu odsetek).

IAS 39

OS104. Zabezpieczeniem uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania (np. zabezpieczenie przed zmianą ceny paliwa w związku z nie ujętym, umownym, uprawdopodobnionym przyszłym zobowiązaniem powziętym przez elektrownię, co do zakupu paliwa po ustalonej cenie) jest zabezpieczeniem ryzyka zmian wartości godziwej. W związku z powyższym, takie zabezpieczenie jest zabezpieczeniem wartości godziwej. Jednak, zgodnie z paragrafem 87 zabezpieczenie uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania przed ryzykiem walutowym może być również ujmowane jako zabezpieczenie przepływów pieniężnych.

Ocena efektywności zabezpieczenia

OS105. Zabezpieczenie uznaje się za wysoce efektywne tylko wtedy, gdy spełnione są oba następujące warunki:

(a) W momencie ustanowienia zabezpieczenia i w następnych okresach oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce efektywne w kompensowaniu zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczanym ryzykiem w ciągu okresu, na który wyznaczono zabezpieczenie. Takie oczekiwania mogą być potwierdzone w różny sposób, w tym poprzez porównanie mających miejsce w przeszłości zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczaną pozycją wynikających z zabezpieczanego ryzyka i mających miejsce w przeszłości zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych związanych z instrumentem zabezpieczającym, albo poprzez wykazanie wysokiej statystycznej korelacji pomiędzy wartością godziwą lub przepływami pieniężnymi z pozycji zabezpieczanej i tych, które wynikają z instrumentu zabezpieczającego. Jak przedstawiono w paragrafie OS100, w celu zwiększenia efektywności zabezpieczenia, jednostka może również wyznaczać wskaźnik zabezpieczenia w inny sposób niż jeden do jednego.

(b) Rzeczywiste poziomy zabezpieczenia mieszczą się w przedziale od 80 % do 125 %. Na przykład, jeśli rzeczywiste wyniki są takie, że strata na instrumencie zabezpieczającym wynosi 120 jp, a zysk na instrumencie pieniężnym 100 jp, to kompensatę można zmierzyć jako 120/100, to jest 120 % lub jako 100/120, to jest 83 %. W tym przypadku, zakładając, że zabezpieczenie spełnia warunki określone w punkcie (a), jednostka stwierdziłaby, że zabezpieczenie jest wysoce efektywne.

OS106. Efektywność zabezpieczenia ocenia się nie rzadziej niż w momencie, gdy jednostka sporządza roczne lub śródroczne sprawozdania finansowe.

OS107. Niniejszy standard nie wskazuje jedynej metody oceny efektywności zabezpieczenia. Wybór metody oceny efektywności zabezpieczenia zależy od przyjętej przez jednostkę strategii zarządzania ryzykiem. Na przykład, jeśli strategią zarządzania ryzykiem jednostki jest okresowe korygowanie instrumentu zabezpieczającego w celu odzwierciedlenia zmian pozycji zabezpieczanej, jednostka musi wykazać, że oczekuje się wysokiej efektywności zabezpieczenia jedynie do momentu, kiedy instrument zabezpieczający będzie ponownie skorygowany. W niektórych przypadkach jednostka przyjmuje różne metody w odniesieniu do różnych rodzajów zabezpieczeń. Dokumentacja jednostki dotycząca strategii zabezpieczającej obejmuje przyjęte przez nią procedury oceny efektywności. W procedurach tych stwierdza się, czy ocena obejmuje całość zysku lub straty na instrumencie zabezpieczającym, czy też dla potrzeb oceny wyłączona zostanie wartość w czasie tego instrumentu.

OS107A. […]

OS108. Jeśli podstawowe warunki instrumentu zabezpieczającego oraz zabezpieczanego składnika aktywów, zobowiązania, uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania lub wysoce prawdopodobnej planowanej transakcji są takie same, to jest prawdopodobne, że następuje pełne skompensowanie zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych, które można przypisać zabezpieczanemu ryzyku, zarówno w momencie ustanowienia zabezpieczenia, jak i w okresie późniejszym. Dla przykładu, kontrakt swap na stopy procentowe będzie prawdopodobnie stanowić efektywne zabezpieczenie, jeśli kwoty bazowa i nominalna, terminy, daty przeszacowania, daty płatności i otrzymania odsetek i nominału, jak również zasady pomiaru stóp procentowych są takie same dla instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej. Ponadto zabezpieczenie wysoce prawdopodobnego planowanego zakupu towarów transakcją terminową forward prawdopodobnie jest wysoce efektywne, jeśli:

(a) kontrakt forward dotyczy zakupu tej samej ilości tego samego towaru, w tym samym czasie i w tym samym miejscu, jak w przypadku zabezpieczanej planowanej transakcji;

(b) w momencie zawarcia wartość godziwa kontraktu forward wynosi zero;

oraz

(c) zmiana dyskonta lub premii na kontrakcie forward jest wyłączona dla potrzeb oceny efektywności zabezpieczenia i ujmowana w rachunku zysków i strat, albo zmiana oczekiwanych przepływów pieniężnych wynikających z wysoce prawdopodobnej planowanej transakcji jest ustalana na podstawie ceny terminowej kontraktu forward dla tego towaru.

OS109. W niektórych przypadkach instrument zabezpieczający kompensuje tylko część zabezpieczanego ryzyka. Dla przykładu, zabezpieczenie nie będzie w pełni efektywne, jeśli instrument zabezpieczający i pozycja zabezpieczana są wyrażone w różnych walutach, których kursy nie zmieniają się w sposób zbieżny. Również zabezpieczenie przed ryzykiem stopy procentowej z wykorzystaniem instrumentu pochodnego nie będzie w pełni efektywne, jeśli część zmian wartości godziwej instrumentu pochodnego wynika z ryzyka kredytowego kontrahenta.

OS110. Aby kwalifikować się do rachunkowości zabezpieczeń, zabezpieczenie musi odnosić się do specyficznie zidentyfikowanego i wyznaczonego ryzyka, a nie do ogólnego ryzyka prowadzenia działalności gospodarczej przez jednostkę oraz musi ostatecznie wpływać na rachunek zysków i strat jednostki. Zabezpieczenie przed ryzykiem utraty przydatności przez dany rzeczowy składnik aktywów lub przed ryzykiem wywłaszczenia przez państwo nie spełnia kryteriów stosowania zasad rachunkowości zabezpieczeń; nie można w tym przypadku zmierzyć efektywności, ze względu na to, że takich rodzajów ryzyka nie można wiarygodnie zmierzyć.

OS111. W przypadku ryzyka stopy procentowej efektywność zabezpieczenia może zostać oceniona poprzez sporządzenie zestawienia terminów wymagalności aktywów finansowych i zobowiązań finansowych, przedstawiającego ekspozycję netto na ryzyko stopy procentowej w każdym z przedziałów czasowych, pod warunkiem, że ekspozycja netto jest powiązana ze specyficznym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem (lub specyficzną grupą aktywów lub zobowiązań lub ich specyficzną częścią), które powodują powstanie ekspozycji netto, a efektywność zabezpieczenia jest oceniana w powiązaniu z tym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem.

OS112. Oceniając efektywność zabezpieczenia jednostka generalnie bierze pod uwagę wartość pieniądza w czasie. Stała stopa procentowa pozycji zabezpieczanej niekoniecznie musi być zgodna ze stałą stopą procentową transakcji swap wyznaczonej do zabezpieczenia wartości godziwej. Również zmienna stopa procentowa odnosząca się do oprocentowanego składnika aktywów lub zobowiązania nie musi być taka sama jak zmienna stopa procentowa transakcji swap wyznaczonej do zabezpieczenia przepływów pieniężnych. Wartość godziwa transakcji swap wynika z jej rozliczeń netto. Stałe i zmienne stopy procentowe transakcji swap mogą zostać zmienione bez wpływu na rozliczenie netto, jeśli obie zostaną zmienione o tę samą wielkość.

OS113. Jeśli jednostka nie spełnia kryteriów efektywności zabezpieczenia, to zaprzestaje stosować rachunkowość zabezpieczeń od momentu, w którym po raz ostatni wykazała, że kryteria te były spełnione. Jednakże, jeśli jednostka identyfikuje zdarzenie lub zmianę okoliczności, które sprawiły, że powiązanie zabezpieczające przestało spełniać warunki efektywności i wykaże, że zabezpieczenie było efektywne przed zajściem tego zdarzenia lub przed zmianą tych okoliczności, to zaprzestaje stosować rachunkowości zabezpieczeń od dnia wystąpienia danego zdarzenia lub zmiany okoliczności.

Rachunkowość zabezpieczania wartości godziwej portfela przed ryzykiem stopy procentowej

OS114. Zabezpieczając wartość godziwą portfela aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych przed ryzykiem stopy procentowej, jednostka spełnia wymagania niniejszego standardu, jeśli postępuje zgodnie z procedurami określonymi poniżej w punktach (a)-(i) oraz paragrafach OS115—OS132.

(a) Jako część swojego procesu zarządzania ryzykiem jednostka identyfikuje portfel pozycji, których ryzyko stopy procentowej zamierza zabezpieczyć. Portfel może obejmować wyłącznie aktywa, wyłącznie zobowiązania lub też aktywa i zobowiązania. Jednostka może wyznaczyć dwa lub więcej portfeli (np. jednostka może grupować aktywa dostępne do sprzedaży w oddzielny portfel), i w takim przypadku stosuje poniższe procedury do każdego portfela oddzielnie.

(b) Jednostka analizuje portfel w poszczególnych okresach przeszacowania określonych na podstawie oczekiwanych, a nie kontraktowych dat przeszacowania. Analiza okresów przeszacowania może być przeprowadzona na różne sposoby, w tym poprzez sporządzenie harmonogramu przepływów pieniężnych w okresach, w których oczekuje się ich wystąpienia albo sporządzenie harmonogramu bazowych kwot kapitałów we wszystkich okresach, aż do momentu, kiedy oczekuje się, że nastąpi przeszacowanie.

(c) Na podstawie przeprowadzonej analizy, jednostka ustala kwotę, którą wyznacza do zabezpieczenia. Jednostka wyznacza jako pozycję zabezpieczaną kwotę aktywów lub zobowiązań (natomiast nie kwotę netto) ze wskazanego portfela, równą kwocie, którą jednostka zamierza wyznaczyć jako zabezpieczaną. […]

(d) Jednostka wyznacza ryzyko stopy procentowej, które podlega zabezpieczeniu. Ryzyko to może stanowić część ryzyka stopy procentowej dla każdego składnika zabezpieczanej pozycji, taką jak referencyjna stopa procentowa (np. LIBOR).

(e) Jednostka wyznacza jeden lub więcej instrumentów zabezpieczających dla każdego okresu przeszacowania.

(f) Na podstawie wyznaczeń dokonanych w punktach (c)-(e) powyżej, jednostka ocenia na początek i w kolejnych okresach, czy można oczekiwać wysokiej efektywności zabezpieczenia w okresie, na który to zabezpieczenie wyznaczono.

(g) Okresowo jednostka wycenia zmianę wartości godziwej pozycji zabezpieczanej (wyznaczonej w punkcie (c)), wynikającą z zabezpieczanego ryzyka (wyznaczonego w punkcie (d)) […]. Jeśli zgodnie z udokumentowaną przez jednostkę metodą oceny efektywność zabezpieczenia jest bieżąco wysoce efektywna, jednostka ujmuje zmianę wartości godziwej zabezpieczanej pozycji jako zysk lub stratę w rachunku zysków lub strat, a także w jednej z dwóch pozycji bilansu opisanych w paragrafie 89A. Zmiana wartości godziwej nie musi być przypisana do poszczególnych aktywów lub zobowiązań.

(h) Jednostka wycenia zmianę wartości godziwej instrumentu (instrumentów) zabezpieczającego (wyznaczonego w punkcie (e)) i ujmuje zysk lub stratę w rachunku zysków i strat. Wartość godziwa instrumentu (instrumentów) zabezpieczającego jest ujmowana jako składnik aktywów lub zobowiązań w bilansie.

(i) Wszelka nieefektywność (*) będzie ujęta w rachunku zysków i strat jako różnica pomiędzy zmianą wartości godziwej ustalonej zgodnie z punktem (g) oraz tej ustalonej zgodnie z punktem (h).

OS115. Poniżej szczegółowo omówiono przedstawione podejście. Podejście to stosuje się wyłącznie dla zabezpieczenia wartości godziwej portfela aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych przed ryzykiem stopy procentowej.

OS116. Portfel wyznaczony zgodnie z paragrafem OS114(a) może zawierać aktywa i zobowiązania. Może to być również portfel zawierający wyłącznie aktywa lub wyłącznie zobowiązania. Portfel jest wykorzystywany w celu określenia kwoty aktywów lub zobowiązań, które jednostka zamierza zabezpieczać. Jednakże sam portfel nie jest wyznaczany jako instrument zabezpieczany.

OS117. Stosując paragraf OS114(b), jednostka określa oczekiwaną datę przeszacowania pozycji jako wcześniejszy z terminów, w którym oczekuje się wygaśnięcia pozycji lub jej przeszacowania do stóp rynkowych. Oczekiwane daty przeszacowania są szacowane na początku zabezpieczenia oraz przez okres zabezpieczenia na podstawie danych historycznych, a także innych dostępnych informacji, z uwzględnieniem informacji i oczekiwań dotyczących współczynnika przedpłat, stóp procentowych oraz współzależności pomiędzy nimi. Jednostka, która nie posiada historycznych danych dla określonego podmiotu, albo dane te są niewystarczające, stosuje dane dotyczące grupy porównywalnych instrumentów. Oszacowania są okresowo przeglądane i w razie potrzeby uaktualniane. W przypadku pozycji opartej o stałą stopę procentową, które mogą być przedpłacane, datą oczekiwanego przeszacowania jest dzień, w którym oczekuje się przedpłaty, o ile pozycja ta we wcześniejszym terminie nie będzie poddana przeszacowaniu do stóp rynkowych. Dla grupy podobnych pozycji, analiza poszczególnych okresów opartych na oczekiwanych datach przeszacowania może polegać na procentowym przypisaniu grupy do poszczególnych okresów, a nie na analizie pojedynczych pozycji. Jednostka może stosować inne metodologie przypisywania do poszczególnych okresów. Na przykład, jednostka może zastosować wskaźnik przedpłat w celu przypisania amortyzowanych pożyczek do okresów na podstawie oczekiwanych dat przeszacowania. Jednakże, metodologia ta powinna być zgodna z procedurami i celami zarządzania ryzykiem przyjętymi przez jednostkę.

OS118. Przykładem wyznaczenia określonego w paragrafie OS114(c) jest sytuacja, kiedy w określonym okresie przeszacowania jednostka szacuje, że posiada aktywa o stałej stopie procentowej w wysokości 100 jp i zobowiązania o stałej stopie procentowej w wysokości 80 jp, i decyduje się zabezpieczać całość pozycji netto w wysokości 20 jp, wyznaczając jako pozycję zabezpieczaną aktywa w wysokości 20 jp (część aktywów (**)). Wyznaczenie jest wyrażane jako „kwota waluty" (tj. kwota dolarów, euro, funtów, randów), a nie jako pojedyncze aktywa. Powoduje to, że wszystkie aktywa (lub zobowiązania), z których zabezpieczana kwota jest wyciągnięta – np. wszystkie aktywa o wartości 100 jp, jak w powyższym przykładzie – muszą być pozycjami, których wartość godziwa zmienia się w reakcji na zmiany zabezpieczanej stopy procentowej […].

(*) Podejście do zasady materialności w tym kontekście jest zgodne z ogólnym podejściem w MSSF.

(**) Standard pozwala jednostce wyznaczyć dowolną kwotę z dostępnych i spełniających warunki aktywów lub zobowiązań, np. w tym przypadku dowolna kwota pomiędzy 0 jp a 100 jp.

OS119. Jednostka spełnia również inne wymagania dotyczące wyznaczania oraz dokumentacji określone w paragrafie 88(a). Przy zabezpieczeniu wartości godziwej portfela przed ryzykiem stopy procentowej, wyznaczanie i dokumentacja określają politykę jednostki w stosunku do wszystkich zmiennych, które zostały wykorzystane do ustalenia kwoty podlegającej zabezpieczeniu oraz ustalenia sposobu pomiaru efektywności, w szczególności:

(a) które aktywa i zobowiązania mają wchodzić w skład zabezpieczanego portfela oraz zasady stosowane przy ich wyłączaniu z portfela.

(b) sposób, w jaki jednostka szacuje daty przeszacowania, z uwzględnieniem założeń dotyczących stopy procentowej stanowiącej podstawę do oszacowania wskaźnika przedpłaty oraz zasady zmiany tych oszacowań.

(c) liczbę oraz długość okresów przeszacowania.

(d) częstotliwość oceny efektywności przez jednostkę […].

(e) metodologię stosowaną przez jednostkę w celu ustalenia kwoty aktywów lub zobowiązań, które są wyznaczone jako pozycja zabezpieczana […].

(f) […] czy jednostka testuje efektywność dla każdego okresu przeszacowania indywidualnie, czy dla wszystkich okresów razem, albo stosując kombinację tych dwóch sposobów.

Zasady wybrane dla wyznaczania oraz dokumentowania powiązania zabezpieczającego powinny być zgodne z celami oraz procedurami zarządzania ryzykiem przyjętymi przez jednostkę. Zmiany zasad nie powinny być dokonywane w sposób arbitralny. Powinny być one uzasadnione zmianami warunków rynkowych oraz innych czynników, jak też być oparte i zgodne z celami oraz procedurami zarządzania ryzykiem przez jednostkę.

OS120. Instrument zabezpieczający, o którym mowa w paragrafie OS114(e), może być pojedynczym instrumentem pochodnym lub portfelem instrumentów pochodnych, z których każdy podlega zabezpieczanemu ryzyku stopy procentowej wyznaczonemu zgodnie z paragrafem OS114(d) (np., portfel kontraktów swap na stopy procentowe eksponowanych na zmianę stopy LIBOR). Taki portfel instrumentów pochodnych może zawierać pozycje wzajemnie kompensujące ryzyko. Jednakże, portfel ten nie może zawierać wystawionych opcji, albo opcji będących netto opcją wystawioną, ponieważ standard (*) nie pozwala na wyznaczanie takich instrumentów jako instrumentów zabezpieczających (z wyjątkiem wystawionych opcji wyznaczonych w celu skompensowania opcji zakupionych). Jeśli instrument zabezpieczający zabezpiecza kwotę wyznaczoną zgodnie z paragrafem 114(c) w więcej niż jednym okresie przeszacowania, jest on przypisywany do wszystkich okresów, które zabezpiecza. Jednakże, cały instrument zabezpieczający musi być przypisany do odpowiednich okresów przeszacowania, ponieważ standard (**) nie pozwala na wyznaczanie powiązania zabezpieczającego tylko na część okresu pozostającego do wygaśnięcia instrumentu zabezpieczającego.

OS121. W przypadku pomiaru zmiany wartości godziwej pozycji podlegającej przedpłatom zgodnie z paragrafem AF114(g), zmiana stóp procentowych wywiera wpływ na przedpłacaną pozycję na dwa sposoby: wpływa na wartość godziwą umownych przepływów pieniężnych oraz na wartość godziwą opcji przedpłaty wbudowaną w przedpłacaną pozycję. Paragraf 81 standardu pozwala jednostce wyznaczyć część składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, mającą tę samą ekspozycję na ryzyko jak pozycja zabezpieczana, przy założeniu, że można zmierzyć efektywność. […].

OS122. Standard nie określa technik stosowanych w celu ustalenia kwoty, o której mowa w paragrafie OS114(g), to jest zmiany wartości godziwej pozycji zabezpieczanej wynikającej z zabezpieczanego ryzyka. […]. Nie jest właściwe przyjęcie założenia, że zmiana wartości godziwej zabezpieczanej pozycji równa się zmianie wartości instrumentu zabezpieczającego.

OS123. Paragraf 89A wymaga, aby w przypadku, kiedy pozycja zabezpieczana w określonym okresie przeszacowania jest składnikiem aktywów, zmiana jej wartości była prezentowana w oddzielnej pozycji w ramach aktywów. Z drugiej strony, jeśli pozycja zabezpieczana w określonym okresie przeszacowania jest zobowiązaniem, zmianę jej wartości prezentuje się jako oddzielną pozycję w ramach zobowiązań. Są to oddzielne pozycje, o których mowa w paragrafie OS114(g). Ścisłe przypisanie do pojedynczych aktywów (lub zobowiązań) nie jest wymagane.

(*) zobacz paragraf 77 oraz OS94.

(**) zobacz paragraf 75.

IAS 39

OS124. W paragrafie OS114(i) zauważa się, że nieefektywność powstaje w wysokości, w jakiej zmiana wartości godziwej pozycji zabezpieczanej wynikająca z zabezpieczanego ryzyka różni się od zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego. Taka różnica może powstać z wielu powodów, w szczególności:

(a) […];

(b) nastąpiła utrata wartości składników zabezpieczanego portfela lub zostały one wyłączone z bilansu;

(c) daty płatności instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej są różne;

(d) inne powody […].

Taka nieefektywność (*) powinna zostać zidentyfikowana i ujęta w rachunku zysków i strat.

OS125. Generalnie, efektywność zabezpieczenia będzie zwiększona:

(a) jeśli jednostka przygotowuje harmonogram pozycji o różnych cechach przedpłat w sposób uwzględniający różnice w zachowywaniu się przedpłat

(b) kiedy liczba pozycji w portfelu jest duża. Jeśli portfel zawiera tylko kilka pozycji, prawdopodobna jest stosunkowo duża nieefektywność, jeśli jedna pozycja zostanie spłacona wcześniej lub później niż oczekiwano. W rezultacie, jeśli portfel zawiera wiele pozycji, dokładniej można przewidzieć kształtowanie się przedpłat

(c) kiedy okresy przeszacowania są krótsze (np. miesięczny zamiast 3 miesięcznego okresu przeszacowania). Krótsze okresy przeszacowania zmniejszają wpływ wszelkich rozbieżności pomiędzy datą przeszacowania i datą płatności (w okresie przeszacowania) pozycji zabezpieczanej oraz wynikających z instrumentu zabezpieczającego.

(d) przez większą częstotliwość korygowania kwoty instrumentu zabezpieczającego w celu odzwierciedlenia zmian pozycji zabezpieczanej (np. ponieważ zmieniły się oczekiwania dotyczące przedpłat).

OS126. Jednostka okresowo testuje efektywność […].

OS127. Dokonując pomiaru efektywności, jednostka rozróżnia zmianę oczekiwań dotyczących okresów przeszacowania istniejących aktywów (lub zobowiązań) od powstania nowych aktywów (lub zobowiązań), gdzie tylko pierwsza sytuacja powoduje nieefektywność. […]. Kiedy stwierdzono wystąpienie nieefektywności, jak przedstawiono powyżej, jednostka dokonuje nowego oszacowania aktywów (lub zobowiązań) dla każdego okresu przeszacowania, włączając nowe aktywa (lub zobowiązania) powstałe od momentu ostatniego testu efektywności oraz wyznacza nową kwotę jako pozycję zabezpieczaną lub nowy wskaźnik procentowy, jako zabezpieczany udział. […]

OS128. Pozycje, które początkowo zostały przypisane do okresu przeszacowania mogą być wyłączone z powodu wcześniejszej spłaty lub odpisania w związku z utratą wartości lub sprzedażą. Jeśli taka sytuacja ma miejsce, kwota zmian wartości godziwej ujęta w oddzielnej pozycji, o której mowa w paragrafie OS114(g), odnosząca się do wyłączanej pozycji powinna być również usunięta z bilansu i włączona do zysków lub strat powstających w wyniku usunięcia pozycji. W tym celu, niezbędna jest znajomość okresu (okresów) przeszacowania, do których wyłączana pozycja była przypisana, gdyż ustala się w ten sposób okres (okresy) przeszacowania, z którego jest ona wyłączana, a także kwotę do usunięcia z oddzielnej pozycji sprawozdania, o której mowa w paragrafie OS114(g). W momencie usunięcia pozycji, jeśli możliwe jest ustalenie, do którego okresu przeszacowania była przypisana, wyłącza się ją z tego okresu. Jeśli nie jest to możliwe, jest ona wyłączana z najwcześniejszego okresu, jeśli wyłączenie było spowodowane wyższą niż oczekiwana przedpłatą, albo alokuje się ją do wszystkich okresów zawierających wyłączaną pozycję na podstawie systematycznie stosowanych zasad opartych na racjonalnych przesłankach, jeśli pozycja była sprzedana lub utraciła wartość.

OS129. Dodatkowo, wszelkie kwoty przypisane do określonego okresu, które nie zostały wyłączone z bilansu do wygaśnięcia tego okresu, są ujmowane w rachunku zysków i strat (zob. paragraf 89A). […]

OS130. […].

(*) Podejście do zasady materialności w tym kontekście jest zgodne z ogólnym podejściem w MSSF.

OS131. Jeśli zabezpieczana kwota dla danego okresu przeszacowania jest zmniejszona bez wyłączania powiązanych aktywów (lub zobowiązań), kwotę ujęta w osobnej pozycji, o której mowa w paragrafie OS114(g), odpowiadającą zmniejszeniu amortyzuje się zgodnie z paragrafem 92.

OS132. Jednostka może chcieć zastosować podejście określone w paragrafach OS114—OS131 do zabezpieczenia portfela, dla którego poprzednio zgodnie z MSR39 stosowała rachunkowość zabezpieczania przepływów pieniężnych. W takim przypadku, jednostka odwołuje poprzednie wyznaczenie jako zabezpieczenia przepływów pieniężnych zgodnie z paragrafem 101(d) oraz stosuje wymagania określone w tym paragrafie. Jednostka wyznacza ponownie zabezpieczenie jako zabezpieczenie wartości godziwej i stosuje podejście określone w paragrafach OS114—OS131 prospektywnie w następnych okresach.

ZAŁĄCZNIK B

Zmiany w innych postanowieniach

Zmiany w niniejszym załączniku stosuje się dla okresów rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2005 r. lub po tym dniu. Jeśli jednostka zastosuje niniejszy standard dla okresu wcześniejszego niniejsze zmiany należy stosować do tego wcześniejszego okresu.

Zmiany do MSSF 1

B1. Zmiany do MSSF 1 Zastosowanie Międzynarodowych Standardów Rachunkowości po raz piewszy opisano poniżej.

Standard

Paragrafy 25A, 27A, 36A oraz 47A zostały dodane, natomiast w paragrafach 13, 27 oraz 39 dokonano następujących zmian:

13 Jednostka może skorzystać z jednego lub kilku następujących zwolnień.

(a) …

(e) złożone instrumenty finansowe (paragraf 23)

(f) aktywa i pasywa jednostek zależnych, stowarzyszonych, wspólnych przedsięwzięć (paragrafy24 i 25);

oraz

(g) wyznaczanie uprzednio ujętych instrumentów finansowych (paragraf 25A)

Wyznaczanie poprzednio ujętych instrumentów finansowych

25A. MSR 39 *Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena* (zaktualizowany w 2003 r.) zezwala na wyznaczanie instrumentu finansowego w momencie jego początkowego ujęcia na składnik aktywów lub zobowiązanie finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy lub jako dostępne do sprzedaży. Pomimo tego wymogu, jednostka może dokonać takiego wyznaczenia także na dzień przejścia na MSSF.

27. Za wyjątkiem sytuacji określonych w paragrafie 27A, jednostka stosująca MSSF po raz pierwszy powinna zastosować wymogi dotyczące usunięcia z bilansu zawarte w MSR 39 prospektywnie dla transakcji mających miejsce 1 stycznia 2004 r. i później. Innymi słowy, jeżeli jednostka stosująca MSSF po raz pierwszy zgodnie ze stosowanymi wcześniej ogólnie przyjętymi zasadami rachunkowości usunęła z bilansu aktywa finansowe lub zobowiązania finansowe nie będące instrumentami pochodnymi w wyniku transakcji mającej miejsce przed 1 stycznia 2004 r., to stosując MSSF nie ujmuje w bilansie tych aktywów i zobowiązań (chyba że kwalifikują się one do ujęcia w wyniku późniejszego zdarzenia lub transakcji)

27A. Niezależnie od postanowień paragrafu 27, jednostka może stosować wymogi MSR 39 dotyczące usuwania z bilansu w sposób retrospektywny począwszy od wybranego dnia, pod warunkiem, że informacje niezbędne przy zastosowaniu postanowień MSR 39 do aktywów finansowych i zobowiązań finansowych usuniętych z bilansu na skutek transakcji mających miejsce w przeszłości, zostały uzyskane w czasie początkowego ujęcia tych transakcji.

30. Jeśli przed datą przejścia na MSSF jednostka wyznaczyła transakcję jako zabezpieczenie, ale zabezpieczenie to nie spełnia zasad rachunkowości zabezpieczeń określonych w MSR 39, jednostka powinna zastosować paragrafy 91 oraz 101 z MSR 39 w celu zaprzestania stosowania zasad rachunkowości zabezpieczeń. Transakcji zawartych przed datą przejścia na MSSF nie należy z mocą wsteczną wyznaczać na zabezpieczenia.

Zwolnienia ze stosowania wymogu przekształcania danych porównawczych dotyczących MSR 39

36A W pierwszym sprawozdaniu finansowym sporządzonym zgodnie z MSSF, jednostka, która przyjęła MSSF przed 1 stycznia 2006 r., powinna prezentować dane porównawcze przynajmniej za jeden rok, ale informacje te nie muszą być zgodne z MSR 32 i MSR 39. Jednostka, która zdecyduje się na prezentowanie danych porównawczych, które nie są zgodne z MSR 32 i MSR 39 w pierwszym roku obowiązywania przepisów przejściowych powinna:

(a) zastosować wcześniej stosowane ogólnie przyjęte zasady rachunkowości przy sporządzaniu danych porównawczych dotyczących instrumentów finansowych objętych postanowieniami MSR 32 i MSR 39.

(b) ujawnić ten fakt łącznie z zasadami przyjętymi do sporządzenia tych danych

oraz

(c) ujawnić charakter głównych korekt, które byłyby konieczne, aby dane te były zgodne z MSR 32 i MSR 39. Jednostka nie musi wyliczać kwot tych korekt. Jednakże jednostka powinna traktować korekty między bilansem sporządzonym na dzień bilansowy okresu porównawczego (tj. bilansem zawierającym dane porównawcze sporządzone zgodnie z wcześniej stosowanymi ogólnie przyjętymi zasadami rachunkowości) a bilansem sporządzonym na dzień będący początkiem pierwszego okresu sprawozdawczego, w którym zastosowano MSSF (tj. pierwszego okresu zawierającego informacje zgodne z MSR 32 i MSR 39) jako korekty, które wynikają ze zmian zasad (polityki) rachunkowości oraz ujawnić informacje wymagane przez paragraf 28 (a)-(f) w MSR 8. Paragraf 28 (f) stosuje się wyłącznie w odniesieniu do kwot zaprezentowanych w bilansie sporządzonym na dzień bilansowy okresu porównawczego.

W przypadku jednostki, która zdecyduje się na prezentowanie danych porównawczych, które nie są zgodne z MSR 32 i MSR 39, odniesienie do „dnia przejścia na MSSF" będzie oznaczało, ale wyłącznie w przypadku tych standardów, początek pierwszego okresu sprawozdawczego, w którym zastosowano MSSF.

Wyznaczanie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych

43A Jednostka może wyznaczyć wcześniej ujęty składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe jako składnik aktywów lub zobowiązanie finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy lub dostępne do sprzedaży zgodnie z paragrafem 25A. Jednostka powinna ujawnić wartość godziwą aktywów finansowych i zobowiązań finansowych wyznaczonych do każdej kategorii, a także ich klasyfikację oraz wartość bilansową w poprzednich sprawozdaniach finansowych.

Załącznik A

Dodano poniższą definicję.

pierwszy okres sprawozdawczy, w którym zastosowano MSSF	okres sprawozdawczy kończacy się na **dzień bilansowy**, w którym jednostka sporządza **pierwsze sprawozdanie finansowe według MSSF**

Zmiany w MSR 12

B2. W MSR 12 *Podatek dochodowy* dokonano poniższych zmian.

Pierwsze zdanie paragrafu 20 zmieniono w sposób następujący;

20. MSSF dopuszcza lub wymaga wykazywania niektórych aktywów w wartości godziwej lub ich przeszacowanie (zob. na przykład MSR 16 *Rzeczowe aktywa trwałe,* MSR 38 *Wartości niematerialne,* MSR 39 *Instrumenty Finansowe: ujmowanie i wycena oraz* MSR 40 *Nieruchomości inwestycyjne).*

Zmiany w MSR 18

B3. W MSR 18 *Przychody* dokonano poniższych zmian.

W paragrafie 30 dokonano następujących zmian:

30. ***Przychody ujmuje się w oparciu o następujące zasady:***

(a) odsetki ujmuje się przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej, zgodnie z tym, jak została przedstawiona w paragrafie 9 MSR 39 oraz w OS5-OS8,

(b) tantiemy ujmuje się w oparciu o zasadę memoriału, zgodnie z istotą stosownej umowy oraz}

(c) dywidendy ujmuje się w momencie ustalenia praw udziałowców do ich otrzymania.

Paragraf 31 został usunięty.

IAS 39

Zmiany w MSR 19

B4. [Zmiany nie mają zastosowania do tekstu standardu]

Zmiany do MSR 30

B5. W MSR 30 *Ujawnianie informacji w sprawozdaniach finansowych banków i podobnych instytucji finansowych* dokonano poniższych zmian.

W paragrafie 8 dokonano następujących zmian:

8. Banki stosują różne metody ujmowania i wyceny pozycji w sprawozdaniach finansowych. Choć harmonizacja tych metod jest pożądana, nie wchodzi jednak w zakres niniejszego standardu. Aby zapewnić zgodność z MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych*, i tym samym zapewnić użytkownikom możliwość zrozumienia zasad sporządzania sprawozdania finansowego przez bank, należy ujawnić informacje dotyczące zasad (polityki) rachunkowości mających zastosowanie do następujących zagadnień:

…

(d) zasady ustalania strat poniesionych na kredytach i pożyczkach oraz z tytułu odpisania nieściągalnych kredytów i pożyczek (zob. paragrafy 43-49)

oraz

…

W paragrafie 10 dokonano następujących zmian:

10. ***Oprócz spełnienia wymogów innych standardów, w rachunku zysków i strat lub w informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego banku ujawnia się co najmniej następujące pozycje przychodów i kosztów:***

Przychody z tytułu odsetek i

przychody o podobnym charakterze,

Koszty odsetek i podobne koszty,

Przychody z tytułu dywidend,

Przychody z tytułu opłat i prowizji,

Koszty opłat i prowizji,

Wynik na handlowych papierach wartościowych,

Wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych,

Wynik z pozycji wymiany,

Pozostałe przychody operacyjne,

Ogólne koszty administracyjne

oraz

Pozostałe koszty operacyjne.

W paragrafie 13 dokonano następujących zmian:

13. ***Nie należy kompensować ze sobą pozycji przychodów i kosztów, z wyjątkiem transakcji zabezpieczających oraz aktywów i zobowiązań, które zostały skompensowane zgodnie z MSR 32.***

W paragrafie 14 dokonano następujących zmian:

14. Kompensowanie pozycji innych niż transakcje zabezpieczające lub aktywa i zobowiązania, które zostały skompensowane zgodnie z MSR 32, uniemożliwia użytkownikom ocenę wyników poszczególnych rodzajów działalności prowadzonej przez bank oraz rentowności poszczególnych grup aktywów.

Paragraf 23 został usunięty.

W paragrafach 24 oraz 25 dokonano następujących zmian:

24 ***Zgodnie wymogami MSR 32 „Instrumenty finansowe: ujawnianie i prezentacja" bank ujawnia wartości godziwe każdej grupy aktywów finansowych i zobowiązań finansowych.***

25 MSR 39 wyróżnia cztery kategorie aktywów finansowych: kredyty i wierzytelności własne, inwestycje utrzymane do upływu terminu zapadalności, aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej z odniesieniem na rachunek zysków i strat oraz aktywa finansowe dostępne do sprzedaży. Bank co najmniej ujawnia wartość godziwą tych czterech kategorii aktywów finansowych.

W paragrafie 26 usunięto punkty (b) (iv) i (v).

W paragrafie 28 usunięto ostatnie zdanie.

W paragrafach 43 i 44 dokonano następujących zmian:

43. ***Bank ujawnia następujące informacje:***

(a) zasadę rachunkowości, która określa sposób ujmowania nieściągalnych kredytów i pożyczek w kosztach i całkowitego ich odpisywania,

(b) szczegóły dotyczące zmian stanu rezerw na odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek w danym okresie. Bank oddzielnie ujawnia kwotę ujętą w danym okresie jako zwiększenie rezerw na odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek, kwotę obciążeń z tytułu kredytów i pożyczek całkowicie odpisanych w danym okresie oraz kwotę uznań w tym okresie z tytułu kredytów i pożyczek uprzednio odpisanych, które zostały jednak odzyskane

(c) łączną kwotę rezerw na odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek na dzień bilansowy.

44. ***Wszelkie kwoty wydzielone na straty na kredytach i pożyczkach oraz na odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek ujęte zgodnie z MSR 39 rozlicza się jako pomniejszenie niepodzielonego wyniku lat ubiegłych. Wszelkie salda kredytowe wynikające ze zmniejszenia się tych kwot powodują zwiększenie niepodzielonego wyniku lat ubiegłych i nie są uwzględniane przy ustalaniu zysku lub straty danego okresu.***

Paragraf 45 został usunięty.

W paragrafie 46 dokonano następujących zmian:

46. Miejscowe uwarunkowania lub ustawodawstwo mogą nakładać na bank obowiązek lub dopuszczać wydzielanie przezeń dodatkowych kwot na odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek, oprócz kwot dotyczących strat ujętych zgodnie z MSR 39. Wszelkie takie kwoty nie obciążają kosztów przy ustalaniu zysku lub straty danego okresu, lecz są ujmowane w ciężar niepodzielonego wyniku lat ubiegłych. Podobnie wszelkie salda kredytowe wynikające ze zmniejszenia się tych kwot powodują zwiększenie niepodzielonego wyniku lat ubiegłych i nie są uwzględniane przy ustalaniu zysku lub straty.

IAS 39

W paragrafie 47 dokonano następujących zmian:

47. Użytkownicy sprawozdania finansowego powinni wiedzieć, jaki wpływ miały straty na kredytach i pożyczkach na wyniki działalności i sytuację finansową banku. Pomoże im to w ocenie efektywności wykorzystywania dostępnych zasobów przez bank. Dlatego też bank ujawnia łączną kwotę rezerw utworzonych na odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek na dzień bilansowy oraz zmiany stanu tych rezerw podczas danego okresu obrotowego. Zmiany stanu rezerw, w tym także kwoty wcześniej całkowicie odpisane, a następnie odzyskane podczas danego okresu, należy przedstawić oddzielnie.

Paragraf 48 został usunięty.

W paragrafie 49 dokonano następujących zmian:

49. W sytuacji, kiedy kredyty i pożyczki nie mogą być odzyskane, są one całkowicie odpisywane i obciążają rezerwy na straty na odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek. W pewnych przypadkach takich kwot nie można odpisać aż do czasu zakończenia wszelkich niezbędnych czynności prawnych i ostatecznego ustalenia kwoty odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości. W innych przypadkach odpisanie kwot odbywa się wcześniej, na przykład wtedy, gdy kredytobiorca/pożyczkobiorca w ustalonym terminie nie spłacił odsetek lub kwoty kapitałowej kredytu (pożyczki). Ponieważ poszczególne banki stosują odmienne okresy, po jakich następuje odpisanie nieściągalnych kredytów i pożyczek, kwoty brutto kredytów i pożyczek oraz rezerw na odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości w nawet bardzo podobnych pod innymi względami bankach mogą wyraźnie się między sobą różnić. Z tego powodu banki ujawniają przyjęte zasady (politykę) odpisywania nieściągalnych kredytów i pożyczek.

W podpunkcie (c) paragrafu 58 dokonano następujacych zmian:

(c) w kosztach ujętych w danym okresie z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek oraz w kwocie rezerw na dzień bilansowy

oraz

…

Zmiany w MSR 32

B6. W MSR 32 *Instrumenty Finansowe: ujawnianie i prezentacja* dokonano poniższych zmian.

W paragrafie 96 dokonano następujących zmian:

96. ***Jednostka stosuje niniejszy standard w okresach obrotowych rozpoczynających się 1 stycznia 2005 roku lub później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jednostka nie stosuje niniejszego standardu w okresach obrotowych rozpoczynających się przed 1 stycznia 2005 roku, chyba że jednocześnie zastosuje MSR 39 (zaktualizowany w grudniu 2003 roku), zawierający poprawki wniesione w marcu 2004 roku. Jeśli jednostka zastosowała niniejszy standard w roku obrotowym rozpoczynającym się przed 1 stycznia 2005 roku, to fakt ten podlega ujawnieniu.***

Zmiany w MSR 36

B7. W MSR 36 *Utrata wartości aktywów* dokonano poniższych zmian.

W tekscie standardu

W paragrafie 2 dokonano następujących zmian:

1. ***Niniejszy standard powinien być stosowany do księgowania utraty wartości wszystkich aktywów, z wyjątkiem:***

…

***(e) aktywów finansowych, które są przedmiotem* MSR 39, „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena"**

…

Zmiany w MSR 37

B8. W MSR 37 *Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe* dokonano poniższych zmian.

W paragrafach 1 i 2 dokonano następujących zmian:

1. ***Niniejszy standard powinien być stosowany przez wszystkie jednostki gospodarcze do księgowania rezerw, zobowiązań warunkowych oraz aktywów warunkowych,*** z ***wyjątkiem takich, które:***

   (a) wynikają z ***umów niewykonanych,*** z ***wyjątkiem sytuacji, gdy umowa rodzi obciążenia;***

   (b) powstają po stronie zakładu ubezpieczeń z ***tytułu umów*** z ***posiadaczami polis;***

   oraz

   (c) są przedmiotem innego Międzynarodowego Standardu Rachunkowości.

2. Niniejszego standardu nie stosuje się do instrumentów finansowych (w tym do gwarancji), objętych zakresem MSR 39 *Instrumenty finansowe, ujmowanie i wycena*. Dla gwarancji finansowych wyłączonych z zakresu stosowania MSR 39 niniejszy standard ma zastosowanie zgodnie z wymogami określonymi w paragrafach 2(f) MSR 39.

Zmiany w SKI 27

B9. [Zmiany nie mają zastosowania do tekstu samego standardu]